

קונטרס

הבינוני

**פרשת
בא
תשפ"ד**

שנה ו'
חוברת י"ט
גליון 291

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רכ"ד

יום שלישי פרשת וארא כ"ח טבת תשפ"ד

ה ההנאה והשמחה ההכרחיות למצליח בעסקיו
השתדלות עם בטחון | מה יתן לך ומה יוסיף לך | כל צורך וחלקי נפשו | לא הרי
טעותו של זה כטעותו של זה | בעלי מלאכה מחפשים חידושים | נסיון בעל
המלאכה כנגד בעל האדמה | אל תרקוד סביב הסיבה | ולא שם עמלו וטרחו לריק
| יסוד בהשתדלות לפרנסה | יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך | שמחה גדולה
עד מאוד | עומק השמחה תלוי בעומק הרצון | אדם במדרגת האדם | חובות של
מיליונים ורקדים | אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתי | יהי כבוד ה' לעולם
ישמח ה' במעשיו | מים גנובים ימתקו | גדול הנהנה מיגיעו | הודאה על הוצאת
הכשרונות לפועל | הודאה על מדרגת האדם | ויולך חושך ולא אור | פרו ורבו
ומלאו את הארץ | נכון לבי אשריה ואזמרה

יום רביעי פרשת וארא כ"ט טבת תשפ"ד

ח חשיבותו והערכתו של יהודי לאחר שחטא
תורת חסד על לשונה | תורה היא וללמוד אני צריך | אני הוא לאחר שיחטא האדם
| ויעש כתנות עור וילבישם | אם שפל אתה בעיניך | הדבק במדותיו | לא כפי
שאתה רואה אני רואה | כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו | חנון וצדיק ה'
ואלוקינו מרחם | בלתי מובן אינו משוגע | וימינו תחבקני לאחר החטא | תוספת
ענני הכבד לאחר החטא | כך מיישבים יהודי מוקשה | ולא תשא עליו חטא | הקב"ה
מדבר עם החוטאים | מעשה מוציא מידי מחשבה

יום חמישי פרשת וארא א' שבט תשפ"ד

ט רעיונות מחדשים להתחכם על היצר - התרגשויות של היתר
הואיל משה באר את התורה | נעשה כמעייך המתגבר | סברא שיש עמה שמחה |
מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי | תשוקה ושקידה - התנאים לחידושים |
חידוש בסור מרע | תורתו של דואג ומיצר | הרי זה גלגל החוזר | המחודש בטובו
בכל יום תמיד | ויאמר אברם אל לוט הפרד נא מעלי | סעדו לבכם אחר תעבורו
| גדולה עבירה לשמה | אל נא תהי מריבה ביני ובינך | מתחלק לכמה טעמים |
בתחבולות תעשה לך מלחמה | דבר מותר כתחליף לנפש | נהלך ברגש

יום ראשון פרשת בא ד' שבט תשפ"ד

י כח ההתחדשות של האיש הישראלי
החודש הזה לכם | מה נשתנה היהודי מכל הנבראים? | התחברות שווה התחדשות

| כה' אלוקינו בכל קראנו אליו | אכילת פירות בט"ו בשבט | כי האדם עץ השדה |
 | חיבור רק בין חלקים משויכים | הגידולין מחדשים את העיקר | ישן מפני חדש
 | תוציאו | חדשים לבקרים רבה אמונתך | תשובה אינה תוספת אלא תנאי | התחברות
 | לחלק שלא נהרס | תרתי דסתרי אהדדי | חרטה נובעת מראיית התמונה | חרטה
 על-ידי התחדשות | אבל אנחנו עמך בני בריתך

יום שני פרשת בא ה' שבט תשפ"ד

מזו **כוחו של יהודי יוצא מצרים ללכת כנגד הטבע.**

למען תהיה תורת ה' בפיך | היד ה' תקצר להושיע בדרך הטבע?! | למעלה מדרך
 הטבע | זכר ליציאת מצרים בפועל ממש | לא הזכרון עיקר אלא המעשה | סליחת
 הלב כנגד הטבע | יציאה מהרגלים פסולים כנגד הטבע | כל ימי חיך הלילות |
 לשעבד תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך | בני ישראל נצרפו בכור הברזל
 במצרים | דרך הטבע המוציאה את האדם מן העולם | מדרך הטבע לדרך החיים |
 כולם בעבר אחד והוא בעבר אחר | טוב סחרה מסחר כסף | לא הכסף עיקר אלא
 החיים | וארשתך לי לעולם | הכנה לנשמת כל חי | ישישו וישמחו בך כל מבקשיך

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת בא ד' שבט תשפ"ג

נה **השראת השכינה על-ידי שמחה של מצוה.**

ויקחו להם איש/הקב"ה | להוציא מקליפת מצות אנשים מלומדה | רישומה של
 מצוה | אורו של משיח | מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה | כי קרן אור פניו | יום
 טוב אין דער וואכן

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת בא ד' שבט תשפ"ג

נט **לומדים ממעלותיהם של אחרים וחיים בעולם מאיר.**

לא ראו איש את אחיו | כל ימי גדלתי בין החכמים | מכל מלמדי השכלתי | אנו
 מוקפים במלמדים לרוב | ויהי חושך אפלה | בין חכם לטיפש | לראות מעלת חברנו
 ולא חסרונם

ליל שישי פרשת בא ד' שבט תשפ"ג

סג **כך הבורא האוהב מעלינו ממדריגה למדריגה.**

אם ללצים הוא יליץ | בעשרה מאמרות נברא העולם | כל המאמרות חטיבה אחת
 | סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה | ממדרגה למדרגה תעלינו | שער אחד
 בכל פעם | הבחירה ניטלת מן האדם

מדור אמונה ובטחון

שיעור רכ"ד

לזכות

אליעזר בן פיגא ומשפחתו

יום שלישי פרשת וארא כ"ח טבת תשפ"ד

ההנאה והשמחה ההכרחיות למצליח בעסקיו

ממשיך רבינו המחבר: **וְכֵן בְּעֲלֵי הַמְּלָאכָה וְהַסְחָרָה וְהַשְּׂכִירֹת** (כלומר, אלה שאין זורעים ואוכלים, אלא עוסקים במלאכה או בסחורה ומקבלים דמים ועם הדמים קונים מזון, אף הם בדומה לבעלי האדמה) **מִצְוִין לְחַזֵּר עַל הַטָּרֶף בָּהֶם** (היינו לחשוב מחשבות ולפעול בדרך העולם להשיג את מזונם) **עִם הַבְּטָחוֹן בְּא־לֵהִים, כִּי הַטָּרֶף בְּיָדוֹ וְרִשְׁוֹתוֹ, וְשֶׁהוּא עֲרֵב בּוֹ לְאָדָם וּמְשַׁלְּמוֹ לוֹ בְּאִיזוֹ סִפָּה שְׂרִיצָה.**

אכן רבינו המחבר כבר כתב בפרק הראשון שאי אפשר לסמוך על הקב"ה בדבר שלא הבטיח שיהיה כן. על מה אתה סומך? על זה שאתה רוצה מאוד חזק?! אין זה נקרא בטחון, אלא רצון חזק. **בטחון פירושו שהאדם בוטח שהקב"ה יקיים את מה שהבטיח.** אכן הקב"ה הבטיח שיתן לכל אחד את כל צרכיו, ועל כך האדם סומך. והאמת ששם כותב רבינו המחבר שאף לגבי מה שהקב"ה לא הבטיח, יכול האדם לבטוח שהקב"ה יתנהג עמו עכ"פ באופן של נדבה וחסד. אך לענייננו, הלא מדובר כאן על חזרת האדם אחר פרנסתו, ועל זה

השתדלות עם בטחון

נמשיך בדברי רבינו המחבר בפנים בפרק הרביעי. בתחילת הפרק מביא רבינו כמה וכמה דוגמאות משהצטרפויות של האדם ומבאר בכל אחת מהן שהאדם מחויב להשתדל בהן אך בו בזמן הוא צריך לבטוח בה' ולא להישען כלל על השתדלותו. הוא ביאר זאת לגבי הסכנות, שהאדם מחויב לעשות ככל הנדרש כדי להציל את עצמו מן הסכנות ואסור לו להישען על הנס, אך תוך כדי הוא צריך לזכור שהוא נמצא לגמרי בידי של הקב"ה. ואח"כ ביאר שכפי שהוא נכון לגבי חיים ומוות, כך הוא נכון לגבי הבריאות ולגבי מלבוש ודירה ומדות טובות, שהאדם צריך לקרב את מה שטוב לו ולהרחיק את מה שרע לו, בכלן הוא צריך לעסוק בסיבות יחד עם בהירות האמונה שאין בסיבות כדי להועיל אך הוא סומך לגמרי על הקב"ה. והשווה זאת רבינו המחבר למי שרוצה שתצמיח אדמתו תבואה, שהוא צריך לחרוש ולזרוע ולהשקות, ותוך כדי הוא צריך לבטוח בהקב"ה שיפרה את אדמתו ושישמור אותה מן המזיקין.

הבורא (אל יחשוב שהשתדלותו תביא לו יותר ממה שנפסק לו מן השמים), **וְאֵל יִשְׁמַח בְּהַדְבָּקוֹ בָּהּ וְסִבּוּבוֹ עֲלֶיהָ** (אל יתרגש ויתפעם מתוך הידבקותו בהשתדלותו וסיבובו עליה. פעמים שאתה רואה מישהו מסתובב סביב העשיר ואתה אומר לו: "תפסיק להסתובב סביבו! הסתלק משם!". ובכן, דע לך שכך הוא הדבר ממש לגבי הסיבה/ההשתדלות. הוא מרגיש שצריך להסתובב כאן יותר - "אני צריך להתייחד אתו". אל תתייחד אתו), **אֲךְ יוֹדֵה הַבּוֹרָא, אֲשֶׁר הַטְרִיבוֹ** (נתן לו את מזונו) **אֲחֵר יִגְיַעְתּוּ וְלֹא שָׁם עֲמָלוֹ וְטָרְחוֹ לְרִיקָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם קכח, ב): יִגְיַע כְּפִיךְ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ.**

עד כאן לשון רבינו המחבר הנוגע לשיעור זה. וכעת נתבונן: לכאורה יש כאן שאלה של הערה: היש כאן יסוד חדש? כבר למדנו מאתיים פעם את היסוד הזה - לא אתה עשית, אלא הקב"ה, ואין זה קשור כלל להשתדלותך, ובין כך ובין כך אתה מחויב לעשות השתדלות - מדוע חוזר על כך רבינו שוב ושוב?

כל צורך וחלקי נפשו

אכן התשובה פשוטה כפי שנבאר: יש צרכים הרבה שהאדם רוצה להשיג בחייו, אם זה פרנסה, אם זה עיסוק מסוים שיתן לו סיפוק נפשי, אם זה עניני בריאות, אם זה הצלחה בחינוך ילדיו, וכן הלאה, ורבינו המחבר ראה צורך להתייחס לכל דבר בנפרד ולומר: "וכן כשאתה עוסק בענין זה, וכן כשאתה עוסק בענין זה..." אכן בהמשך יחזור רבינו המחבר לכל עניני הרפואה. תעשה מה שצריך, אבל תבטח בה'.

ומדוע ראה צורך לחזור על כך בכל צורך וצורך? התשובה פשוטה, כי מחשבת חוסר הבטחון של האדם מקבל אצל כל צורך צורה אחרת. כשהאדם מרגיש שהוא צריך משהו, מתעוררים אצלו חלקי נפש,

הרי כתוב (תהלים קלו, כה) נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, הקב"ה הבטיח שיתן לכל הנבראים את מזונם, ואם כן **צריך האדם ראשית כל להאמין שמזונו נתון בידי וברשותו של הקב"ה והוא עצמו אינו יכול לעשות כלום**, ועוד הוא צריך לבטוח בו שישפק לו את טרפו כי הוא ערב לו לאדם ומשלימו לו באיזו סיבה שירצה. איך ומתי יביא לי את טרפי, אם היום או מחר, אם בדרך קלה או בדרך קשה, את כל זה איני יודע, אבל אני יודע בוודאות שיתן לי את מזוני.

וְאֵל יַחְשֹׁב כִּי הַסֶּבֶה (שהוא משתדל בה) תועילנה או תניקנה מאומה. וְאֵם יָבוֹא לוֹ טָרְפוֹ עַל פְּנִים מֵאִפְנֵי הַסִּבּוֹת אֲשֶׁר הִתְעַסַּק בָּהֶם (השקעתו הצליחה או מלאכתו נשאה פרי), **רְאִי לוֹ שֶׁלֹּא יִבְטַח עַל הַסֶּבֶה הַהִיא וְיִשְׁמַח בָּהּ וְיוֹסִיף לְהַחְזִיק בָּהּ וְיִטֶּה לְבוֹ אֵלֶיהָ** (אכן טבע האדם כשרואה שרעיונו היה מוצלח מאוד להתחבר לזה ברגשותיו ולומר: "אה! אתה רואה? ידעתי. זוהי הדרך", והוא מחליט לחזור על זה אלף פעמים, כי אם פעם אחת זה הצליח, למה זה לא יצליח עוד. אך ראוי לו לאדם שלא יעשה כן, היינו שלא יבטח על הסיבה ההיא ולא ישמח בה ולא יוסיף להחזיק בה ולא יטה לכו אליה), **כִּי יַחְלֹשׁ בְּטַחוּנוֹ בְּ-אֵלֶיהוּ** (ככל שהוא מתחבר יותר ברגשותיו אל הסיבה, כך נחלש בטחונו באלוקיו).

הנה אנו רואים שרבינו המחבר משתמש כאן בביטויים חדשים. "שלא יבטח על הסבה" הוא לשון שהוא משתמש בו תמיד, אבל "ישמח בה ויוסיף להחזיק בה ויטה לכו אליה", הם לשונות חדשים שלא השתמש בהם עד כה. תיכף נבאר אותם, אך תחילה נסיים את לשון רבינו המחבר.

מה יתן לך ומה יוסיף לך

רבינו המחבר ממשיך: **אֲךְ אִין רְאִי לוֹ לַחֲשׁוֹב כִּי תוּעִילְנּוּ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקָּדַם בְּדַעַת**

אף כאן, האדם יוכל לראות שבכל אחד מתחומי החיים יש לו סוג אחר של חושך, ולא הרי טעותו של זה כטעותו של זה. לכן רואים פעמים הרבה שיש לו לאדם תחומים בחייו שהוא רגוע בהם ומסתמך והולך בהם על הקב"ה, ולעומת כן יש לו תחום מסוים שהוא תקוע בו. הוא אינו מצליח לסמוך בו על הקב"ה. אמנם כן, פעמים שיש בזה כדי לגלות שאינו בעל בטחון ורק מרמה את עצמו. אך פעמים שהאדם באמת עבד והשקיע והגיע למדרגות של בטחון, והיות שהטעויות שונות מתחום לתחום, כי בכל תחום זה נוגע בחלקי נפש אחרים, יתכן הדבר שבתחום מסוים עדיין לא הצליח להגיע אל המדרגה הנצרכת. אל תאמר אפוא שזה הכסף, אך הכסף עורר בו חלקי נפש עמוקים ששם עדיין אינו מסודר.

בעלי מלאכה מחפשים חידושים

עכ"פ זוהי הסיבה שרבינו המחבר משתמש כל פעם בלשונות אחרים. ולמשל, עכשיו כשהוא מדבר על בעלי המלאכה והסחורה והשכירות, אם מתבוננים קצת, שם כדי שהאדם באמת יצליח, אי אפשר לתת לו רשימה ברורה של דברים שהוא צריך לעשות כפי שאפשר ליתן לבעל האדמה. בעל האדמה יודע בדיוק מה הוא צריך לעשות. הוא צריך לעשות חרישה, הוא צריך לעשות זריעה, אולי הוא צריך לעשות פעמיים חרישה, הוא צריך להשקות את האדמה. זה מה שהוא צריך לעשות, ועכשיו יש לו לבטוח בה' ולהתפלל אליו שיפירה את האדמה ושישמור את התבואה משידפון ומשאר מרעין בישין. אך כשמדובר בבעלי הסחורה והמלאכה, הלא הם משתמשים בדרך כלל עם המוח. "אני צריך לבוא עם איזה חידוש. מה אני מוכר יותר מפלוני? למה יבואו הלקוחות אלי ולא אל פלוני?".

הוא מתחיל לחשוב איך להשיגו ולבו מתחיל להאיץ את פעימותיו, אבל כל פעם מדובר בחלקי נפש אחרים. למשל, כשהאדם שבור שאין לו מעמד ומחפש איזו משרה, יש אצלו חלקי נפש מסוימים שהתעוררו ואשר מנסה לספק להם את מבוקשם, וכשהאדם זקוק לכסף, הגם שהוא ענין דומה, מתעוררים אצלו חלקי נפש אחרים, וכשהוא נמצא בסכנת חיים, הרי ברור ופשוט שמתעוררים אצלו חלקים אחרים לגמרי בנפשו, וכן הלאה.

ולכן תראה שרבינו המחבר אינו משתמש בכלם באותם לשונות, אלא בכל צורך בלשונות אחרים. נכון שהתשובה בכל תחום היא אותה תשובה, אבל הטעות אינה אותה טעות. אולי בפורש מדובר באותה טעות, זה שהאדם רחוק מהקב"ה ומרגיש כוחי ועוצם ידי, אבל הצורה משתנית מענין לענין. פעם שהריחוק בצורה של דאגה, ופעם שהריחוק בצורה של פחד; פעם שהריחוק בצורה של כוחי ועוצם ידי, ופעם שהריחוק מפני שלא הבין שהוא זקוק לעזרתו יתברך, נדמה היה לו שהענין זורם ממילא. לפיכך נצרך לבאר בכל ענין בנפרד כדי שהאדם ישים לב - לא כפי שאתה מרגיש, אלא כפי שכבר למדת, תעשה מה שעליך לעשות ותבטח בה'.

לא הרי טעותו של זה כטעותו של זה

כשהאדם צריך, בדרך משל, לחנך כיתה של שלושים בחורים, עליו לראות שכל בחור ייצא בסוף השנה גבוה בכמה דרגות מהדרגה שהיה בה. את כולם הוא צריך להעלות בכמה דרגות, אבל אין אחד דומה לשני, כי כל אחד מגיע ממקום אחר. זה יש לו קושי עם לימוד בחברותא, זה יש לו קושי עם הבנה, וזה יש לו קושי עם הקשבה.

במקום פלוני". הוא הולך למומחה גדול והלה אומר לו: "אתה צריך לחשוב מי הם האנשים הזקוקים לחפץ זה שאתה מוכר. תחשוב. מי הם קהל היעד שלך? הגבירים? הבינונים? מעוטי היכולת? עליך לחשוב ולפי מסקנתך תקבע את המחירים בהתאם ותפרסם במקומות המתאימים". **לכל הרעיונות האלה יש הגיון ואינם כפירה. עליך לחשוב לאיזה אנשים אתה רוצה להטיב.** אך **דווקא מחמת כן יש סכנה גדולה שאחרי שיראה פעם אחת שרעיון מסוים עבד לו, יתחבר אליו בכל נפשו.** הוא יתלהב ויאמר: "קלטתי את הענין. לא היה לי קל. מאה פעמים ניסיתי ולא הצלחתי, עד שקלטתי למי אני צריך לפנות ובאיזו צורה".

אל תרקוד סביב הסיבה

בימינו שמיליוני אנשים מוכרים באמזון (Amo) אותו מוצר, יושב כל מוכר ושובר את מוחו: "מה אני יכול לעשות שהלקוחות יבואו דווקא אלי?", הוא חושב בכה וחושב בכה, ומעלה כל מיני רעיונות. ובכן, אם אין האדם הולך בעקמומית, רק חושב על איזה חידוש, אין בזה שום חסרון, אבל כשהוא רואה שהצליח לו, עליו להיזהר שלא לרקוד סביב הסיבה, וכלשון רבינו המחבר: "וְאֵל יִשְׁמַח בְּהַדְבָּקוֹ בָּהּ וְסָבּוּ עֲלֶיהָ", וכן קודם לכן: "ולא יִטֵּה לְבוֹ אֵלֶיהָ".

אכן כן, הנסיון להרגיש שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, הוא גדול מאוד **אצל בעל המלאכה**, כי הוא אומר בלבו: "זה היה העצה שלי, זה היה הרעיון שלי, זה היועץ ששכרתי בכסף רב, זה היה הכשרון שלי או הכשרון של פלוני". הנסיון גדול מפני שהוצרך להשתמש עם המוח ולחדש חידושים. וכאמור, על זה הוא צריך לעבוד ולזכור בכל עת שלא ליפול ברשת זו שטומן לו היצר, אלא כדברי רבינו המחבר: "רְאוּי

זוהי אחת מהדוגמאות. הוא רוצה לפרסם. הוא אומר: אני רוצה לפרסם את מה שאני עושה, כדי שאנשים יידעו שאצלי אפשר לקבל את השירות במחיר יותר זול, או שאצלי אפשר לקבל ליווי צמוד. אני רוצה לפרסם שיש לי נסיון של שלושים שנה, אני רוצה לפרסם שהמקום שלי הוא המקום הטוב ביותר כי הוא עומד על אם הדרך, כדי שכל מי שרוצה למכור, ימכור דרכי. הוא מאמץ את מוחו ומחדש רעיונות. ככה זה הולך.

נסיון בעל המלאכה כנגד בעל האדמה

אומר רבינו המחבר: נכון, זהו המהלך של מלאכה וסחורה, וכך עליך לעשות, אבל יודע תדע שאתה נכנס לסכנה. למשל, **אצל בעל האדמה** הסכנה היא מה שנדמה לו שזה שחור לבן. הוא אומר בלבו: יש לי כבר נסיון של שלושים שנה, אני יודע בדיוק איך צריך לעשות את החרישה ובאיזו תקופה, וברור לי שאם אעשה כל מה שצריך, האדמה תצמיח את תבואתה על הצד הטוב ביותר. ומה היה לשון רבינו המחבר? לשונו היה **שהוא צריך לבטוח. ולהיכן נכנס הבטחון?** זה נכנס לחלק הנפש שחשב שזה תלוי בטבע - אני עושה א' ונגעה ב' ואיני צריך לבטוח בה'. לא!!! אתה צריך לחשוב שיתכן שהתבואה תינזק, **עליך להבין שכל פעם מדובר בנס חדש, עליך להבין שכמה חכמה שיש לך, תמיד עלול לקרות איזה דבר שיעכב את צמיחת התבואה.** כך היה לשונו.

מה שאין כן כשמדברים **בענין מלאכה וסחורה**, שם הלשון שונה לגמרי. שם האדם חושב: "אולי אשתמש בעצה זו ואולי בעצה פלונית, אולי אשתמש בצבע פלוני ופלוני בשביל השלט* החדש שלי, אולי אפרסם

אכן כאן מבואר, בדברי המחבר, יסוד חדש ומבורר, כפי שיבואר: הנאה מיוחדת יש לו לאדם כשרואה שפרנסתו הגיעה לו ממקום השקעתו. הוי אומר: אם יתייגע האדם במלאכה או בסחורה, אע"פ שייכנס לו כסף רב, אם זה ייכנס לו ממקום אחר ולא מהמקום שהתייגע בו, תהיה לו עגמת נפש, ושמה של עגמת נפש זו: **"שם עמלו וטרחו לריק"**. הוא השקיע והתייגע ולא יצא מזה כלום. ברוך ה', הקב"ה לא הזניח אותו, כאן מישוהו שלח לו כסף ליו"ט, כאן מישוהו החזיר לו חוב נשכח... אין חסר לו מאומה, אבל יש לו קצת כאב. לעומת כן, כשהאדם רואה שיגיעתו נשאה פרי והכניסה לו כסף כדי מחייתו, יש לו מזה הנאה מיוחדת.

אומר רבינו המחבר **שאם רואה אדם שהגיע לו טרפו על פנים מאופני הסיבות אשר התעסק בהם, לא ישכח להודות לה, לא רק על הפרנסה, אלא גם על אֲשֶׁר הִטְרִיפוּ אַחַר יְגִיעָתוֹ וְלֹא שֵׁם עִמְלוֹ וְטִרְחוֹ לְרִיק**, כי הנאה מיוחדת יש לכך, ומביא לזה הפסוק יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אם אתה אוכל מתוך יגיע כפיך, אזי אשריך וטוב לך.

יסוד בהשתדלות לפרנסה

והנה אילו היה כותב זאת רבינו המחבר בשער אחר, היינו מבינים שרק יסוד בהודאה הוא, ויכול היה זה לשמש לנו כיסוד נפלא לשיעורי חנוכה - "צריך להודות לה' על כל דבר, ועל כל פרט ופרט, ולכן ראוי לו לאדם כשהוא מודה על פרנסתו, שיוודה לא רק על עצם הפרנסה, אלא גם על שהקב"ה מביאה לו מתוך יגיעתו". אך רבינו המחבר הכניס את היסוד בתוך דבריו בענין ההשתדלות והבטחון בפרנסה, כי רצונו שנלמד את הכל בחדא מחתא ונבין מתוך זה דבר גדול, וכה אמר: **כשאתה עושה השתדלות, עליך לדעת**

לו שלא יבטח על הסָּבָה הַיְהִיָּא וַיִּשְׁמַח בָּהּ וַיִּוְסִיף לְהַחְזִיק בָּהּ וַיִּטֶּה לְבָבוֹ אֵלֶיהָ."

הנה לגבי לשון רבינו המחבר "[לא] **יוסיף להחזיק בה**", מקופיא נראית כוונתו שלא יחזור לנקוט ברעיון זה, ברם על זה ישאל האדם: "מדוע לא לחזור עליו? הלא ראיתי שהוא מצליח!". אך האמת שעל פי פשטות אין כוונתו עד כדי כך, אך כוונתו **שיזכור שהשפע לא חייב לבוא בדרך זו דווקא. הפעם הוא הגיע בדרך זו, מחר הוא יגיע בדרך אחרת.**

הן מעשים בכל יום הוא אצל כל אחד ממש, שעשה דבר מסוים והצליח, וניסה לעשותו שוב ולא הצליח כלל. אפשר לבדוק זאת. כך הוא כשהאדם עוסק במסחר וכך הוא כשהאדם עוסק באיסוף תרומות. הוא מרגיש שמצא את הדרך, כי בפעם האחרונה פעל בדרך זו והשיג סכום גדול. הוא מנסה שוב לפעול בדרך זו, ו... אפס! שום דבר לא נכנס. **כך הקב"ה מתנהג עם האדם.** למה? כי אין זה תלוי כלל בסיבה, והאדם רק נדמה לו שזה תלוי בסיבה.

ולא שם עמלו וטרחו לריק

והנה ראינו שרבינו המחבר כותב בהמשך לשונו: **"אף יודה הבורא, אֲשֶׁר הִטְרִיפוּ אַחַר יְגִיעָתוֹ וְלֹא שֵׁם עִמְלוֹ וְטִרְחוֹ לְרִיק, כְּמוֹ שִׁפְתָּנוּ: יְגִיעַ כַּפֵּיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ"**. ואף זה מעורר פליאה. הרי יש לו לרבינו המחבר שערים רבים אחרים מלבד שער הבטחון, כגון שער הבחינה שם הוא מדבר על כך שהאדם צריך לשים לב לגדלות הבורא ולחסדיו ולהודות עליהם, ובתוך סוגיית ההודאה יש הרבה עומק שהאדם צריך לשים לב שהקב"ה עזר לו באופן כזה ובאופן כזה ובפרט זה ובפרט זה, ועבודה גדולה היא, ומה ראה רבינו לדבר כאן באמצע שער הבטחון על החיוב להודות לה'?

עמוק מאוד ונחוץ להבינו היטב כדי שנוכל להיות בריאים בנפשנו ובו בזמן להיות שלמים בביטחוננו.

יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך

כדי להבין את היסוד, ננסה להבין מדוע יש לו לאדם הנאה מזה, או מדוע יש לו לאדם עגמת נפש כשאין פרנסתו באה לו מתוך השתדלותו. מה אכפת לו מהיכן הגיעה לו פרנסתו? למעשה יש לך פרנסה? יש לך, אם כן מדוע אתה בוכה? אכן מדובר בהנאה אמיתית, לא בהנאה שנובעת מסיפוק מדומה. לא לחינם אנו מבקשים למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה. ידוע שבבניית פיתום ורעמסס עיקר הצער היה שלא ראו שום תועלת ביגיעתם², ולכן אנו מבקשים מהקב"ה בכל עת שזוכה לראות פירות לעמלנו.

ובכן, יסוד הדבר הוא כפי שדיברנו לאחרונה ונחזור על זה שוב לענין דידן. **אחד מהצרכים העמוקים ביותר של הנפש כדי שתוכל להיות בשמחה, הוא שהאדם יוציא את כוחותיו אל הפועל.** יש בתוך האדם פנימה הרגשים, מחשבות ורצונות. כך הוא הסדר, הרגש הוא הקרוב ביותר לעולם העשייה, המחשבה היא גבוהה ממנו, והרצון יותר גבוה. ובספירות הן כתר חכמה ובינה, כתר הוא הרצון, חכמה היא המחשבה, ובינה היא הרגש. יש בתוך האדם פנימה רעיונות, תכונות, דברים שהוא אוהב לעשות. הוא לא יכול להסביר למה הוא אוהב לעשות. הוא נולד עם זה. הוא אומן. כשהיה בן שנה כבר עסק בזה. כל העניינים האלה שתלויים בשורשו ופנימיותו של האדם, גנוזים אצלו בפנים. לכן תראה שהילד הקטן אינו יכול לגלותם ולבטאם. אפילו לדבר אינו יכול. אין לו את המציאות

שזוהי חובתך ותפקידך, אך יחד עם כן עליך לדעת שפרנסתך אינה תלויה בה ככל. היא תלויה רק ברצון ה'. אתה עושה את תפקידך והקב"ה מביא לך את השפע המוכן לך. ובנשימה אחת אומר רבינו המחבר: **תודה לה' שפרנסתך הגיעה לך מהשתדלותך.** שמעת? תודה לה' לא רק על שיש לך פרנסה, לא רק על שיש לך שפע, אלא **על שזה הגיע לך דרך השתדלותך.**

אכן כשהאדם מתבונן הוא אומר: רגע אחד! נדמה לי שיש כאן סתירה. חשבתי שהפרנסה אינה תלויה בהשתדלות. ובכן, אילו היה כותב זאת רבינו המחבר בשער אחר, היה זה נפלא מאוד, כי היו מספיקים לשכוח, כטבעם של בני אדם - כשאני לומד הודאה, אני לומד הודאה, ואז אני מודה לה' ששלח לי את פרנסתי מתוך השתדלותי, וכשאני לומד בטחון, אני אומר שאין להן שום קשר. אקווה שאין שום בחור שזוכר את הדיבור הקודם בתוספות. אתם זוכרים את המצב הזה בישיבה? אני מקווה שאף אחד לא יקשה את הקושיא. אל תערבב את היוצרות.

אבל רבינו המחבר מטלטל אותנו. הוא אומר לנו: יש כאן עומק. עליך לדעת שיש לך הנאה מיוחדת שהפרנסה הגיעה לך מתוך יגיע כפיך, ואין זו הנאה צדדית, אלא הנאה אמיתית וכשרה. **השמחה שיש לך שהיא הגיעה לך מתוך יגיעתך, נובעת ממקום טוב ואינה עומדת כלל כסתירה לביטחון, עד כדי כך שראוי לך שלא תתעלם ממנה, אלא תשים לב אליה, תשמח עליה ותתן עליה תודה, ויתקיים בך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.**

נס הוא שרבינו המחבר אמר זאת כאן, אחרת היינו טועים כל החיים. ובכן, היסוד

ב. ראה סוטה יא, א. השווה לזה ההגדרה במצוות 'לא תרדה בו בפרך' ראה רמב"ם עבדים א, ו.

שהאדם מרגיש אז סיפוק¹. אך לא, זה הרבה יותר עמוק מסיפוק. **הסיבה האמיתית היא כי כשהאדם מוציא את כוחותיו, תכליתו מתמלאת, וזה מה שמעורר בו את השמחה.** כשהאדם שמח, פירושו של דבר שהוא מגיע אל השיא שהוא יכול להגיע. הוא מלא אור, הוא מלא חיים. פעמים שאתה רואה אדם ואומר: הוא חי רק שלושים אחוז, הוא חצי מת, הוא שבור. כשהאדם טרוד הוא נראה כך. האדם צריך לחיות. ומתי אתה רואה שהוא חי, כשאתה רואה שהוא שקוע כל כולו בהוצאת רצונותיו מן הכוח אל הפועל. אז אתה רואה שהוא חי, הוא נהנה ממה שהוא עושה, הוא מחובר.

עומק השמחה תלוי בעומק הרצון

וכאן צריך להדגיש דבר חשוב שהזכרנו כבר לעיל בקצרה ובעבר דיברנו עליו בארוכה, שלרצון האדם יש כיוונים רבים, ואם לא יסירם, הרצון ייצא באופן מעוות, כגון שתהיה לו תשוקה למאכל מסוים או לכסף רב, ואם כי אף הוא תהיה לו שמחה כשיצליח למלא את תשוקתו, מכל מקום היא תהיה שמחה קלושה בלבד, כי לא את רצונו האמיתי הוציא, אלא רצון חיצוני. **אכן ככל שהרצון שהאדם מוציא, הוא יותר פנימי, כך השמחה יותר אמיתית.** ואין זה נגמר כי אין סוף לדרגות בזה. בתחילה יש לו שמחה מסוים מסכתא, אח"כ יש לו שמחה משבירת מדה ממדותיו, ואח"כ יש לו שמחה מקבלת יסורים/בושה באהבה. וכמו שכתב הרמב"ם על המשנה באבות (פ"ד מ"ד) מאוד מאוד הוי שפל רוח: וכבר ראיתי בספר מספרי המידות, שנשאל אחד החסידים, ונאמר לו: איזהו היום השמח שעבר עליך מימיך? אמר: יום שהייתי נוסע

לכך. וככל שהוא מתבגר, הוא מפתח עוד ועוד כלים שיוכל להוציאם, אלא שיש לו בכל עת עיכובים ומניעות שאין נותנים לו להוציאם, קצת גאווה, קצת עצבות, קצת דאגה, ועוד.

שמחה גדולה עד מאוד

ובכישו לו לאדם סייעתא דשמיא ומצליח להוציא מן הכוח אל הפועל את מה שכל-כך רצה להוציא, הוא מתמלא שמחה, ושמחתו היא השמחה הגדולה ביותר הקיימת בעולם. אם נתבונן בכל הדברים המשמחים את האדם, נראה ששורש שמחתו נעוץ בנקודה זו. אם נשאל אדם מתי היתה לו השמחה הגדולה ביותר, תשובתו תהיה תלויה במדרגתו. אם הוא בינוני, יאמר כשעמד תחת חופת בנו הראשון, אם הוא בעל מדרגה יותר גבוהה, יאמר כשהיתה לו הצלחה רוחנית. היה איזה ענין רוחני שעבד עליו עשר שנים, ואז הקב"ה עזר ובקע לו את החומה. מה הפשט? הפשט הוא שהוא הצליח להגיע אל רצונו ושאיתו, וזה מה שמוליד בו את השמחה. אכן אם האדם נמצא במדרגה נמוכה ואינו מחובר לרצונו הפנימי והרצונות החיצוניים הם אלה ששולטים בו - הוא רוצה להשיג עוד ועוד כבוד, עוד ועוד כסף - הוא ירגיש שמחה זו כשישיג כבוד וכסף. בסוף כל השמחות תלויות בזה, וכפי שכבר הבאנו מספר העקרים² שכאשר יש לו לאדם רצונות ושאיתם ואינו מגיע אליהם ונכשל ורואה שלעולם לא יגיע אליהם, הוא מרגיש עצבות, ולהיפך, כשהוא משיגם, הוא מתמלא שמחה גדולה.

ודבר זה שורשו ביסודות הבריאה. פעמים שהאדם חושב שזה סתם מפני

ג. ראה שם מאמר ב פרקים יד טו. מאמר ג פרקים ז ו ז ול"ג. ראה עוד 'קדושת לוי' פרקי אבות בהעלותך. ד. צופרידנקייט - sense of fulfillment

כפי שהאדם צריך להיות. נניח שמגיע לעולם נברא אחד שלם בדעתו, הוא ניגש לאחד ושואל: "אתה יכול להראות לי אדם? שמעתי למעלה בשמים שיש מושג שנקרא אדם, נזר הבריאה, אתה יכול להראות לי אותו. עד כה מצאתי אבנים, פרחים, עצים, מים, בעלי חיים, אני חייב לראות את האדם. הראה לי אותו." אומר לו הלה: "בלי נדר, כשאמצא אדם, אראה לך אותו." הם הולכים יחד ונתקלים באדם אחד ישן. אומר לו הלה: "אתה רואה אותו? זהו אדם." שואל אותו הנברא הלז: "זה הכל?! הבנתי שהאדם הוא מעל כל הברואים, כמו שכתוב **בתהלים** (מזמור ח): ותחסרהו מעט מאלוקים וכבוד והדר תעטרהו, תמשילוהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו וגו'. לא נראה לי שלזה הכוונה." אומר לו הלה: "כן, זהו האדם, אלא שבמקרה הוא ישן עכשיו. אתה יודע מה? בא נמשיך בהליכתנו ונחפש אדם אחר." הם ממשיכים ללכת, והנה הם נתקלים בעוד אחד, אדם ער. הוא אומר לנברא: "הא לך. הסתכל עליו. זהו האדם שאתה רוצה לראות." הנברא מסתכל ורואה שהאיש שקוע באכילתו בכל אבריו וגידי וידי ואף מבקש מחבירו שיצלם אותו וישלח לכל רעיו וידידיו, ושוב הוא אומר: "אתה רוצה לומר לי שזהו האדם?! לא נראה לי, לא נראה לי שזהו האדם המדובר."

אכן **כשתמצא את האדם ששרוי בשמחה בגלל רצון פנימי שיצא מן הכוח אל הפועל... הוא כל-כך מרומם ומשבח את הקב"ה שהביאו עד הלום ולא שם עמלו לריק... אזי תראה אדם.**

זה מזכיר את דברי המהר"ל (באר הגולה באר השני פ"ח) שלמדנו ביום חמישי פרשת שמות, שהטעם שהאדם צריך להתענג בשבת הוא מפני שאנו מחויבים להראות על בריאתו של הקב"ה ולשבחו על כך,

על גבי ספינה, והיה מקומי בה השפל שבמקומות, והייתי לבוש בלויי סחבות, והיו בספינה סוחרים ובעלי ממון, והייתי שוכב במקומי, ואחד מאנשי הספינה קם להטיל מים, והגיעה שפלתי בעיניו, ופחיתות המצב אשר הייתי בו, עד כדי שגילה עצמו והטיל מימיו עלי. ונפלאתי על התחזקות תכונת העזות בנפשו, וחי ה', לא הצטערה נפשי במעשהו כלל, ולא התערור בה רוגז, ושמחתי שמחה גדולה שהגעתי למדרגה שלא יצערני ביזוי זה החסר, ולא אשים לבי אליו.

אכן כן, רצונו של חסיד זה היה בדרגה זו - "איך אני יכול לבטל את עצמי לריבוננו של עולם עד הסוף באופן שלא יכאב לנפשי שום דבר?", וכשזה קרה לו, הוא שמח כל-כך - "אינני יכול להאמין שהגעתי למדרגה כזו שישפילוני כל-כך ולא תצטער נפשי".

שמחה עמוקה ביותר היא, כי **כל שהרצון יותר פנימי, הוא יותר חזק, וכיון שהוא יותר חזק, כשהוא מתמלא, שמחת הנפש יותר גדולה.** עד כה הרצון היה מכוסה בכיסויים רבים, ועכשיו שהוסרו הכיסויים אחד אחרי השני, הכיסופים נעשו עצומים כל-כך, וכשרצון כזה יוצא מן הכוח אל הפועל, היש לך מושג כמה עמוקה היא השמחה?! כחיצים ביד גיבור כן בני הנעורים, כמה שאתה מושך את החץ לאחור, כך הוא מגיע לנקודה רחוקה יותר. כמה שהרצון יותר פנימי, כך כשהוא יוצא מן הכוח אל הפועל, הוא ממלא את האדם בשמחה יותר עמוקה.

אדם במדרגת האדם

וסיבת השמחה איננה רק מפני שאז ממלא האדם את תפקידו, אלא גם ובעיקר מפני שאז הוא מרגיש שהוא חי, כי אז הוא

עושה ונוחל כשלון. כל דבר שהוא נוגע בו, יורד לטמיון. 'שלימול' אמיתי - הוא מרגיש כה שבור. למה? כי הוא מרגיש אפס אפסים. כשמישהו מדבר אתו על אלוקות, הוא עונה לו ברוגזה: "איני יודע על מה אתה שח. אולי אצלך קיים דבר כזה. אצלי אין כלום". לעומת כן, כשהאדם רואה שהוא יכול - "תראה! ניסיתי ותראה מה שקרה" - הוא מתפעל מזה עד מאוד, כי הוא נעשה יעד לאלוקות שבו.

אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתי

לאדם יש מערכת שלימה שפועלת בתוכו. **מתעורר בו רצון**, וממנו יוצאת מחשבה, וממנה בינה, מבין דבר מתוך דבר - "אני חושב שאני יודע איך לעשות את זה, יש לי רעיון..." - **והוא פונה מזה לעשייה, ומתפלל לסייעתא דשמיא** ועושה עוד פעולה, והנה הוא מגיע ומצליח. **כשהוא עומד ברגע ההצלחה, הוא רואה שהמערכת פועלת כיאות**. זו היתה שמחתו של **דוד המלך** ע"ה שאמר (תהלים סו, יט-כ): "אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתי, ברוך אלוקים אשר לא הסיר תפילתי וחסדו מאתני".

דוד אמר: שרוי הייתי בחושך, והקב"ה עשה כן לסיבה זו כדי שהאלוקות שבי תתגלה. מפני מה יוצר אור ובורא חושך? כדי שיהיה עושה שלום ונוכל להכיר שבורא את הכל. שלום פירושו שנעשה שלום בין העליונים והתחתונים. הקב"ה רוצה לפרסם את האלוקות בתחתונים. איך הוא עושה זאת? הוא לוקח אדם ומכניסו בעולם, ואז הוא לוקח מצב של חושך ומניחו לצדו, הוא רוצה לראות מה הולך לקרות. בתחילה הוא מתפעל - "אוי! מה הולך להיות כאן?", הוא מנסה לפעול בדרך מסוימת ונכשל, ואז הוא מתחיל להכיר באמת ומתבטל לריבונו של

ואם האדם שבור ברוחו, הרי זה חילול ה', כי הוא אומר תנין ואדם וחית ראמים ומראה באצבעו על כל הברואים היפים, ואח"כ כשמסתכלים על האדם, רואים שהוא ישן, ושואלים: "הזהו האדם?!". **אכן כשאתה רואה אדם מלא עונג... עונג הכוונה לפנימיות של העונג**, והיינו שזכה לצאת מן המסגר, מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים, **וכוחותיו יצאו אל הבורעל... אז אתה רואה אדם. גדלות האדם. וזהו כבוד אמיתי לריבונו של עולם.**

חובות של מיליונים רוקדים

פעם כשרקדתי בריקה של מצוה, במחול של חסידים ואנשי מעשה, לחש לי אחד מהחסידים (כבר עלה לשיבה של מעלה): "אתה רואה את המחול הזה? - רוקדים כאן חובות של כמה מיליוני דולרים, וזה רק מה שאני יודע". התכוון לומר: "אתה רואה כאן יהודים רוקדים לכבוד השי"ת? אני מכיר את מצבי ומצבם של חבריי, ובכל זאת אנו רוקדים". אכן כן, **היהודי מתנער מכל הקשיים ומודה ומשבח להקב"ה** - "ברוך ה' שאני יהודי, ברוך ה' שאני יכול לשמור שבת, אני יכול ללמוד ולהתפלל". כשאתה רואה יהודי כזה, אתה רואה אדם. **כשאתה רואה מי שמקבל יסורים באהבה ואינו מהרהר על מצבו כלל, אתה רואה לאן האדם יכול להגיע**. הסתכל! הסתכל! אתה חייב לבוא לראות. מהקצה השני של העולם אתה צריך לבוא. זה נקרא אדם.

וכאמור, השיא שהאדם יכול להגיע הוא כשהוא מצליח להוציא רצון פנימי מן הכוח אל הפועל, ולכן **הוא מרגיש אז מלא חיות ושמחה**, ושורש הדבר, **כי אז הוא מרגיש את האלוקות שבו**. אז הוא מרגיש שמתקיים בו **הפסוק** "תמשילוהו במעשי ידיך כל שנה תחת רגליו". כשהאדם רואה שהוא לא יוצלח - הוא עושה ונוחל כשלון,

הוא שמיני עצרת, כי ביום זה רוקדים עם ספר התורה לאחר כל עבודת ימי התשובה והאהבה. ועל יום זה נאמר (תהלים קד, לא) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו¹. תראה! הבריאה היא הצלחה. אתם זוכרים שאמרתם שאין כדאי לברוא את העולם כי האדם עתיד לחטוא? והנה עכשיו תראו בעצמכם שהיה זה כדאי, רציתי שתתפרסם אלוקותי בעולם והיא מתפרסמת.

זהו הענין האמיתי ביותר שקיים בבריאה. כשהאדם מוציא את כוחותיו אל הפועל, אך לא את הכוחות החיצוניים... הוצאת הכוחות החיצוניים ראויה אף היא בבחינת מתוך שלא לשמה בא לשמה... אך ככל שהוא מצליח להוציא מתוך רצונות יותר פנימיים ועוד יותר פנימיים, כך הוא מתחיל לחיות יותר ויותר.

מים גנובים ימתקו

הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל ביאר במה שאמר **שלמה המלך** (משלי ט, ז) "מים גנובים ימתקו", כי הנה הנאת האדם אינה מהדבר עצמו שהוא אוכל או שותה, אלא מהתעוררות הנפש שעל ידי הדבר ההוא. והנה **כשהאדם גונב**, הלא הוא משתמש בכשרון, ואם כן זהו הנאתו. **הנאתו היא שהוא מצליח את כשרונו מן הכוח אל הפועל**. כשאתה נותנו לו בהיתר - "קח, שיהיה לך לבריאות", אינו נהנה, כי אין זה נותן לו את ההרגשה שהצליח להוציא כח טמון. זוהי הסיבה שהילד יש לו הנאה עצומה לעשות איזו תרמית למלמד, לגנוב ולהסתיר, כי אין לו היכן להוציא את כשרונו. ואז מה המלמד עושה? הוא אומר לו: "דע לך! אתה לא סתם מושחת. אתה כל כולך שקץ משוקץ". וכל כך משונה היא

עולם וחוזר בתשובה, ומתפלל ובוטח בו. הישועה עוד לא הגיעה והוא מרגיש אבוד, ובסוף כשהוא נושע... לא משנה איך הוא נושע... עדיף שהוא לא נושע כפי שרצה, אלא נושע על-ידי שהשתנה לאיש אחר ויהי אור, והתקיים בו מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים, כי אז הוא יכול להודות ולשיר: "מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה, אודך כי עניתיני ותהי לי לישועה, אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה, ואף לסיים: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. אין לי יותר מה לומר".

אתה יודע מה קרה עכשיו? **נתפרסם עכשיו אלוקותו יתברך בתחונתו**. אתה רוצה לדעת מה האדם יכול לעשות? בא ואראה לך. קח מצב של חושך נורא אשר אי אפשר לראות בו כלל נוכחות של אלוקים, ואז קח את האדם והכניסוהו שם, והמתן. המתן עוד יום ועוד יום, וכיון שאתה רואה שהצליח להכיר את הקב"ה בתוך המצב הזה ורוקד ושר, אתה רואה מה האדם יכול לעשות. זהו הדבר הגדול ביותר שהאדם יכול לעשות.

הא לך שכאשר האדם מוציא את כוחותיו אל הפועל, הוא מרגיש את האלוקות שבו. הן גם אצל הקב"ה הוא כך. הנה מדוע כשהאדם מביא קרבן זה עולה לריח ניחוח לה' - שאמר ונעשה רצונו (רשי"י תצוה כט, יח). היה לו להקב"ה רצון... אין לנו השגה, אבל חז"ל אומרים לנו אותם מילים... היה לו רצון וברא את העולם כדי שאנשים יעבדוהו והנה הם עובדים אותו. נעשה רצונו.

יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו

כך כתב האר"י ז"ל שהיום הגדול ביותר

ה. ראה הדברים כפי שנתבאר בליקוטי תורה להרב והלאה.

להשתדלות, הוא צריך להודות לו אשר הטריפו אחר יגיעתו ולא שם עמלו וטרחו לריק. והנה ייסד בזה יסוד גדול כדלהלן: **השמחה שיש לו לאדם על שהוציא את כשרונותיו מן הכוח אל הפועל היא שמחה כשרה, לא רק כשרה, אלא מחויבת המציאות, אלא שהאדם יכול לעבוד ששמחה זו שיש לו תהיה יותר נקייה ויותר גבוהה.** אכן כן, יש דרגות בזה, אבל על האדם לדעת שהוא עומד על נקודה בריאה, כי אין זה קשור לכוחי ועוצם ידי כפי שנבאר עוד מעט. **אם לא יידע האדם לקבל את סיפוקו ולהרגיש את שמחתו מהוצאת הכישרונות מן הכוח אל הפועל,** הוא יחפש דברים אחרים וימצא את הסיפוק השקרי והמדומה, והוא יהיה זה שנפרד מהקב"ה.

אמור מעתה: **לא די שמותר לך לקחת סיפוק מהוצאת כישרונותיך מן הכוח אל הפועל, אלא שאתה מחויב בכך,** כי אם לא תודה לריבונו של עולם על שעוזר לך להוציאם מן הכוח אל הפועל, ללא ספק תיקח סיפוק מכוחי ועוצם ידי. וכבר הבאנו כמה וכמה פעמים מדברי הרה"ק **מפיאסנצא זיע"א בצו וזירוז** (אות ט), שאם לא תהיה לו לאדם התרגשות והתפעלות הנפש, יקרה לו אחד מהשנים, או שיחלה בנפשו, או שיחפש את ההתרגשות בשדות זרים.

הודאה על מדרגת האדם

אמר רבינו המחבר את שני החלקים בנשימה אחת בדווקא, והפירוש הוא כך: עלה לו לאדם איזה רעיון, כגון שהמציא איזו תרופה שיכולה להועיל למחלה מסוימת. הוא השקיע בזה דמים מרובים ופעל הרבה לקבל את כל האישורים ממשרדי הממשלה. הדבר לא הלך לו בקלות. שלוש שנים הוא עבד עליו, כשהוא מתפלל בכל עת שהעסק יצליח. והנה

התגובה הזו, כי הילד הרי מוכרח להוציא את כשרונו מן הכוח אל הפועל, ואם אינו מצליח לעשותו במסגרת שהכניסוהו בה, יצטרך להוציאו באופן של מים גנובים ימתקו - "תראה מה אני יכול". זה לא התאווה. זה יותר עמוק. אם זה מותר, אין זה אותו דבר.

לכל אחד יש את זה במדה מסוימת. הוא מוכשר מאוד לעשות כסף. טיפש אחד! הרי השמחה שיש לך איננה מזה שיש לך כך וכך כסף בבנק, אלא מזה שהשתמשת בכישרונך והגעת להצלחה...

גדול הנהנה מיגיעו

וכך ביאר ה'שר שלום' **מבעלזא** זיע"א מאמר **חז"ל** (ברכות ת, א) "גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים", דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים קיב, א): אשרי איש ירא את ה', ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (שם קכה, ב): יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא". כי הנה רבים נתקשו היתכן שהנהנה מיגיע כפיו גדול יותר מירא שמים?! אך ה'שר שלום' אמר שעיקר הדגש הוא על תיבת ה'נהנה' - גדול הנהנה. **כשהאדם נהנה מיגיע כפיו,** סימן הוא שהוא מבין שהקב"ה נתן לו את השליחות הזאת, והנאתו באה ממקום פנימי. **כשהאדם מוציא את כוחותיו אל הפועל ומבין שבוה הוא מקיים רצון בוראו, הרי הוא מגיע אל התכלית,** כי הוא מפעיל את כל המערכת הפנימית שלו, ולכן הוא גדול יותר מירא שמים.

הודאה על הוצאת הכישרונות לפועל

ובזה נחזור אל דברי רבינו המחבר. רבינו המחבר כתב שבו בזמן שהאדם צריך להפריד את ההשתדלות מן השפע ולהבין שהקב"ה נותן לו שפע בלי קשר

האלוקות שבך, וממילא אתה יכול להתפלל ולהודות.

וכשהאדם עדיין לא הגיע לשם, יש לו רעיון ואינו מצליח להוציאו לפועל, עליו לדעת שזה יסורים ככל היסורים ועליו להתפלל שיבוא לידי גמור. אך לכל אחד יש רעיון. כשאתה יכול לעזור לאחרים כי יש לך גישה לנערים או לילדים, זה אותו דבר. עוד לא מצאת את המקום המתאים ואת הגיל המתאים... בוודאי! כל אחד צריך לעבור את המעברים האלה בדרך לשם, כי הם המה המניעות. אבל גדול הנהנה מיגיע כפיו. מי שחי ככה, חי נכון, אלא שעכשיו אתה צריך לעבד אותו שזה יהיה יותר נקי ומזוכך.

ויולך חושך ולא אור

ומהי הדרך המוטעית? הדרך המוטעית היא כשאין האדם קולט שהקב"ה נוטע רעיונות במוחו רק מפני שהוא נתמנה לשליח על כך, ואם לא ימלא את השליחות, הרבה שלוחים למקום. על האדם לדעת: אם תכיר בזה - תהיה לך הנאה, ואם לאו - תהיה שרוי בחושך. ובכן, אם האדם חושב: "אולי אגנוב מפלוני, אולי ארמה אותו, אולי אוריד את המחיר ובסוף אומר לו שהוא צריך להוסיף קצת בשביל המס..." הרי הוא חי בחושך גדול. הוא מרגיש שהוא זקוק לכך, כי הוא חושב שיהיה לו סיפוק מהמחשבות של כוחי ועוצם ידי. הוא חושב שזוהי הסיבה היחידה שעל ידה תבוא לו פרנסתו. ובאמת אין זו הסיבה היחידה. הקב"ה יכול לחדש דרכים חדשות להביא את השפע לאדם.

עכ"פ האדם מחויב להיות דוגמא למה שנקרא אדם. ואהבת את ה' אלוך, שתאהיב שם שמים על הבריות, שמי שירצה לראות מה זה אדם, יסתכל עליך

עכשיו הוא מוכר אותה ומרוויח יפה מאוד. הנה אדם זה יש לו יכולת עצומה להיות מלא אור, כי אם בתחילה אמר: "הקב"ה נתן לי כשרון. למה דווקא בתחום הרפואה? איני יודע. אבל כך עשה. לא לאחי ולא לגיסי נתן כשרון כזה, רק לי". ואח"כ פעל לשמה (והרבה מדרגות יש בלשמה) ובאופן הנכון ועשה הכל על פי המבואר בחובת הלבבות, עכשיו כשהקב"ה עוזר לו והוא מרוויח, השמחה שיש לו כשהוא זוכר שהקב"ה הוא זה שנתן לו את העצה שהצליחה, היא שמחה נפלאה ועצומה. הוא נהנה לעזור לאנשים, הוא עונה לשיחות באמצע הלילה כדי לעזור לאנשים, הוא מפרסם את התרופה, כי הוא אומר: אנשים אינם יודעים שהם יכולים להקל על חייהם. אנשים טובלים, מה אני יכול לעשות שעוד ועוד אנשים יידעו שקיימת תרופה כזו?

מה אתה שואל: אם כן מדוע הוא נוטל כסף? התשובה היא שהקב"ה התיר לו לקחת כסף אחר שהתייגע כל-כך ולא שם עמלו ויגיעו לריק. הוא נותן הודיה: "ברוך ה' שאני מרוויח בדרך כבוד, ברוך ה' שאני מרוויח בדרך היתר". עיקר החיות שיש לו הוא שהצליח להביאו לידי גמור. תסתכל עליו ותראה שהוא חי. וכבר למדנו בחובת הלבבות פרק שלישי - חפש לך לעבודתך משהו שיש לו את הכישרונות בשבילו. אם אתה אומר: "מה זה משנה במה אני עוסק, אם ברפואה או בדבר אחר?", אתה מפסיד חלק מתכלית חיך. עליך לזכור שאתה אדם. מה הפירוש אדם? אדם פירושו שיש לך מערכת של רצונות, רעיונות ומחשבות, והקב"ה רוצה שתעבד אותם באופן הנכון ושתוציא אותם מן הכוח אל הפועל, ולא תעצור ולא תתעצל, אלא תפעל תוך כדי שאתה בוטח בו יתברך, ואח"כ תודה שזכית לבוא למדרגת האדם, כי כשאתה אדם, אתה מלא חיות ואתה מרגיש את

שהאדם מתמלא אור עד שנעשה לו בליטה בקרקפתא שלו. וזהו ג"כ ענינה של שבת שהיא בחינת תפילין. אתה יכול ללכת על פי נגלה, אתה יכול ללכת על פי קבלה, ואם במדרגה נמוכה אתה, יכול אתה לפנות לפסיכולוג שאומר את האמת, ובכולם תבוא לאותו מקום. אמת היא בכל דרגא שאתה נמצא. תמיד תראה שזוהי שלימות האדם.

נכון לבי אשירה ואומרה

אומר לנו רבינו המחבר: אני רוצה להסביר לך משהו. אתה מכיר את הסוגיא של השקעות?... האדם אומר: צריך למצוא איפה הקרקעות בזול, צריך חכמה לדעת היכן המחירים יעלו. ובכן, הבה ואומר לך: אתה הולך לעסוק בזה? אני רוצה לומר לך - אין זה קשור כלל לעיר זו ולעיר פלוגנית, והאם הריבית גבוהה או נמוכה. עזוב! כל זה הבל. אני רק רוצה להזהיר אותך מראש. לו יצויר שאתה באמת מצליח, תזכור שני דברים: א. **ההצלחה לא היתה קשורה לסיבה החיצונית**. ב. **היא היתה קשורה לסיבה הפנימית**. הוי אומר: אל תפטיר ותאמר - מה זה משנה? הקב"ה רצה לתת לי כסף... לא! כי אם אתה אומר כך, אינך מתעלה. **עליך להכיר בכוחותיך, אבל מהמקום הנכון**. לא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא **זכיתי למלא את תפקידי בעולם**. התפללתי להקב"ה שיתן לי עצה למיניני ניכסין, והקב"ה נתן לי את העצה, ואז הקב"ה ציווני להביא את העצה לשלב ב', ואח"כ ציווני להביאה לשלב ג', **ואם עזר לי להביאה לידי גמור, אשירה ואומרה לו**.

מקודם הזכרנו מי שמתמלא שמחה כשהוא מכניס את בנו המושקע תחת

ויראה. אתה מוכרח להוציא את כישרונותיך מן הכוח אל הפועל. אתה חייב. תמצא איזו דרך לך.

פרו ורבו ומלאו את הארץ

זהו הטעם שרק בן עזאי יכול היה לומר שהוא פטור מפריה ורביה כי נפשו חשקה בתורה, וכמו שכתב בדרך פיקודין (מ"ע א חלק המחשבה כה כו כז) ע"פ דברי המקובלים¹, כי היות שהיה פרה ורבה בתורה, יכול היה לומר: "אני כבר מקיים פרו ורבו בתורה". כי הנה מדוע נתן הקב"ה מצות פריה ורביה? אנו חושבים בדרך כלל שנתן לנו מצוה זו כדי ליישב את העולם. אך לא, זה לא מספיק עמוק. ההסבר העמוק הוא כי **זהו שלימות האדם. הפיריון הוא תוצאה של הוצאת הכוחות אל הפועל**. הנפש היא זו שצריכה להיות פרה ורבה. זה שבאות תולדות לעולם, זה כבר תוצאה של נפש שפרה ורבה. אך מתחילים את התורה ואומרים ככה: מה האדם צריך לעשות? **האדם צריך להביא את עצמו למדרגת האדם, ויכול להביא את עצמו למדרגה זו רק כשיחשוב על רעיונות ויחשוב איך לעשותם על פי התורה**, ויתבונן לראות אם הם עולים לרצון לפני אדון כל, ועל-ידי הטעויות ישתפר, ועל-ידי תשובה יגיע למחשבות יותר נקיות, ויחשוב איך להביאם לידי עשייה. כשהאדם עוסק בדרך משל בחסד, הוא פרה ורבה. הקב"ה נתן לזה מעשה מצוה, אבל אל תחשוב שזה רק המעשה. אמנם האדם הפשוט אינו יכול לומר שיקיים רק את הרעיון שבו, כי אינו במדרגת בן עזאי, אך מחויב הוא לעשותו בפועל ממש.

ולכן יש תענוג, כי כשהאדם פרה ורבה, זה מוציא ממנו חיות נפלאה. וזהו גם פשרה של מצות תפילין, וכפי שדיברנו לא מכבר

1. ראה ראשית חכמה שערו הקדושה פ"ד (טז) בשם זה"ק בראשית (יב, ג). באר מים חיים בראשית (א, טט). וראה עוד כף החיים אורח חיים סימן קנה ס"ק יב.

אליה. אך **בו ברגע שהאדם קולט שהוא השתמש בכל חלקי הנפש, אבל הקב"ה הוא זה שהוביל משלב לשלב, אזי הוא מתמלא שמחה עצומה**, ומבזה את העוה"ז - בוז יבוזו לו. **יש לו אהבה לריבונו של עולם, כי הוא מרגיש את האלוקות שבתוכו**. החידוש הוא שאפשר להגיע לזה על-ידי מלאכה וסחורה. גדול הנהנה מיגיע כפיו. אינך יכול ליהנות אם לא באופן זה. אתה לא יכול לקבל סיפוק מבחוץ, אתה יכול לגדב את פרנס השתיה ולתלות מודעה גדולה לאור ההצלחה הגדולה, אבל אינך יכול ליהנות. הנאה באה מהנפש. אם אתה נהנה מיגיע כפיך, סימן נפלא הוא, סימן הוא שאתה יהודי של שבת. תודה אפוא על כך, **כי ככל שהאדם מכיר בכך ונותן הודאה לה, הוא דוחה את הצד הבלתי טוב**.

החופה. מה זה אם לא שלא שם עמלו ויגיעו לריק? דווקא מפני שעבר אתו תהפוכות. לא תמיד בנו היה נראה ככה. כמה הוא חשש עליו, כמה התפלל עליו, כמה נתן צדקה לזכותו, כמה מלמדים פרטים הצמיד לו. הודו לה' כי טוב. הקב"ה הכניס אותו לפרויקט שבו הוצרך לחשוב מחשבות ולפעול פעולות, ובדרך עשה טעויות, ואח"כ עשה תשובה על הטעויות, וכשעזר הקב"ה והצליח להביא את אורו יתברך לנפש בנו, הוא מרגיש שמחה עצומה שבאה מבפנים.

הכלל הוא **שכאשר נדרשה מן האדם נפש ומחשבה כדי להגיע אל התוצאה, עומד האדם בסכנה לייחסו לעצמו, לשמוח בסיבה, ולהוסיף להחזיק בה ולהטות לבו**

נדבת

הר"ר **הרוצה בעילום שמו** הי"ו

לכבוד ולזכר

הרה"ק הישמח ישראל' צוק"ל

נדבת

הר"ר **יהושע בראך** הי"ולע"נ הרה"ח ר' **ירחמיאל** ב"ר **עוזר** ז"ל

יום רביעי פרשת וארא כ"ט טבת תשפ"ד

חשיבותו והערכתו של יהודי לאחר שחטא

אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם, ואמרו **חז"ל** (ברכות סא, א): מלמד שנעשה הקב"ה שושבין לאדם הראשון. ופירש **רש"י**: שושבין - משתדל בחופתו ובזיווגו. וכן אנו אומרים בברכת שבע ברכות: שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם.

באופן נוסף יש לשאול: אם אתה רוצה להראות שהקב"ה גומל חסדים, זה מה שמצאת בכל התורה?! התורה הרי עמוסה וגדושה בגמילות חסדו של הקב"ה. בכל פסוק שני כתוב מה הקב"ה עושה לנבראים ובפרט לבניו יחידיו. אכן הפשטות היא שהגם שהתורה מלאה בכך, אני רוצה להראות לך שגם תחילתה וסופה עוסקות בכך, ומזה תבין מה מהותו של התורה מהחל ועד כלה. כשהאדם תופס איזה ספר בידו ורוצה להבין קצת במה מדובר, הוא חוטף מבט בתחילתו ובסופו, כי בתחילת הספר הוא רואה בדרך כלל את המבוא, ובסופו הוא רואה את המסקנא, ומזה הוא מבין מה כתוב באמצע. אף כאן רבי שמלאי אומר: הסתכל בתחילת התורה ובסופה ותבין שהתורה עוסקת בגמילות חסדו של

תורת חסד על לשונה

במסכת סוטה (יד, א): דרש רבי שמלאי: תורה - תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים; תחילתה גמילות חסדים, דכתיב: ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם; וסופה גמילות חסדים, דכתיב: ויקבור אותו בגיא. פירש **מהרש"א** **בחיידושי אנדות**: כל התורה מבטאה שהקב"ה עושה חסד. ואם התורה באה ללמדנו כדת מה לעשות, אם כן צריך האדם להוציא ממנו נקודה זו יותר מכל. הקב"ה ברא את העולם כי דרך הטוב להטיב, והוריד את התורה לעולם, ובה הוא מגלה שהוא גומל חסדים בכל עת. ו**מהר"ל** כתב שם שהתורה רוצה ללמדנו בזה **שכל מה שברא הקב"ה, אינו אלא כדי להיטיב עמנו, ולכן אם האדם רואה עונש או כל ענין של דין, עליו לדעת שהכל חסדים גמורים**.*

תורה היא וללמוד אני צריך

אולם יש מהמפרשים שהקשו שלכאורה אנו מוצאים בתורה גמילות חסד שעשה הקב"ה קודם לעשיית כתנות אור לאדם וחוה, דכתיב ויבן ה' אלוקים את הצלע

א. ראה עוד דברי מהר"ל ב'נתיבות עולם' נתיב גמ"ח פ"א, ובי'תפארת ישראל' פ"כ.

האדם, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה. שם הוי"ה הוא השם של רחמים, וכשהקב"ה מרחם על הנבראים לאחר שחטאו, אנו רואים באופן המובהק ביותר את רחמנותו ומדת חסדו של הקב"ה.

ולפי זה דברי רבי שמלאי מובנים הפלא ופלא. אתה צודק, הקב"ה עושה חסדים הרבה, ובתורה תוכל למצוא זאת אף קודם לכן, ויבן ה' אלוקים את הצלע. אבל אני רוצה להראות לך מה הקב"ה עשה לאדם הראשון לאחר שחטא. כשאדם הראשון חטא, נעשו הרבה תוצאות נוראות לעולם. האדמה קיבלה קליפות. מציאות היא. קוץ ודרדר תצמיח לך נובע מכך שהרע נעשה מעורב בטוב, וכיון שהרע נעשה מעורב בטוב, הרבה דברים בעולם נתקלקלו. עדיין עומדים לפני רביעי בפרשת בראשית, זה עתה למדנו שהקב"ה ברא עולם מושלם, וכבר אנו לומדים שהגיע האדם ושבר את העולם. והנה לא הקב"ה בא להענישו בקוץ ודרדר תצמיח לך. ממש לא. האדם עצמו עשה זאת. הקב"ה ברא עולם מושלם שעל אילנותיו צומחות גלוסקאות יפות, הגיע האדם והחריב את הבריאה. אמר לו הקב"ה: הגם שהחרבת את הבריאה וזה מה שגרם שבעצב תלדי בנים ואל אשך תשוקתך, ושכל פעם שייולד ילד, יהיו שם דינים וחמשת מיני דמים, ובזיעת אפך אכל לחם, וכן הלאה, **עם כל זה אני עושה כתנות עור ומלבישכם.**

ולמה נועדו כתנות העור? הן לא נועדו לכסות ערוותם, שהרי על זה כבר נאמר לעיל: ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומים הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורות, אלא לתכלית אחרת נועדו. וכך מבאר ה**רוקח**. הוא אומר שללבוש יש שתי

הקב"ה. אך עכ"פ הקושיא הראשונה בעינה עומדת, מדוע לא הזכיר רבי שמלאי מה שהקב"ה נעשה שושבין לאדם הראשון שקדם לעשיית כתנות העור.

קושיא נוספת יש: באותו מקום שכתוב בתורה שהקב"ה עשה להם כתנות עור וילבישם, מופיעה גם רשימה של עונשים שנתן להם, וב**ספרי הקבלה** מובא שנענשו בל"ט קללות. הביטו בפסוקים וראו. כתוב שם: אל האשה אמר הרבה ארבה עצבוניך והרוגני, בעצב תלדי בנים ואל אשך תשוקתך, והוא ימשול בך, ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו, ארורה האדמה בעבורך, בעצבון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השרה, בזיעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב. ורק לאחר כל העונשים האלה, כתוב: ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם. ואם כן מה אתה אומר שהתורה תחילתה גמילות חסדים, הלא כשתסתכל על כל התמונה, תראה שהקב"ה התנהג שם דווקא במידת הדין.

אני הוא לאחר שיחטא האדם

ובכן, התשובה מבוארת בכמה ספרים, וביתר ביאור הוא **בתורת הקנאות**² למסכת **סוטה** שם. הביאור בנוי על יסוד נפלא שפותח לנו שער לעבודת ה' בהרבה ענינים. **בדעת תבונות להרמח"ל** כתוב **שעיקר שלימות מדותיו של הקב"ה מתגלה על-ידי שהקב"ה מתנהג עם האדם במדת החסד והרחמים לאחר שחטא**. הקב"ה אמר למשה (ר"ה ז', ב): ה' ה' - אני הוא קודם שיחטא

ב. להגאון רבי משה בצלאל לוריא זצ"ל מחבר ספרים רבים על מסכתות הש"ס. מתלמידיו הקרובים של הגאון הנצי"ב מוואלאז'ין זצ"ל. שימש ברבנות בכמה קהילות חשובות בליטא.

אפשר לחשוב! הלא אפשר לכבס אותו! הבושה שבדבר, חוסר הנעימות. אפילו פלוני אומר: הכל בסדר. ישבו בשולחן השבת, מישהו רצה לקחת איזה דבר מעל השולחן, ונתקל ידו באיזה מאכל שנשפך ולכלך את המפה. מה כבר קרה? בסדר, נשפך, כל המפה התלכלכה. ועם כל זה האדם מתהלך בהרגשה כל-כך לא נעימה, חוזר אותה חודשים ארוכים. כל פעם שהוא נזכר מזה, הוא מרגיש צביטה בלב. הוא מתבייש מהעוולה שעשה הגם שעשאה בשגגה. ואם האדם עשה עוולה גדולה, כגון שהזיק מישהו בגופו או בנפשו. הוא נעשה כל-כך שבור ורצוף מבפנים, ושם כל מיני לבושים כדי לחפות על כך, כי הוא מרגיש כל-כך נמוך, כל-כך שפל.

אך הקב"ה אומר למי שהרס וקלקל את כל הבריאה: עכשיו אני אומר לך איך אני רואה אותך. אני מחשיב אותך. **אני עושה לך כתנות עור כדי לכבדך ולהראות לך מה זה אדם.** חטאתך עכשיו אראה לך איך אתה יכול לתקן.

אף ויקבור אותו בגיא שבסוף התורה הולך על דרך זו, כי המיתה היא אחד מהעונשים שנגזרו מחטאו של אדם הראשון, כמו שדיבר אליו הקב"ה: ואל עפר תשוב. ואלמלא המיתה לא היה צורך בקבורה. הרי לטפל בגוף מת אינו דבר נעים, בפרט לאחר כמה שעות, שאז סרחונו גדול, ואלמלא החטא, לא היה צורך בכך. וכשמשה רבינו נפטר - ויקבור אותו בגיא. הקב"ה לבדו. אני אטפל בו באופן של כבוד. אף זה אינו סתם ענין של חסד, אלא ענין של כיבוד. הקב"ה אומר: אני בעצמי אטפל בגופו הקדוש והטהור של משה רבינו.

נמצאנו אומרים שהתשובה מורכבת משני חלקים. **החלק הראשון** הוא שהתורה מראה לנו בתחילתה ובסופה **שהקב"ה**

תכליות. התכלית האחת היא לכסות את הערוה בבחינת סוד מרע שלא יתגלה קלונן, והתכלית השנייה היא לכבד את האדם, כמו שאמרו **חז"ל** רבי יוחנן קרי למאני מכבודותא. אני לא הולך להסתיר אותך שלא תתבייש. אני הולך לקחת אותך מן המקום שאתה נמצא בו ואני הולך לכבד אותך. קח למשל חתן, הוא היה לבוש בבגדים קודם לכן, אבל עכשיו מלבישים אותו כחתן. מכבדים אותו. הכל טרי, הכל נקי, הכל באופן מכובד ביותר. כתנות העור (ובפרט לפי מה דאיתא במדרש **רבה**: בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות אור) נועדו לכבד את האדם.

ייעש כתנות עור וילבישם

אומרת התורה שהקב"ה לקח את האדם שהרס והחריב את הבריאה, קירבו אליו ואמר לו: אני מחשיבך מאוד. יכול היה לומר לו: אתה יודע מה? בכל אופן אתן לך מזון, או: אתה יודע מה? אני מרחם עליך ואני הולך למחול לך. אך לא כך אמר, אלא כה אמר: אני מחשיב אותך! זה הרבה מעבר לבגדים. הקב"ה נותן אמון באדם ובאמת מחשיבו וכדי להודיעו זאת, הוא עושה לו כתנות עור ומלבישו.

גמילות חסדים זו שהקב"ה עושה לאחר

שהאדם חטא לו, היא גמילות חסדים שונה לגמרי. והיא לא גמילות חסדים של נהמא דכיסופא. הוא לא אומר: בעצם, גם אני וגם אתה יודעים את מצבך האמיתי. אנחנו יודעים היטב. אבל מה? אתן לך כי אינני נוקם ונוטר. לא כך הוא אומר. להיפך, **הנברא מרגיש שהבורא באמת מחשיבו. אין הטבה יותר גדולה מזו.**

אם שפל אתה בעיניך

הן אנו מכירים היטב את ההרגשה הנוראית שיש לו לאדם לאחר ששבר או הרס איזה דבר. אפילו רק לכלך איזה בגד.

אתו? יש אלף אנשים שהיה להם אתו. פלוני עושה אלפי דברים ביום, ומה שהיה לך אתו, הוא רק אחד מתוך כל אותם דברים. אכן אם אני היה לי אתו איזה מקרה רע לפני עשרים שנה, הרי שהסיפור אתו נגמר. הוא שרוף אצלי. ברור לי שהוא אדם רע מעללים. אכן כן, הוא מסתכל עליו באמת כעל נחות ושפל. אפילו לא יאמר לו זאת בפירוש, ואפילו ייטיב עמו, יסתכל עליו ממעלה למטה.

אולם הקב"ה מלמדנו קצת אחרת. הוא אומר לנו שאין לנו הבנה בדבר, וחבל, כי אנו בצער ואחרים בצער. כולם סובלים מזה. **ובראשונה צריך האדם להבין זאת כלפי עצמו בינו לבין קונו, ואז יוכל להעתיקו גם כלפי אחרים בינם לבינו.** ובכן, הבה ונלמד. הקב"ה רוצה להודיע לנו משהו. הוא אומר לנו: אמרו שוב ושוב - ה' ה', **אני מסתכל עליך קודם החטא ואני מסתכל עליך אחר החטא. אני מכבד אותך, אני יודע מהו יהודי.** הקב"ה ברא נשמה ויודע שהיא נצחית, והוא ברא יצר הרע ויודע בדיוק כמה קשה להתמודד אתו. הוא יודע גם מה זה כשלוך ואיך האדם מרגיש לאחר שנכשל. הוא יודע את כל זה, והרי הוא אומר לאדם: **אין לך מושג כמה אני מעריך אותך. ובפרט נכון הדבר אם האדם מתחרט על מעשיו ומתבייש ממצבו אך על פי שעדיין לא תיקן את מה שעיוות, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות יב, ב) כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו - מוחלין לו על כל עוונותיו.**

דע לך שכמה שאתה מבין את משמעות החטא (והרי אינך מבין), **הקב"ה מבין הרבה יותר מהו יהודי, והקב"ה מעריך אותך ומקרבך. כשהאדם יודע זאת, הוא מבין שזו הזדמנות בשבילו לחזור ולהתקרב, כי הקב"ה כל-כך מרחם עליו.**

מטיב עם האדם גם לאחר שחטא, והשני שהוא לא סתם מטיב עמו, אלא הוא מכבדו באמת ומראה לו עד כמה הוא נשאר חשוב אצלו.

הדבק במדותיו

והנה הדבר ברור שהאדם צריך להתלמד מזה, **כי כל מה שהתורה מספרת לנו הוא כדי שנלמד איך להתנהג.** אחרת, לא היתה מספרת לנו, כי בין כך ובין כך אין לנו השגה בהקב"ה. תחילתה גמילות חסדים כדי ללמדנו, סופה גמילות חסדים כדי ללמדנו... הדבק במדותיו... כל ספר **תומר דבורה** מיוסד על זה שרק כשהאדם מתנהג במדותיו של הקב"ה, הוא יכול להגיע להשגה בתורה ולדביקות ולעוה"ב. להכל יש מפתח אחד בלבד, **להתנהג במדותיו של הקב"ה, ואז נפתחים לו שערים הרבה, שיוכל להבין תורה, ושיוכל לקבל את ההרגשים הנכונים לשבת ולמצוות.**

ובכן, כיון שראינו שיש בזה שני חלקים, הראשון שהקב"ה מטיב עם האדם גם לאחר שחטא לו, והשני שהוא מראה לו שהוא עדיין מכבדו ומחשיבו, הרי זה מחייב גם אותנו להתבונן במה שמונע אותנו מלגמול חסד לזולתנו לאחר שעשה לנו עוול.

לא כפי שאתה רואה אני רואה

אכן כשהאדם מתבונן בזה, הוא יכול לראות שאחד מהדברים שמונעים אותו מלגמול חסד למי שעשה לו עוול, הוא מה שערכו של פלוני ירד בעיניו פלאים מחמת העוולה שעשה לו. והדבר באמת מעורר תימה: מדוע האדם מודד ערך זולת לפי צורת התנהגותו אליו? אכן מכאן אנו רואים כוחן של נגיעות. האדם אומר: אני רואה את האדם לפי הנסיון שיש לי אתו. מה, אתה תאמר לי מי הוא פלוני? אני אגיד לך מה שהיה לי אתו!!! למה זה נוגע מה שהיה לך

אם כן הישאר בתוך הבוץ, כי הקב"ה אוהב אותך בתוך הבוץ. הם לא דווקא אומרים זאת בפה מלא, אבל כך יוצא מדבריהם. אך לא! יש לזה המשך. **הקב"ה כל-כך אוהב את האדם וכל-כך מעריך אותו וכל-כך מבין אותו**, ולכן כל-כך כואב לו שהוא נמצא היכן שהוא נמצא. **הוא יודע שכל-כך לא טוב לו שם, ויעשה הכל כדי להוציא משם**. הוא יעשה לו בגדים ויאמר לו: לא החשבת את עצמך! איך נכשלת! בא ואתן לך בגדים. אינך קולט מי אתה. לו היית קולט, לעולם לא היית עושה מה שעשית. הקב"ה מבקש להראות לו - לאן אתה הולך? חבל!!!

חננו וצדיק ה' ואלוקינו מרחם

אנו צריכים להוציא מזה לדין **כאשר האדם בא לחזור בתשובה, שיבין כמה קרבה קיימת אז**. הקב"ה הרי נמצא אתו בצרתו. עמו אנכי בצרה. כשהאדם כלוא בבית הכלא או כשהוא חולה ושוכב על מיטת חליו, הקב"ה אומר: יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה. למה? כי הוא אומר: אם אתה בצער, אף אני בצער; אם לך כואב, אף לי כואב. בא ואעזור לך. אני הרבה יותר קרוב אליך עכשיו. אכן כן, בבחינה מסוימת **הקב"ה הרבה יותר קרוב לאדם אחר שחטא**. ברור שמצד אחד **האדם מתרחק על-ידי החטא** כלשון **הרמב"ם** וכמבואר **בכל הספרים**. אבל מצד שני **האדם הרי שרוי בצרה**. אתה יודע כמה רע לו למי שחטא?! **ואם כן הקב"ה כל-כך מרחם עליו**. הקב"ה מבין אותו. הדבר האחרון שהקב"ה יחשוב עליו הוא: "אתה מטורף!!! מה חשבת????". לא! מהלך מחשבה זה, או ביטוי זה, קיים רק אצלנו אנשים קטנים ומוגבלים דעת. אנו קוראים לבחור זה שקם באיחור ומתרעמים עליו: מה חשבת? באמת חשבת שתוכל לחיות ככה את החיים?! אנו נותנים לו להבין שהוא משוגע ומטורף. מדוע יעלה

כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו

אפשר לראות בן שנתיים שנתלכלך ואמו מנקה אותו ומחליפה לו את בגדיו, ופעמים שכעבור חמש דקות הוא מתלכלך שוב ואמו צריכה להתחיל את כל התהליך מחדש, אך היא מבינה שהוא קטן ואינה באה אליו בטענות. אמנם פעמים שבמוח שולטת העקמומיות, אבל במצב טוב, כגון כשהאם רעננה, אז כשנשאל אותה, היא תאמר: איני חושבת שהוא ילד רע. הוא ילד בן שנתיים, זה כל הסיפור.

הקב"ה יודע שאנו קטנים וחלשים, וכפי

שאנו אומרים **בספר תהלים** (קג, יז) כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו. **הוא יודע מי ומה אנחנו ומטפל בנו בגודל רחמנותו**. אמנם אנו יש לנו בחירה, ואנו צריכים לעשות הכל כדי שלא להיכשל בחטא, אבל לאחר החטא, **הקב"ה מבין אותנו. אף בטרם עשה האדם תשובה, הקב"ה מבין אותו ומאוד מרחם עליו**, למה? כי וקוץ ודרדר תצמיח לך. התרחקת מהאור. הקב"ה מרחם עליך. התלכלכת כל-כך. מסכן. באמת לא טוב לך. אבל אין חשיבותך יורדת בעיני המקום. אתה מצדך, לפני החרטה אתה רחוק מאוד, ואחרי החרטה, אתה חוזר ומתקרב, אבל מצד הקב"ה, נשאת אותו דבר. הוא מבין אותך. הוא לא מסתכל עליך כעל משוגע. להיפך, הוא יותר מרחם עליך. הוא מבין אותך, הוא מבין איך זה קרה, הוא מבין איזו טעות היתה לך, ורחמנותו עליך גוברת. כל-כך כואב לו שלא טוב לך. והוא יעשה הכל כדי להטיב לך. הוא יתן לך בגדים שיכבדו אותך, והוא מחכה להחזיר אותך אליו, כי במצב שאתה שרוי בו לא טוב לך.

אכן יש את הדמויות החלשות העומדות מצד המשפיע כביכול כדי לקרב אחרים. הללו אומרות: הקב"ה הרי אוהב את כולם,

וימינו תחבקני לאחר החטא

הנה ידועה קושיית **הטור** מדוע אנו יושבים בסוכה בחודש תשרי ולכאורה היינו צריכים לשבת בסוכה בחודש ניסן שאז יצאנו ממצרים והקב"ה הושיב אותנו בסוכות. ותשובתו המפורסמת היא שאילו היינו יושבים בסוכה בחודש ניסן כשמזג האויר נעים בחוץ, לא היה ניכר שאנו מקיים בזה מצוה, כי יש הרבה שיושבים אז בסוכות. לכן אנו יושבים בסוכה בחודש תשרי שאז כולם נכנסים בבתיהם ואנו יוצאים, וכך ניכר שאנו עושים זכר לנס ענני הכבוד.

אולם ה'חתם סופר' בדרשה לשבת שובה הביא לזה תשובה אחרת (ויסוד דבריו כבר מבואר בדברי ה'גר"א' על שיר השירים). **בשיר השירים** כתוב: עד שיפוח היום ונסו הצללים טוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים על הרי בתר. והכוונה, שכאשר חטאו בחטא העגל, נסו הצללים, היינו שנתפורו ענני הכבוד. פתאום מצאו את עצמם גלויים וחשופים וראו שהם מוקפים בנחשים ועקרבים ובכל מיני מזיקים (וכבר דיבר מזה ה'אור החיים' הק' בפרשת מסעי שהמדבר הוא מקום נחש שרף ועקרב, ולכן אין צומח בו כלום, כי הוא מלא במזיקים). אז עלה משה והתפלל עליהם, וביה"כ אמר לו הקב"ה סלחתי כדברייך, ואח"כ נצטוו להביא את נדבת המשכן, ובט"ו בתשרי התחילו לעבוד במלאכת המשכן, וכיון שהתחילו לעבוד במלאכת המשכן, חזרו ענני הכבוד. כך מחשב ה'חתם סופר', ובזה הוא מתרץ שהתורה צותה לשבת בסוכה בחודש תשרי דווקא, **זכר לחזרת ענני הכבוד לאחר החטא.**

הוי אומר: לא לזכר ענני הכבוד סתם אנו יושבים בסוכה, אלא **לזכר ענני הכבוד שחזרו לאחר החטא, כי ענני כבוד כאלה**

בכלל בדעתך לחטוא? כך אנו מתנהגים למי שנכשל בחטא. וכל-כך הרבה שקר יש בזה, כי אף אתה אינך טלית שכולה תכלת, ואתה בעצמך אם היית במקומו, היית עושה מה שהוא עשה, אך עכשיו שזה לא מסתדר לך, אתה צועק. למה אתה צועק?

בלתי מובן אינו משוגע

אנו צריכים לעקור מהלך מחשבה זה מן השורש. למה? ראשית, כי **אינו נותן לנו לחזור אל הקב"ה**. שנית, כי **עמו איננו יכולים להתדבק במדותיו של הקב"ה**. הנה הקב"ה אמר לא תקום ולא תטור, חושב האדם לעצמו: "מה לא תטור? הא תינח לא תקום, טוב, מה לעשות? הקב"ה אינו מרשה, אבל לא תטור?! הלא הוא מטורף!!!!". ובכן, מדוע הקב"ה אינו חושב כך על פלוני? החטא של אדם הראשון כלל את כל תרי"ג המצוות, והחורבן נורא היה ועד היום אנו סובלים ממנו, ומה הקב"ה עושה? הוא עושה לו כתנות עור ומלבישו. **אכן עליך ללמוד דבר ראשון להבין את פלוני** - אני מבין אותו. לו הייתי במקומו... הוא לא משוגע.

אגב, אנשים משתמשים במילת משוגע כשאינם מבינים את הזולת. במקום לומר: "בגלל קוצר שכלי איני מבין אותו", אומר האדם: "פלוני אינו נורמלי, כי הבנתי היא ההבנה הנורמלית, ומכאן שכל מי שאינו מובן לי, אינו נורמלי". בעצם הוא מתכוון לומר שאינו מבין אותו, אך הוא מבטא זאת בזלזול - "אינני יכול להבין אותו, הוא מטורף". לא ככה אומרים זאת. אומרים זאת בהכנעה - "איני יודע, איני יכול להבין למה הוא עשה ככה, אבל אם הוא עשה ככה, כפי הנראה היתה לו סיבה". **כך הקב"ה מסתכל על האדם וכך הוא מצפה ממנו שנסתכל ג"כ באופן זה על זולתו.**

מדת חסדו של הקב"ה שיעשה כזאת למי שחטא כנגדו, פרצה השירה מתוכו ועברה דרך קולמוסו למשמרת: "ומי ימלל גבורותיו, ומי יספר מעשיו ונפלאותיו, ואין חקר לגדולתו".

כך מיישבים יהודי מוקשה

ולענייננו, ביום שני הבאנו מאורחות חיים להרא"ש שהגוי אינו יכול לסלוח באמת למי שעשה לו עוול. הוא יכול לאחוז בפלך השתיקה כל עוד הוא יוצא נשכר מזה, אבל **לסלוח עד הסוף רק יהודי יכול**. וכן יש לנו סיפורים מכל הדורות באנשים שנעשו להם עוולות גדולות ומחלו בלב שלם. ראו זאת מתוך מעשיהם והתנהגותם עם אותם שעשו להם את העוולות. והאמת שזה מגיע מאלוקות, כי הנה אנו צריכים לשנן שוב ושוב שכאשר יש לו לאדם טינה בלב, הדרך להסיר אותה, היא על-ידי הכנסת אלוקות בלב, כי **רק הקב"ה יש בכוחו להסיר את הקשיים שבלב**.

אנו מבהירים זאת, כי בדרך כלל אנו משתמשים במילים - תתגבר, תכניע את עצמך, תהיה אדם טוב. הן כולן מילים נכונות, אבל פעמים הרבה חסר לו לאדם בהבנה, כי הוא מרגיש שהוא צריך להילחם עם עצמו מאוד חזק, ובאמת יש הבנה יותר עמוקה שיכולה להועיל לו לאדם במצבים כאלה. **כשהאדם צריך לתקן איוו מידה, מודיעים לו מן השמים שמדובר בהשגה - כשתשיג אותה, תוכל לבצע אותה**. אלא שעכשיו אינך יכול להשיג אותה כי אתה במדרגה נחותה, וכשהאדם נמצא במדרגה נחותה, אינו מחובר אל נשמתו ורחוק הוא מן ההשגה. דומה הדבר לגוי שאינו יכול

יש להם משמעות אחרת לגמרי. כשהחזיר להם הקב"ה את ענני הכבוד, הוא אמר להם: "אני מחבק אתכם, אני מטיב עמכם, אני מביא אתכם לתוך העולם הבא, וכל זה אע"פ שחטאתם לי". **כח התשובה!** כך מובא בכל הספרים שהסוכות נבראות מהתשובה של יום הכיפורים. אכן סוכה אחרת היא, חסד שונה הוא, **חסד שבו הקב"ה מראה שהוא מעריך ומחשיב אותו גם לאחר החטא**.

תוספת ענני הכבוד לאחר החטא

יותר מזה יש בספר **משכיל לדוד לרבי דוד פארדו** זצ"ל¹ שבראשונה היו להם רק ארבעה עננים, לארבע הרוחות, ובשניה, כשחזרו העננים לאחר חטא העגל, ניתוספו להם עוד שנים, למעלה ולמטה. ומבאר מדוע היו צריכים ענן למטה, כי בגלל החטא נעשו מנוודים ונאסרו בנעילת הסנדל, וקשה היתה להם ההליכה בלי מנעלים לרגליהם. נמצאת אומר, **שבגלל שחטאו ונאסרו בנעילת הסנדל, זכו לעוד ענן מענני הכבוד**. הקב"ה אמר להם: אני עוסף אותך מעכשיו מעוד צד. למה? כי חטאת. **אכן רק מהחסד שהקב"ה עושה עם ישראל לאחר החטא, אנו יכולים לראות את שלימות מדת חסדו יתברך**.

ה'אבן עזרא' על הפסוק ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, לאחר שמביא כמה שיטות בביאור כתנות העור, כותב: "ואין לנו לבקש בזאת, רק נאמין שהשם עשה לאדם גם לאשתו כתנות עור, ומי ימלל גבורותיו, ומי יספר מעשיו ונפלאותיו, ואין חקר לגדולתו". **ויש מהצדיקים שפירשו שמרוב התפעלותו והתרגשותו של ה'אבן עזרא' בראותו את**

ג. חבר בית דינו של מהרי"ט אלאזי בירושלים עיה"ק תובב"א, ידידו ומחותנו של הגאון החיד"א זצ"ל. קודם עלתו לארה"ק שימש ברבנות כמה קהילות במדינות טורקיה. חיבר הרבה ספרים ובתוכם 'משכיל לדוד' על פירוש רש"י.

מתפוגגת והשנאה והטינה נעלמות. זה בנוי על הבנה. הקב"ה הרי מבין כל אחד, ולכן אין לו שנאה, ואינו אומר לאדם: אינך נורמלי. רק אנו מאחר ששכלנו מוגבל ומצומצם ואיננו יכולים להבין מדוע פלוני מתנהג כפי שמתנהג, לכן אנו מפתחים בלבנו הרגשים של נקימה ונטירה, קנאה ושנאה.

ולא תשא עליו חטא

ולכן כל-כך נחוץ כשרואים שאחד חוטא הרבה בינו לבין קונו ועושה פגמים נוראים, וכואב לנו כל-כך ורוצים להוכיחו, ופעמים הרבה מחוייבים להוכיחו, אך **כל עוד אתה לא יכול להבין שלא רק שאינך אומר לפלוני, אלא אתה אפילו לא מהרהר במוחך** - איך אתה יכול לעשות דבר כזה? מה אתה חושב? - **אינך יכול לגשת אליו.** אם אתה עדיין מנגן במנגינה הזאת, אין לך למה לגשת אליו להוכיחו. ולא רק מפני שפלוני לא יבין אותך ויהיה זה דבר שאינו נשמע, ולא רק מפני שתשבור את נפשו לחינם, אלא גם **מפני שאתה שרוי בחושך, וכיון שתוכיחנו עם החושך שלך, רק תצליח להשפיע מהחושך שלך עליו.**

לפעמים יטען האדם: "מה פירוש? הלא אני צריך להעמידו על חומרת הדבר! הלא אינו קולט את חומרת הדבר, הוא אינו יודע מה הוא עושה, הוא הורס לעצמו את החיים, לעולם לא יוכל לצאת מזה, כל באיה לא ישובון, הוא לא קולט מה הוא עושה". כל זה אמת, אין חולק עליך, אבל כל עוד אתה לא יכול להבין אותו, אתה רחוק מהקב"ה, כי אצל הקב"ה אינו כן. הקב"ה עושה לו עכשיו כתנת עור, על אף שהוא גורם לקוץ ודרדר.

האדם מוכרח להתרגל להסתכל כך על זולתו. איני מכיר את יצירי, איני מכיר את

להבין דברים הרבה שהיהודים עושים. הגוי רואה שנותנים צדקה שלא על מנת לקבל פרס ושמקדישים ימים ולילות כדי לעזור לאחרים, ואינו יכול להבין. זה אינו נכנס לו למוח, כי אין לו את הכלים להשיגו. לא רק מפני שלא ראה כזאת מעודו, לא רק מפני שנתגדל באופן אחר, אלא מפני שאין לו נשמה, אין לו את המהות הפנימית שמקושרת לאמת שאומרת: **הדבר הזה הוא נכון, הדבר הזה הוא אור, הדבר הזה הוא עונג** (כפי שראינו מלשון ה'חזון איש').

על היהודי להבין שכאשר מדובר ביכולת להעריך ולכבד את מי שעשה לך עוול, מדובר בהשגה, בדומה לענייני קבלה, שצריך לבכות ולהתפלל כדי להשיגם. זה השגה. אבל היא קיימת בנשמה, היא קיימת בתורה. תחילתה וסופה. הקב"ה מסתכל על זה ככה. זה א-לי ואנוהו. האדם אומר: אני רוצה להתדבק בהקב"ה, והאר עינינו בתורתך, וה' יאיר עיני. הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א היה אומר שהוא מאוד אוהב את דרך הפלפול, כי כפי שאפשר ליישב על ידה רמב"ם מוקשה, כך אפשר ליישב על ידה יהודי מוקשה. ובכן, ראשית כל צריך לדעת שכדי להבין את השני ולהוסיף לכבדו ולהחשיבו הגם שחטא לנו, אנו זקוקים להשגה. ועוד אנו צריכים להבין שזה שאיננו יכולים לסלוח למי שעשה לנו עוול, קשור בזה שאיננו יכול להבין איך היה מסוגל לעשות זאת. חסר לנו בהבנה, וכיון שכן, הוא מתפרש אצלנו כבלתי נורמלי, ואם אינו נורמלי, איני רוצה להיות בקרבתו - עוזב אותי עם המשוגעים. אני מוחק אותו מהטלפון, איני רוצה להיות אתו בקשר. זהו זה. צא מהחיים שלי.

החיוב לדן לכף זכות מיוסד על כך שתפתח את ראשך ותנסה להבין אולי היה כך ואולי היה כך, כי ברגע שאתה מבין מדוע התנהג כפי שהתנהג, ממילא הקנאה

עכשיו. והוא עושה הכל כדי להוציאני משאל תחתית.

כן סיפרנו בעבר מה ששמענו מפי עד ראייה מעשה בבחור מבית טוב שהתדרדר במדרון התהום והכניסוהו לשיבה המתאימה לבחורים כאלו בתקוה שיתפוס את עצמו ויחזור על עקביו, אך הוא המשיך להתדרדר עד שהזניח ר"ל את היהדות לגמרי. לץ גדול היה, קר כאבן וקירר אחרים. יום אחד נכנס לחנות לממכר בשר טריפה וקנה לעצמו סנדוויץ', פרוסה ממעל ופרוסה מתחת ובשר טריפה בתווך, כשכל חבריו מביטים אחריו ומוחאים לו כף אל כף על אומץ לבו, כי אף שהיו ג"כ רחוקים מן הדת, לא הרהיבו עוז לקנות לעצמם טריפה והיה נחשב הדבר אצלם לגבורת נפש. ויהי בצאתו מן החנות והסנדוויץ' בידו, פתאום החליק על הארץ והסנדוויץ' נפל מידו ונמרח על הארץ עד שנמאס לאכילה. תיכף ומיד התנער הבחור מעפרו, הרים את עיניו לשמים ופלט מפיו: בסדר! הבנתי! אינני קונה יותר. והיה הדבר לפלא בעיני חבריו ובעיני עצמו.

הנה כי כן, להקב"ה אין בעיה לדבר עם אנשים כאלה. רק לך יש בעיה עם זה. הקב"ה כל-כך מרחם. רע לך כל-כך, אתה מתייסר, כי רע ומר עזבך את ה' אלוקיך (ירמיהו ב, יט), בא ואעזור לך. זה נקרא גמילות חסדים. **תבין אותו, ותבין גם את עצמך לאחר שחטאת.** לא טוב לך? - נכון. רע ומר לך? - אמת. אבל אל תגיד לעצמך: אני משוגע, אני מטורף. לא, לא! הקב"ה אינו אומר זאת עליך, מדוע אתה כן אומר? אמור כך: היצר הרע תפס אותי ברשתו, ואני מאוד מתחרט. **רבונו של עולם! רק אתה יכול לעזור לי, ואני מאמין שתעזור לי, כי אתה עושה לי עכשיו כתנות עור, אתה מכבד אותי עכשיו.**

היהודי נשאר יהודי, והמעשה שעשה אינו

כל התמונה. רק **לאחר שאתה מסתכל עליו כן, אתה יכול לגשת אליו ולדבר אתו** על גודל ההרס לנשמתו ולהסביר לו שהדבר אסור בתכלית. בוודאי, התורה הקדושה מתרה אותנו בפירוש על עונשה של כל עבירה, כגון מחלליה מות יומת, ובכל זאת כבר דיבר **השרף מקאצק** זיע"א בקדשו שמי שיש לו עם מחלליה מות יומת, יש לו עם כל הדרגות והאורות של השבת.

התורה בנויה על יסוד זה. דרש רבי שמלאי: תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים - ויעש להם כתנות עור וילבישם. הקב"ה מבין, הקב"ה מכבד, הקב"ה מרחם, הקב"ה עושה כל טצדקי שבעולם להחזיר אליו את האדם.

הקב"ה מדבר עם החוטאים

בעבר סיפרנו על בן ממשפחה חשובה שירד מדרך המלך והתרועע עם חברים פוחזים. בראש השנה ישב אתם בבית קפה ולא עניין אותו כלום. רק רצה להשתולל וליהנות מהחיים. והנה לפתע התעורר בו רצון עז לשמוע קול שופר. הוא הרגיש שהוא חייב לשמוע ויהי מה. תוך כדי כך, הוא התחיל לשמוע קול שופר. הוא הציץ מבעד לחלון הזכוכית וראה שני בחורים מחב"ד הצועדים ברחובה של עיר ותוקעים בשופר. מיד עזב את הכל, רץ החוצה, וביקש מהם שיוציאוהו ידי חובה.

הבחור כל-כך התרגש, ובצום גדליה סיפר זאת להוריו כשהוא מוסיף: "ראיתי איך הקב"ה לא עוזב אותי ולא מרפה ממני, אלא מחכה ומצפה שאשוב אליו". ומרוב התרגשותו, ניתק הבחור את הקשר עם חבריו, וחזר בתשובה שלימה, ואף מצא את זיווגו והקים בית נאמן בישראל. הבחור הרגיש: הקב"ה דואג לי. הוא לא רק דואג לי. הוא מרחם עלי - מסכן! ראש השנה

מעשה מוציא מידי מחשבה

הגאון הצדיק רבי ישראל מסאלאנט זצ"ל היה אומר שבדי להסיר את רגש הנטירה מן הלב, צריך האדם לעשות פעולת הטבה למי שהוא נוטר לו נטירה, כי רק מעשה מוציא מידי מחשבה. רגש הנטירה כה עמוק, שאם לא יעשה האדם מעשה לעקרו, לא יוכל לעקרו. והרבה עובדות יש על כך מגדולי ישראל שפעלו להטיב לחורשי רעתם מהאי טעמא.

והדבר נוגע כאמור גם לאדם כלפי עצמו, כי כשיוכל להבין אחרים שחטאו ולרחם עליהם ולעזור להם להתרומם, יוכל להבין הוא עצמו לאחר החטא מה הוא צריך לעשות כדי להתרומם, ואז יזכה לעוד ענני הכבוד, למעלה ולמטה.

נפחת בגלל כן מחומרתו. אדרבא, זוהי הסיבה שהמעשה עומד בסתירה כה מוחלטת עם היהודי. והקב"ה שיודע מהו יהודי, יודע עד כמה המעשה אינו חלק ממהותו, אלא הוא נפרד ממנו. רק האדם בגלל שאינו קולט שהקב"ה יודע מהו יהודי, חושב שהמעשה הוא חלק ממנו, ולכן הוא אומר: אני חוטא, אני מטורף. הקב"ה מביט עליו ותמה: מטורף אתה?! הרי אין לך סתירה גדולה מהסתירה שבין המעשה ומהותך, ואם כן הבה ואעזור לך. תושיט את ידך.

זה נקרא לחשוב נכון. ומי שבאמת חושב כך, יכול לחזור בתשובה ולהתרומם ולדבר עם הקב"ה. הוא יודע שאדרבא, זהו הזמן לדבר אתו. הוא אמנם זקוק בשביל כך לחרטה, אבל עצם זה שהוא מסתכל על עצמו כך, נחשב לו לחרטה.

נודב להצלחת
ר' אברהם משה בן רבקה שינדל
 ומשפחתו
 נדבת הר"ר **אהרן דוד כ"ץ** הי"ו
 לרגל היכנס בנו לבריתו של אברהם אבינו

יום חמישי פרשת וארא א' שבט תשפ"ד

רעיונות מחודשים להתחכם על היצר - התרגשויות של היתר

בשבעים עטרות מפותחות ומחוקקות].
 ובדרשות החת"ס (בהספדים) כתב: כשאנו
 מחדשים למטה חידושי תורה אמיתיים,
 ומהם נבראו אורות עליונים ורקיעים
 חדשים, וכשיאיר למעלה, אזי יוציא הקב"ה
 אורו הגנוז בציון ויאיר לנו בו.

נעשה כמעייין המתגבר

ובכן, עלינו לדעת תחילה מה זה חידושי
 תורה, ועוד אנו צריכים לדעת איך באמת
 זוכים להגיע אליהם. הוי אומר: **כל**
הצדיקים הקדושים והטהורים שחידשו
 חידושי תורה אמיתיים, לימדו אותנו
 שחידושי תורה אינם דבר שמתיישבים
 ומחליטים - עכשיו הולכים לחדש. אי
 אפשר לחדש ככה. זה עובד הפוך. **אם**
הנפש נמצאת במצב מרומם ונעלה, היא
מחדש חידושים כמו מאליה. החידושים הם
 כבר התוצאה. **כשמביאים את הנפש למצב**
הנכון, היא מוציאה מתוכה את החידושים
המיוחדים לה שקיימים בה מכבר.

אחת מהדוגמאות להסביר לזה היא
 כשהילד הקטן מתחיל לדבר. אחד מפלאי
 הבריאה הוא. מה קרה עכשיו? מה היום
 שונה מאתמול? אתה לא רואה עליו שום
 חילוק ופתאום אתה שומע שהוא אומר

הואיל משה באר את התורה

ה'חידושי הרי"ם' דיבר הרבה בענין א'
 שבט שמתחדשים בו חידושי תורה, וכן
 מסופר שיכול היה להכיר בחידושי התורה
 שנתחדשו לפני א' שבט לבין אלו שנתחדשו
 לאחר א' שבט. בא' שבט נכנס חיות חדש
 (שרף) באילנות, וכמו"כ נכנס אז חיות חדש
 בנשמת האדם ובמוחו, כי האדם עץ השדה.

בספר זכות דחידושי הרי"ם מביא
 שאמר שאז מתגלים חידושי התורה של
 ראש השנה העבר. עד כה היו מכוסים
 ועכשיו הם מתגלים. וזהו באחד בשבט
 הואיל משה באר את התורה, ועדיין
 הדברים חיים וקיימים בכל נפש מישראל
 שנפתחים בו מעיינות של באר התורה.

והנה בווה"ק מפליא מאוד את
 השעשועים שיש לו להקב"ה כשהאדם
 מחדש חידושי תורה. **בהקדמת הווה"ק**
 איתא: **תְּנֵן, בְּהִיא שְׁעֵתָא דְּמַלְא דְּאַוּרִיָּתָא**
אַתְחַדְשֵׁת מִפּוּמִיָּה דְּבַר נֶשׁ, בְּהִיא מְלָה
סְלָא, וְאַתְעַדְתָּ קַמִּיָּה דְּקַב"ה. וְקַב"ה
נְטִיל לְהִיא מְלָה, וְנִשְׁקֵי לָהּ, וְעֶשֶׂר לָהּ
בְּשַׁבְעֵין עֶטְרִין גְּלִיפִין וּמְחַקְקִין [באותה
 שעה שדבר תורה מתחדש מפי האדם,
 הדבר ההוא עולה לפני הקב"ה, והקב"ה
 לוקח אותו הדבר ונושק אותו, ועוטר אותו

הנשמה אינה מתגלית באופן זה. **ושיש עוז וחדוה והנשמה מתגלית, הלב נעשה כמעין הנובע והחידושים נובעים ממנו אחד אחרי השני.**

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי

הרב **החיד"א** בספרו **חדרי בטן** מביא מה שכתב **הרמב"ם** **שהתשוקה והשקידה הם האמצעים להשיג את הדבר שרוצים להשיג**, וכותב על זה: ובזה פירשתי מה אהבתי תורתך - **חשק**, כל היום היא שיחתי - **שקידה, ועל כן מאויבי תחכמני.**

ונבאר: אנשים חושבים שחידושים פירושו רק להבין חילוק חדש בין דעת הרשב"א לדעת הריטב"א, ביאור חדש בדברי הקצות, נפקא מינא חדשה בין שיטת המגן אברהם לשיטת הט"ז. בוודאי, אם הקב"ה עוזר וזוכים, מוצאים שם חידושי תורה בלי גבול. אבל לא פחות מזה יש חידושי תורה בסוגיית מאויבי תחכמני, דהיינו עצות להנצל מהיצר.

בבית אהרן (פרשת נח) כתוב שאמר בשם הרה"ק **רבי שלמה מקארלין** זיע"א שבכל ראש חודש **בא שכל חדש בעולם איך לחזק את עצמו נגד היצר הרע**, כמו שנאמר ותשועת נפשם מיד שונא. עכ"ל. **כל עוד האדם נמצא בזה העולם, הוא נמצא במלחמה.** מציאות היא שהאדם חוטף מכות בכל עת ומחזיר מנה אחת אפיים, נופל וקם. **אכן עיקר הדבר הוא שאף שיש לו לאדם ירידה או נפילה, הוא קם וממשיך הלאה.** הוא לא נבהל כי הוא יודע שהוא נמצא במלחמה. הוא יודע שהמלחמה אינה פוסקת, אך **הוא משתדל להתקדם בכל עת ולא להישאר אף פעם באותו מקום**, כדי שהמלחמה בעוד שנה לא תהיה אותה מלחמה של שנה זו.

מילה, ועוד מילה, ועוד אחת. פלא והפלא. על מה זה מורה? האם זה מורה שהילד החליט שהוא הולך לומר מילה? הוא אינו מסוגל להחליט לומר מילה. הקב"ה משפיע בו דעת, ומתוך הדעת שהוא מקבל, יוצאת המילה מפיו.

אותו דבר כשהילד מתחיל ללכת ברגליו. הנה פעמים שרואים ששינוי בסדר יומו של הילד עוזר לו להתחיל להתקדם, וסיבת הדבר, כי כשיש לו לאדם התפעלות, החידושים יוצאים ממנו כמו מאליהם. הם יוצאים מבלי שישים לב לכך. פעמים שחוששים שהילד סובל מבעיה חמורה ולעולם לא יוכל לדבר, ופתאום זה קורה ובאופן בלתי צפוי נפלטת לו מילה מפיו וההתרגשות גדולה. הוא לא תכנן לעשות זאת. משהו נפתח בפנים ופתאום הוא מתחיל לדבר. וכך הוא אצל כל נפש. כל עוד האדם נמצא כאן בעולם, הוא יכול להביא את נפשו לידי התפעלות, **וזה מה שהקב"ה רוצה מאתנו, שנביא את נפשנו לידי התפעלות חזקה, וכך יתחדשו לנו חידושי תורה.**

סברא שיש עמה שמחה

בנועם מגדים (פרשת חיי שרה) כתב: כשאדם בעל עיון מחשב בתורה ובאים במחשבתו סברות או חידושים, עדיין אינם עיקר, רק **כשנבא לבנו סברא ומרגיש עמו שמחה, ויגבה לבו, ומרגיש בהירות, אז יידע שהסברא ישרה ונפלאה, ומאת ה' היתה לו זאת**, מתנת אלוקים הוא, וזה ברור ואמיתי.

שמחה היא קדושה, ובהירות פירושה שהוסר הכיסוי, ואם הוסר הכיסוי, פירושו של דבר **שהקב"ה הוא זה שנתן לך עכשיו להבין הבנה בתורה.** עוז וחדוה במקומו. אם אין עוז וחדוה, זה לא יכול לקרות, כי

מאויבי תחכמני. כפי שראינו בלשון הרחיד"א, הוא לומד כן מלשון הפסוק מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מה אהבתי תורתך - זה התשוקה, כל היום היא שיחתי - זה השקידה, וכשיש שני אלה, אזי מאויבי תחכמני. התשוקה והשקידה מולידות הבנה איך להתגבר על היצר. וכן הוא לומד כן מלשון הפסוקים **במזמור הראשון בתהלים** כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. כי אם בתורת ה' חפצו - זה התשוקה. ובתורתו יהגה יומם ולילה - זה השקידה, ואז והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו - אלו החידושים שפרים ורבים.

חידוש בסור מרע

אכן יש מהלכים בלי שיעור בסוגיית מאויבי תחכמני, וצריך לקחת בזה הרבה חיזוק, כי האדם הממוצע מתמודד כל יום עם השאלה איך מתקדמים בענין סור מרע. יש הרי שס"ה מצות לא תעשה שהיהודי אינו רוצה להיכשל בהן. והאדם מרגיש שאין בזה חידושים, כי יש רק שתי אפשרויות: או שאני מתגבר, או שאיני מתגבר; או שאני מצליח, או שאיני מצליח. אני מתפלל שאצליח, אך יותר מזה אין לי מה לעשות. אומרים לו: תחפש איזו עצה. אך הוא שואל כאינו מביין: איזו עוד עצה יש לך להציע לי חוץ מלהיות ירא שמים? ולמען האמת, יש עצות לרוב. הסתכל בספרים הקדושים ותראה שיש להם חידושים ורעיונות איך להינצל מהיצרים השונים, כגון להתפלל באופן מסוים, או לבנות את סדר היום באופן מסוים, וכן הלאה עצות וחידושים בלי סוף בסור מרע, שכל חדש בתשועת נפשם מיד שונא.

תורתו של דואג ומיצר

ה'חתם סופר' הרי היה מעיין הנובע של חידושי תורה כידוע לכל המעיין בספריו,

תשוקה ושקידה - התנאים לחידושים

והנה הבה נחשוב מהו החידוש הנאה ביותר שיכול להיות לו לאדם כשהוא שרוי במלחמה? ברור הדבר **שהחידוש הנאה ביותר הוא חידוש של מאויבי תחכמני.** יושבים בעלי מוחות ומנסים לחדש חידושים איך להפתיע את האויב, אולי נתקיף אותו מכיוון בלתי צפוי, אולי נעשה על גישה חדשה לכל המלחמה, אולי נעשה דבר מסוים באופן אחר שמעולם לא חשבנו עליו ואז זה יפיק תועלת כפולה ומכופלת. מאויבי תחכמני זה חידושים. שכל חדש איך להלחם עם היצר.

אומר הרחיד"א: על כך דיבר הרמב"ם שהחידושים בסוגיא זו באים על-ידי שני אלה: תשוקה ושקידה. **שקידה היא התמדה** שאינה באה מתוך מרירות, אלא **מתוך כך שהאדם מלא חיות.** על הגאון **רבי שמואל בירנבוים** זצ"ל מסופר שלא היה יכול לסבול שאומרים שיש אברכים שמוסרים את נפשם לתורה. וכי מוסרים את נפשם לתורה?! הלא התורה מלאה תענוגים. הוא מחזיק את עצמו צדיק ורע לו. עשה לי טובה! לא זוהי התורה האמיתית. כן מסופר עליו שפעם נסע במטוס ממדינה למדינה והיה שם במטוס גם אחד מתלמידיו, ובעוד תלמידו ישב במחלקת העסקים, הוא ישב במחלקת הרגילה. באמצע הדרך, הרהר התלמיד בלבו: איך יתכן שאני יושב לי כאן ומורי רבי מצטופף שם מאחורי? מיד החליט שהוא הולך לפעול למען כבוד רבו. הוא ניגש אל רבו והציע לו להחליף ביניהם את המקומות וכך יוכל לשבת בישוב הדעת ולהגות בספריו. הרב בירנבוים העלה חיוך על שפתיו, ואמר לו: הנה לידי יושב גוי ערל, שלח אותו לשם ואתה תשב כאן ונוכל ללמוד בחברותא.

עכ"פ **התשוקה ביחד עם השקידה, הן אלה שמועילים לחדש מהלכים בסוגיית**

מסבכו. ולמעשה, זה שהוא מרגיש שבור ורצוץ, זה גופא גורם לו שלא ימצא את הדרך להיחלץ מסבכו. האדם נמצא ביער ותועה. הוא מנסה דרך זו ודרך פלונית ואינו מצליח. יש דרך החוצה, אבל המפתח למציאת הדרך הוא שינוח טוב בליה ויתפלל הרבה לסייעתא דשמיא, ואז יאמר: הבה ואחשוב אחרת מכפי שחשבתי עד כה, הבה ואתפלל ואמתין שיפול לי רעיון חדש במחשבתי. זהו המפתח למציאת הדרך. מה שאין כן אם הוא אומר: כבר ניסיתי, נו, כבר ניסית, מה אתה הולך להציע לי עכשיו? המצב הוא כפי שהוא, כי אז אין לו סיכוי לחדש חידושים בסוגיית מאויבי תחכמני.

המחדש בטובו בכל יום תמיד

זהו היסוד שהאדם צריך לקלוט, שיש חידושים. דעו לכם שיש מצבים שבהם האדם אין לו לאן לפנות, וכל אחד בלי יוצא מן הכלל מוכרח לעבור במצבים כאלה. אם יפנה לימין - יעבור עבירה, ואם יפנה לשמאל - יעבור עבירה. ובכן, מה תעשה? כאן תעבור על כיבוד אב ואם, וכאן תעבור על כיבוד רבך. אכן על האדם לדעת שיש תמיד דרכים מחדשות שלא היו קיימות כלל עד כה, ורק הקב"ה יכול לחדש אותן.

כשאנו אומרים בברכת יוצר "עושה חדשות", הלא אין זה דבר נפרד משאר הדברים המנויים שם, פועל גבורות, בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות, אלא הוא כולל את כולם, והראיה, שכאשר חותמים מעין הברכה, אומרים המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. יותר מזה, הרי כעת משבחים את הקב"ה על בריאת המאורות, וכך הברכה מתחילה יוצא אור

והנה תלמידו הגאון וואלף פוקס זצ"ל מספר והובא בספר ספרא רבא דישראל שבהגיעו לשיבה, היתה הרבנית, עזרתו מקודש של ה'חתם סופר', בסכנת חיים, וכל בני השיבה התפללו עליה ואמרו מזמורי תהלים, כשה'חתם סופר' משמש כשליח ציבור ואומר את מזמורי התהלים בבכי רב עצום מאוד, והיה משבר את כל הלבבות, ואחר התהלים עמד ללמוד שיעור עיון ולמד בחדווה וצהלה והיה הדבר לפלא איך בשר ודם יכול להתהפך בין רגע*.

אכן בכיו לא היה מתוך עצבות ודאגה, אלא היה זה בן הבוכה לאביו, עם כזו קרבה, עם כאלה הרגשים - "הלא אתה מכיר אותי ויודע כל מה שעובר עלי. אני בוכה ומתפלל אליך שתושיעני..." אך כשהגיע ללימוד התורה, נעשה מלא שמחה וחיות, כי רק כך אפשר לחדש חידושים בתורה, וכפי שכתב בדרשותיו (ח"א דף קלג). הוא מביא שם שלושה תנאים להצלחה בלימוד התורה, וכותב: "והשלישי הוא השמחה בעבודת ה' בטוב לבב מרוב כל, וכל מלאכתו תהיה כאילו היא עשויה, כאמרו מליצה: תורתו של דואג ומיצר, היא רק מן השפה ולחוץ". חז"ל נקטו בלשון זו על דואג האדומי שהיה גדול בתורה ואמרו: "אין תורתו של דואג אלא משפה ולחוץ". על משקל זה אמר ה'חתם סופר': תורתו של דואג ומיצר, היא רק מן השפה ולחוץ. כשהאדם דואג ומלא טרדות, אינו נפשו מתעוררת מבפנים להוציא חידושים.

הרי זה לגלג החוזר

ולענייננו, כשמדברים על חידושים בסור מרע, באופן טבעי ניגש לזה האדם כשהוא מרגיש שבור ורצוץ, ובצדק, כי מצבו כואב לו עד מאוד, שהרי אינו רואה דרך להיחלץ

א. עיין דרשות חתם סופר ח"ב דרשה לז' אב תקצ"ג, ד"ה ואתחנן.

ויאמר אברם אל לוט הפרד נא מעלי

כעת נראה חידוש נורא מהרה"ק **בעל ייטב לב** זיע"א בסוגיית מאויבי תחכמי וזה ישמש לנו כדוגמא לחידוש בסור מרע. דבריו הם **בפרשת לך-לך** על הפסוקים ויאמר אברם אל לוט וגו' הפרד נא מעלי. **בזוה"ק** מבואר שאברהם זה יצר טוב ולוט זה יצר הרע. וזהו הפירוש ויאמר אברם אל לוט הפרד נא מעלי. הנשמה אומרת ליצר: הסתלק מכאן, תן לי לעבוד את ה'.

מביא הייטב לב' יסוד מהרה"ק **מוזידיטשוב** זיע"א בספרו **עטרת צבי. חז"ל** אמרו (ברכות ה, א) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר רגזו ואל תחטאו. רגזו!!! לך בחזק כנגד היצר הרע. היצר הרע רוצה דבר אחד, תרגיז עליו את היצר טוב. ומה הפשט? הפשט הוא כזה: **כשהאדם רואה שמתגבר עליו היצר הרע בכעס, יבין שרגש זה שהתעורר בו עכשיו נובע מפחד** (דרך אגב, יסוד נפלא הוא. מדוע האדם כועס? כי הוא פוחד. הוא פוחד על כבודו, הוא פוחד שמשוה לא ילך כפי שהוא רוצה. הוא נכנס לחץ. הוא פוחד שאין מבינים אותו ומתחיל לצעוק), וכל כח היצר הרע נמצא עכשיו במדה זו של הפחד. היצר הרע התלבש שם לבלבל את מוחו ולגרום לו לחשוש ולדאוג והנה הוא מצליח להביאו לידי כעס.

ואם כן מה העצה? **העצה היא שיתדבק היצר הטוב במדת האהבה, אף שהוא אהבה חיצונית.** בדרך משל, יסדר לסעוד ולאכול. אם אתה רואה שמתעורר לך כעס אשר מקורו בפחד, **תעשה איזה דבר ההפוך מן הפחד אשר גופך מושך אותך אליו.** טול ידיים לסעודה. הייטב לב' כותב שם: ובדרך צחות אמרתי שזוהו שכתוב אצל יוסף כשראה את בנימין: וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות, ויבוא החדרה ויבך שמה, וירחץ פניו, ויצא

וברא חושך, וכך היא מסתיימת יוצר המאורות, ומה זה שבאמצע הברכה מתחילים לדבר על מלחמות ורפואות? אלא ודאי שכל אלה באים להסביר מה משמעות בריאת האור. אנו אומרים כך: האור הוא לא רק האור היוצא מן השמש והירח... אדרבה, לא תוכל לראות את יצירת האור רק כשתראה חושך ותראה שהקב"ה מחדש חידושים נפלאים ועושה שלום, היינו **שגם כשחשוך ואין דרך החוצה, הוא מחדש חידוש נפלא שמציל את המצב ומסדר את הענין, אז תראה שהקב"ה ברא דבר שנקרא אור.** ועל זה מביאים הרבה דוגמאות. המלאכים הם דוגמא לכך. זה שהם יכולים לומר קדוש קדוש קדוש הוא דוגמא לאור שברא הקב"ה. ועל זה מוסיפים ואומרים: **הקב"ה מחדש חידושים נפלאים בכל יום,** ואתה יכול לראות זאת בכל מיני אופנים. אופן אחד הוא שיש לך צרה, וצומחת ישועה. מהיכן? **מצמיח ישועה.** זה הגיע. **בורא רפואות.** מאיפה? מה? **הרי אין רפואה. יש גם יש.** הקב"ה **בורא רפואות.** ורואים זאת בחוש אלפי פעמים.

ובעל מלחמות זה ג"כ אותו דבר. **המלחמה עם היצר היא חלק מהעושה חדשות.** הקב"ה עושה חידושים. ובכן, **כשאתה נמצא במצב שאינך רואה בה שום דבר,** בבחינת אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי, תדע לך שכאן צריך לפעול למען יקויים המחדש בכל יום תמיד. **צריך להיכנס למצב של חדותא דשמעתתא,** עוד קרבת אלוקים, עוד צדקה... כאן הוא נותן צדקה, כאן הוא עושה חסד, **כאן הוא מעורר בלבו שמחה, כאן הוא חושב מחשבות של אמונה ובטחון שתבוא הישועה,** ואז על-ידי מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי, **נעשה מאויבי תחכמי, נתחדש חידוש פלאי והענין מסתדר.**

פירוש: יעשה איזה פחד מפיגו על היין. היין מושך את האדם לתאוה כמו שכתוב במשלי, **יכעס דווקא באיזה ענין**, והיצר הרע לא יעכב בעדו שהרי הוא אוהב את הרוגזה, וכך יוכל לצאת ממדה זו למדה אחרת, ואחר שהוא בא למידה אחרת, יהיה כח היצר חלש ויוקל לו לנצחו.

אכן **בשביל זה צריך האדם להיות איש חזק ושולט ברוחו שיכול להחליט מה לעשות**, כי בדרך כלל כשמתעוררת מדה רעה באדם, מתלבשת בו רוח שטות, והרי הוא מבולבל לגמרי ואינו זוכר לא ייטב לב ולא שום דבר, אך מפני כך צריך האדם להחזיק ראש. פעמים הרבה האדם רואה שהוא הולך לכעוס, בדומה לרואה אדם יסורין באים עליו. הוא רואה שהם באים עליו בגלים עולים ויורדים. פעמים הרבה אתה רואה מישהו מתקרב אליך, אתה כבר מכיר אותו, וכבר מכיר את הנושא שהוא הולך לדבר אליך, ואתה שם לב שהלחץ כבר עולה אצלך - כן... במה אני יכול לעזור לך? אתה רואה שמשוהו הולך לקרות. ובכן, **תפוס את עצמך בזמן ותעבור אל התכונה ההפוכה**.

אל נא תהי מריבה ביני ובינך

הייטב לב' כותב: עד כאן דבריו המתוקים מדבש של העטרת צבי'. ומכאן הוא מוסיף מדיליה: זהו הפירוש ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך - מדוע אנו צריכים לריב? הלא אנשים אחרים אנחנו ולא נצליח להלחם באותו מגרש. אתה יודע מה אנו כן יכולים לעשות? הפרד נא מעלי. אם השמאל, היינו שהיצר הרע מסית לכעס ביראה רעה ח"ו מדת הפחד המכונה בשם שמאל, אז ואימינה. יש לי עצה נפלאה, אם אתה בא אלי בדברים המעוררים את הפחד והלחץ,

ויתאפק, ויאמר שימו לחם. **צריך ללכת עכשיו ולעבוד בתכונה הפוכה**.

סעדו לבכם אחר תעבורו

הוא ממשיך שם, וכאן מגיע עיקר החידוש: **ויתדבק במדת האהבה והחסד בדבר המותר**, ודווקא בדבר המותר, ולא בדבר מצוה, וזה ניח לו היצר הרע לעשות אותו, והרי זה תחבולה נפלאה להציל את עצמו ממנו, כי **אם יילחם עם הכעס עצמו וירצה לעקרו ולהפוך את תכונת נפשו** כאן ועכשיו, **היצר הרע יתאמץ יותר לנגדו** ח"ו.

אכן פעמים הרבה אפשר לראות זאת. למשל, האדם שרוי בעצבות. הוא שמע איזו בשורה או שיש לו איזו דאגה מאוד קשה. המצב כואב לו, כי הוא רואה שהוא הולך ומחמיר ואין רואים לו סוף. הוא מרגיש בכל אבריו וגידיו שאת אשר יגור בא לו. זה משתלט עליו ואינו יכול לעשות מאום. הנה אם אז יבוא מיד להתחזק באמונה - ה' יעזור, פעמים הרבה זה לא יעבוד לו. אמנם כן, הדבר תלוי בדרגה, כי מי שהוא בדרגה גבוהה, בוודאי יועיל לו להתחזק באמונה ובטחון תיכף ומיד, אבל מי שנמצא בדרגה נמוכה, פעמים הרבה אין המחשבה ההפוכה מדברת אליו. לא הולך לו להתחזק ראש בראש, כי תכונתו שולטת בו. **לכן אם הוא הולך ועושה פעולה שאינה קשורה לזה ישירות...** אני עכשיו שבור? אני עכשיו בדאגה ובלחץ? אני שומע, אבל לאכול סעודה מותר. **הוא מתיישב לאכול ולאט לאט הוא יוצא מעצבותו**.

גדולה עבירה לשמה

מוסיף הייטב לב' שכך הוא גם להיפך, היינו **אם יתעורר בו יצר התאוה הבא ממידת האהבה**, ויהיה לו קשה מאוד להתגבר, לפעמים גדולה עבירה לשמה, **יעשה בתחבולה איך לכעוס על איזה דבר**.

מתוקה ומוגזת. המים הנכנסים אל המכונה, הם מים זכים וטהורים, אך במכונה מתערב בחלק מהם חומרים נוספים לפי הענין, וכך הם יוצאים בצורות משתנות. אף כאן, **כשיש לו לאדם התפעלות מדבר מסוים, אין זה מוכרח שהיא תשמש לדבר זה דווקא.** אע"פ שהוא להוט עכשיו לאותו דבר, וכשחבירו אומר לו: "יש לי רעיון אחר בשבילך", הוא מדחה אותו - "אל תביא לי רעיון אחר, אני רוצה לחשוב דווקא על זה", עם כל זה **בשורש הדבר אינו צריך לבוא לידי שימוש דווקא בזה, אלא הוא יכול להכניסו בדבר אחר לגמרי.**

בתחבולות תעשה לך מלחמה

ודעו לכם, הרבה יותר קל להפנות את ההתפעלות לדבר אחר מלנסות להירגע. אם אתה רואה אחד להוט על איזה דבר, ואתה אומר לו: "מה קרה? הירגע! התיישב ושתה כוס מים", זה עובד הרבה יותר קשה. אמנם יהודי ירא שמים צריך לדעת לעשות זאת, אבל הייטב לב' אומר לנו שאין זה דבר קל, כי הוא נמצא עכשיו בעולם אחר. "אני לא יכול לישון בלילה", הוא אומר. "מה אתה אומר לי להירגע? אינני יכול. אולי אם תתן לי כדור שינה, אוכל לישון. כרגע אינני יכול". אומרים לו: "אם אינך מצליח לישון, תוציא ספר ותלמד, כפי שאמר הרה"צ רבי מרדכי חיים מסלאנים זצ"ל שנדודי שינה הם צרת נשים בלבד, כי הגברים יכולים להוציא ספר וללמוד". אך הוא אומר: "אתה צוחק עלי, אינך מבין אותי". הן שני מצבים של קושי להירדם בלילה יש, הראשון הוא בלי סיבה מיוחדת, ואז האדם ברוגז מדוע זה קורה לו. והשני הוא עם סיבה, כי הוא מתפעל מאיזה דבר וההתפעלות אינה נותנת לו להירדם. ובכן, הרבה יותר קל לו לאדם להכניס את ההתרגשות בצינור אחר מאשר להירגע ולהתיישב ללמוד.

אפנה לימין לאהבה ותאוה של היתר, בא ממדת החסד המכונה ימין. בזה אשתמש להסיר הכעס. ואם הימין, היינו אם היצר הרע מסית אותי להגביר את כח האהבה רעה ותאוה של איסור, אז ואשמאילה, אגביר את הכעס ופחד ומכונה בשם שמאל בדרך היתר.

אך כל זה רק בהתחלה כדי לדחות ממנו את יצרו, אבל אז וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם וגו', כי אז צריך האדם להתבונן במידה עצמה להעלות כדאיתא בכל הספרים שהוא צריך להבין שהתאוה באה ממקום קדוש ולהכניסה בחדוותא דשמעתתא ובהתלבות בתפילה.

מתחלק לכמה טעמים

הנה עצה זו חידוש נפלא היא בסוגיית מאויבי תחכמני, והרי אנו זקוקים לכך, כי מה נעשה ואנו עדיין במדרגה הנמוכה. ונסביר את הנקודה יותר: כשהאדם מתחיל להתפעל ולהימשך אחר דבר מסוים... זה יכול להיות לפעמים שסתם עלה לו עכשיו איזה רעיון שהוא רוצה לעשות כך וכך, אפילו בדברים המותרים, הוא הולך עכשיו להתעסק באיזה טעות במשך שעותיים תמימות. יש לו התפעלות עכשיו, יש לו התעוררות עכשיו, הוא רוצה לנסוע לאן שהוא, הוא רוצה לעשות משהו. כל פעם שזה קורה, הדרך שההתעוררות מתבטאת החוצה היא רק דרך אחת מתוך הרבה, ואפשרי הדבר שאותה התפעלות תבוא לידי שימוש עכשיו לדבר אחר לגמרי, הפוך מהדרך הראשונה.

משל הדבר למכונה של ברזים שמעמידים במקום של כינוס ציבורי, שהברז האחד מוציא מים, השני מוציא סודה, השלישי שתייה מתוקה, והרביעי שתייה

חברים יכול לבוא כתחליף לדברים אחרים בלתי רצויים. זוהי הסיבה שבפרט בחורים זקוקים לכל מיני דברים שמביאים את הנפש לידי התרגשות והתפעלות. אינך יכול להלחם בדבר שמביא התרגשות והתפעלות באמצעות דבר שאינו מביא התרגשות והתפעלות. **אתה חייב לעורר התרגשות והתפעלות בנפשך על-ידי דבר המותר, ואז תוכל לעבור לשלב השני ולהשקיע את ההתרגשות וההתפעלות בתורה ותפילה ומצוות.**

זהו באמת אחד מהקשיים הגדולים, מה שאומרים לבחור: שב כמה שעות בבוקר ושוב פעם כמה שעות אחר הצהריים, וכן בערב. הנפש זקוקה להתרגשות והתפעלות. אמנם כשהקב"ה עוזר לו לבחור ויש לו חדותא דשמעתנתא ויש לו מעשים טובים שמעוררים בו התפעלות, אין טוב מזה. אבל אם עדיין אין לו לבחור התפעלות מדברים שבקדושה, הלא הוא נמצא במצב של מה יעשה הבן ולא יחטא, לכן צריך למצוא מתחת לאדמה מה יביא את נפשו לידי התפעלות.

אליבא דאמת היה צריך לקבוע זאת כחובה מן התורה. פעמים שהבחור מרגיש כן בבית, פעמים שהוא מרגיש כן בשיבה. הוא מרגיש שאין שום דבר שמביאו לידי התרגשות והתפעלות, וממילא הוא שרוי בסכנה להיכשל בלא תתורו, כי אין לו איך ליתן ביטוי לנהמת נפשו. לכן היו נוהגים אצל החסידים להתאסף יחד בתדירות ולשיר ביחד, ויומא דפגרא היה אצלם יומא דפגרא. ולא היה זה באופן חיזוני, אלא באופן פנימי, באופן מלא חיות. ביארציטי של צדיק היו מתחברים ומספרים סיפורים כדי ללמוד מתהלוכותיו. הרעיון היה **ליתן לנפש כל הזמן התרגשויות והתפעלויות כדי שיעמדו כמשקל נגד להתרגשויות וההתפעלויות של היצר.**

הייטב לב' מלמדנו שכל אימת שיש לו לאדם נסיון אם מצד הכעס ואם מצד התאוה, הרבה יותר קל להפכו מאשר להירגע, לא רק בגלל שכך הוא מצד תכונת הנפש, אלא גם מפני שכך הוא מצד היצר הרע, כי כך הוא פחות נלחם עמו.

דבר מותר כתחליף לנפש

דוגמא נוספת: בבחרותי היה לי חבר שהגיע מבית חשוב מאוד ושמור ביותר. למשל, לא היה אצלם מושג להכניס הביתה כתבי עת, אפילו כתבי העת של החרדים לדבר ה' היה אצלם בבחינת בל יראה ובל ימצא. והנה בפעם הראשונה שהבחור נסע לארץ ישראל עם חבריו, קנה לו אביו כתב עת, ואמר לו כך: אינני רוצה שתשב על המטוס ולא יהיה לך מה לעשות. זה לא יעבוד. יהודי הרי צריך לשמור על עיניו. אני רוצה שתהיה עסוק במשהו שמושך את הלב.

הרעיון הוא לא סתם להיות עסוק, אלא לתת לנפש תחליף. ובכן, אם אתה אומר לאדם: "תהיה יהודי", בוודאי זו תביעה נכונה, אבל צריך לקיים בתחבולות תעשה לך מלחמה, והמהלך הנכון הוא לתת לנפש משהו מעניין. סוף כל סוף, אחוז מאוד גדול של בעיות בשמירת עינים הוא בגלל מדת הסקרנות הקיימת אצל האדם. "לא... רק רציתי לדעת... כבר אזיז את זה". **הסקרנות היא זו שמושכת אותו פנימה, ואם כן ישיכל האדם ויתן מראש משהו מעניין לנפשו.**

נהלך ברגש

הנה פעמים שהאדם זקוק לשוחח עם חברים... אמנם צריך להיזהר שיהיה זה באופן המותר, לא עם דיבורי לשון הרע ורכילות, ולא באופן של שחוק וקלות ראש, אבל במקום הצורך התענוג של השיחה עם

ועוד חידושים בסוגיא זו של מאויבי תחכמני, וכיון שיש לו תשוקה לריבונו של עולם ואינו מזניח ואינו שוקע בעצבות ובישנוניות, הקב"ה מגלה לו עוד ועוד מאותם חידושים.

עכ"פ צריך לזכור את יסוד הדברים של הייטב לבי, להחזיק ראש תמיד שאנו במלחמה, וכיון שאנו במלחמה, אנו זקוקים לתחבולות מחדשים, כי אז אנו יכולים לנצחו, וכאמור, על האדם לדעת שיש עוד

יום ראשון פרשת בא ד' שבט תשפ"ד

כח ההתחדשות של האיש הישראלי

החודש הזה לכם

אלף פעמים ביום מעתה ועד עולם. אך אם מתבוננים בזה, לכאורה המציאות שהבריאה מתחדשת, קיימת בכל הבריאה כולה. למשל, הגרעין שזורעים באדמה, הלא הוא מתקלקל והולך, ורק אז הוא מתחיל להתחדש ולצמוח. וכן האילנות, בימות החורף הם מתייבשים ועליהם נובלים ונושרים, ואח"כ בחודש שבט נכנס בהם שרף חדש והם מתחילים להתחדש. הקב"ה ברא עולם כזה, עולם שמתחדש בכל עת, המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ואם כן מה יש לו ליהודי יותר משאר הנבראים? הרי תוכל למצוא גוי שמוציא ספר ובו הוא מספר שהיה בטוח שהוא פושט את רגלו ולקח את עצמו בידיים וראה הצלחה גדולה. מהו הכוח שיש לו ליהודי מעבר לכל הנבראים אשר מרומז בהחודש הזה לכם?

התחברות שווה התחדשות

הנה הבה תחילה נלמד פירוש המילות, איך הדבר מתחדש? כשרואים את הצומח את החי ואת המדבר, מה קורה תחילה אשר זהו הגורם לכך שיתחדש? ובכן, היסוד הוא שתמיד נשאר מעט חיות. למשל, בגרעין של חיטה, נשאר מעט חיות, ועכשיו הוא צריך להתחבר עם דבר אחר שהוא זה שיעורר את החיות שנשאר בו. כל עוד הוא מונח על השולחן, לא תראה את חיותו, אלא הוא ייראה לך כמת. יתכן שתדע בשכלך שאינו מת, אבל למעשה לא תוכל להוציא את החיות מן הכוח אל הפועל. מתי תוכל להוציאו אל הפועל? - כשתחבר את הגרעין עם דברים שיש בכוחם לעורר

בפרשת זו מתחיל סדר המצוות, כמו שהביא רש"י בתחילת התורה: אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל כו'. והנה המצוה הראשונה הכתובה בפרשה זו, היא החודש הזה לכם, באה ללמד איך להתייחס אל הזמן, כי בעוד אומות העולם מונין לחמה, בני ישראל מונין ללבנה, ועל פי חודשי הלבנה קובעים את החגים והמועדים. ולכן נאמר החודש הזה לכם, לכם דייקא, כי התייחסות זו אל הזמן מיוחדת רק לעם ישראל.

אכן **בספרי החסידות** אנו מוצאים בארוכה שבמצות החודש הזה לכם יש גם ענין ההתחדשות. הקב"ה אומר לבני ישראל: דעו לכם שלכם יש מהלך **להתחדש בשונה מכל האומות**. אין זה שונה מהפשט, אלא זה עומק הפשט. הלבנה הולכת וקטנה עד שנדמה שהיא בטלה לגמרי, ואז היא חוזרת ומתחדשת וגדלה מיום ליום. וזה שאנו מונין את הזמן על פי הלבנה בנוי על ענין ההתחדשות, להורות שלבני ישראל יש כח מיוחד של **התחדשות**.

מה נשתנה היהודי מכל הנבראים?

אולם לענין מעשה צריך להבין מה פשר הדבר הזה. בדרך כלל הדיבור על התחדשות, נתפס אצלנו כחזיון בעלמא, כאומר: אפשר להתחדש, יהודי יכול לתפוס את עצמו כל פעם מחדש, הוא יכול לומר

שלא הגיע לך השפע עד כה או שהגיע באופן מצומצם היתה כי השפע נכנס רק בכלים, ואם כליך היו קטנים או חתומים, לא היה השפע יכול להכנס בהם, ועכשיו שאתה פותחם ומרחיבם, השפע יכול להכנס.

הפנימיות של האדם, היא הכלי לקרבת אלוקים, לדעת, לתשובה, ולכל מה שהוא צריך. אומר הקב"ה: **אתה תמיד יכול להתחבר אלי, וברגע שאתה מתחבר אלי, פנימיותך מתרחבת**, ונמצא שכאשר אתה מתפלל, אתה זוכה לתחיית המתים, וממילא אתה מתחיל להתחדש. הכוח שהקב"ה נתן ליהודי לפנות אליו בכל מצב, להתפלל אליו ולהתבטל אליו, זהו הסיבה להתחדשותו, כי כל נברא אחר לו היה יכול לעשותו בכזו קלות, היה מתחדש ג"כ, כי אצל כולם זה פועל באופן זה, אבל הם לא קיבלו את כח התפילה של היהודי, ולכן קשה להם להתחדש. דרך אגב, כל הנבראים באמת מתחדשים, אבל איך מתחדשים? על-ידי היהודי. היהודי מתפלל ומתבטל להקב"ה, וכיון שכל הבריאה תלויה בו, הכל מתחדש.

אכילת פירות בט"ו בשבט

הנה בתורת אמת להרה"ק רבי יהודה לייב איגר זיע"א (ט"ו בשבט) כתב שהטעם שהאילנות מקבלים שרף חדש בט"ו בשבט ומתחילים להוציא את פירותיהם, כי בני ישראל לוקחים אז פירות ומברכים עליהם בורא פרי העץ, וזה מה שמעורר את חיותם. ובכן, אשאלך: אם זה יכול לחדש את האילנות, האם זה יכול לחדש גם אותך? ברור שכן, שהרי זה מגיע אל האילנות דרכך. כשאתה מדבר עם הקב"ה ומכיר בכך שברא את הפירות, אתה רואה את הפנימיות שבתוכם. אתה רואה אותה, אתה מדבר עליה, אתה מבטא אותה, אתה מכניס

בו את חיותו, כגון שתכניסו באדמה ותשקוהו במים. הללו יעוררו את חיותו ואז יתחיל לצמוח. זה מה שגורם תמיד לדברים שיתחדשו. כל מה שמתרבה בנוי בצורה כזו שאם תעורר את החיות שבתוכו, הוא יחדש כנשר נעוריו ויתחיל לפרות ולרבות.

מגלה הקב"ה לבני ישראל שבזה הם נשתנו משאר כל הנבראים, שיש בכוחם להתחבר לדבר שיעורר את חיותם הפנימית, הרבה יותר מכל הנבראים. הוי אומר: אמת נכון הדבר שהרעיון קיים בכל הנבראים, אבל הכוח שהחיות הפנימית תתעורר הגם שהיתה בשינה עמוקה, אשר זהו בחינת תחיית המתים, קיים רק אצל היהודי, כי הוא קיבל את כח ההתחברות לחיי החיים המעורר את פנימיותו.

כה' אלוקינו בכל קראנו אליו

הנה בפרשת ואתחנן התורה מגלה לנו מהו יהודי. אם אתה רוצה לדעת מהו יהודי, יהודי יכול לפנות להקב"ה ולהתפלל אליו מתי שהוא רוצה, היכן שהוא רוצה ואיך שהוא רוצה. בזה נתייחד כלל ישראל משאר האומות - כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו. בדרך כלל אנו לומדים זאת במדרגה יותר פשוטה - היהודי יכול תמיד לדבר אל אביו שבשמים ולשפוך בפניו את לבו. הוא לא צריך להתבייש. השי"ת הוא אבינו, לא רק מלכינו. אפשר לדבר אתו בלי גינוני מלכות. אך היות שידוע שתפילה היא חיבור, מלשון נפתולי נפתלתי, נמצא שכאשר הקב"ה מגלה לך שאתה יכול להתפלל אליו בכל עת, הוא מגלה לך שנקודת ההתחברות שבנפשך תמיד פתוחה ומוכנה להתחבר אליו, ונמצא שברגע שאתה מתפלל, אתה מתחבר לכוח המוחה באופן שחיותך הפנימית שהיתה רדומה, התעוררה, וממילא אתה מקבל שפע רב, כי הסיבה

ובכן, קח למשל בנו של אדם, פרי האילן, אשר הקב"ה חננו. הוא רדום. פעמים הרבה יש שהאב מתחנן - "תעיר אותו, חבל! הוא רדום. היכן חיותו? לו הייתי יכול לעורר בו את חיותו... הוא ישנוני מדי..." בסדר, דבר זה קורה. אצל כל הנבראים הוא קורה. אבל פעמים שאפילו לאחר חמש שנים של תרדמה, **אפשר להעירו, כי יש שם חיות בכנים, וכשמעוררים אותה, הוא חוזר ומתחדש.**

וכיצד עושים זאת? **על-ידי שמביאים אותו להכיר באלוקות שבתוכו.** הוא אומר: אם תדבר אתו על חסרונותיו, לא תגרום לו להתחדש. "...גו! כמה פעמים צריך לומר לך לקום בזמן?..." ככה אין מחדשים שום נברא. **כשאנחנו נבחין באלוקות שבתוכו - "תראה את כישורני", ולא מתוך כוונה לחזק את רוחו, אלא כי באמת נכיר בכך, כי הלא מדובר בדבר אלוקי... כשאתה מדבר עם הקב"ה על מעלותיו ומודה ומברך עליהן, נכנס בו שרף חדש והוא מתחיל לגדול, וכדרך שכתב ה'תורת אמת' על עצי הפרי. כשאתה בינך לבין קונו תודה להקב"ה על בנך - "נכון שיש לו את הקשיים שלו, אבל כעת אני מתבונן רק במעלותיו כי אני רוצה להודות עליהן" - על-ידי כן ייכנס בו שרף, כי כך היא המציאות של התחדשות הנבראים.**

אכן כמו שבעצי הפרי לא די לברך על הפירות בט"ו בשבט, אלא צריך גם להשקות את האילנות, כי צריך לעשות פעולה בעולם העשייה כדי להמשיך את השפע עד למטה, כך גם בפרי האדם, לא די להודות לה' על מעלותיו, אלא לאחר מכן צריך גם להרעיף עליו מילים טובות.

חיבור רק בין חלקים משויכים

עכ"פ זהו כח התחדשותו של היהודי, וכל פעם שרוצים לעורר ענין התחדשות,

אותה לדעתך, ובזה אתה מעורר את החיות שבתוך האילן וממילא האילן מתחיל להצמיח פירות.

יש לפעמים מכונית שאינה נדלקת בקלות, ונראה כאילו שבקה חיים, אך בעליה יודעים שצריך פשוט להעיר אותה - עוד קצת ועוד קצת והנה היא נדלקת. כעין זה יש לפעמים שמנסים להדליק מכונית בימי החורף הקפואים ואין מצליחים, ומה שצריך זה רק ניצוץ אחד. כיון שאתה מביא ניצוץ אחד, המכונית נדלקת ואתה יכול לנסוע אתה שעות ארוכות. פירושו של דבר שהיה שם משהו, אבל צריך היה לנענעו כדי שיחזור ויתעורר וייצא מן הכוח אל הפועל.

זוהי המציאות הקיימת בכל הבריאה כולה, וכשבני ישראל מתפללים בראש השנה, הם מביאים חיות לבריאה, וכן כשהם מודים להקב"ה ומברכים אליו, הם מביאים לה חיות. זהו הכוח שהקב"ה נתן ליהודי, כי תמיד כל התחדשות של כל הנבראים כולם נעשית על-ידי שחיותם מתעוררת, ומהי חיותם? חיותם היא האלוקות שבתוכם, כי האלוקים מחיה את הכל, ואיך האלוקות מתעוררת, כשמכירים בה, והיחיד שיש לו את הדעת להכיר בה היטב, הוא היהודי. נמצא שלא רק את עצמו יכול היהודי לחדש, אלא כל כח ההתחדשות של כל הבריאה כולה מונח בידו.

כי האדם עץ השדה

הנה מוכרת לכל ברכת האמורא: אילן, במה אברכך כו', ויש הנוהגים לשיר אותו כשמחתנים את בניהם לפני המצוה טאנץ, ויש לזה הבנה עמוקה, והיא כזו: יש פירות כאלה, ויש פירות אחרים, פירות אמיתיים, כי האדם עץ השדה. הוא זכה להביא ילד לעולם ולחנכו ועכשיו זכה להובילו לחופתו.

שהנער באותן שנים שהדעת נכנסת בו, הוא צומח לגובה ולרוחב? התשובה היא כי עכשיו הוא מתחדש, הוא מקבל חיות חדשה, והיא משנה כל משהו, כל מהותו משתנית. כך הוא התהליך של הגידול. נמצא שכאשר התורה באה לגלות לנו איך פועלת הבריאה ומה צריך לעשות, היא מגלה לנו שכאשר האדם מתחדש, הוא נעשה למציאות חדשה. לו היינו קולטים עד היכן הדברים מגיעים, היינו מנתרים ממקומנו. האדם מדבר אל רבון כל העולמים ואומר: "יש לי כמעט לגמור את החדוש. אם נתן לי עוד מאה דולר בחודש, אוכל לגמור את החדוש והכל יבוא על מקומו בשלום". הוא אומר לריבונו של עולם: "אינך צריך לגעת בכל העסק. זה בסדר. תוסיף רק קצת מלמעלה". אך הקב"ה אומר: "בא! נבנה את הכל מחדש". והאדם צווח: "מדוע צריך לקלקל את מה שיש כבר?". הוא לא קולט שאם הקב"ה יענה לתפילתו ויגיע אליו שפע חדש, הוא יתחדש לגמרי ממטה עד למעלה. אחרת, אין השפע החדש יכול להגיע אליו.

ישן מפני חדש תוציאו

נמצא שכמה שהאדם מתפלל שלא באופן הנכון, אין הוא נותן לשפע להגיע אליו. הוא מחזיק בכל מה שיש לו כבר ואומר: "רבונו של עולם! אל תפתח את זה שוב. בא נשאר את זה כמו שהוא". הוא מפחד שהקב"ה יקח ממנו את מה שיש לו כבר. "לא! זה בסדר. רק תוסיף לי עוד קצת". אבל זה בלתי אפשרי. זה לא יכול לצמוח באופן זה. אם אתה רוצה שיהיה לך כלי לשפע, עליך לעזוב את הכל ולומר: "רבונו של עולם! אין לי כלום. אני מניח את עצמי מתחתך ואתה יכול לעשות עמי כרצונך". הנה עכשיו אפשר לחדש אותך, אפשר לתת לך העלאה במשכורת. אתה יכול לגדול עכשיו.

אפשר לראות אצל הרב והתלמיד שכל

זה מוכרח לעבור דרך היהודי, כי הדרך היחידה להתחיל להזיז את העניין היא לעורר את האלוקות שבפנים, והיחיד שיכול לעשות זאת הוא היהודי, כי הוא נברא עם נשמה שהיא חלק אלוה-ממעל ויכול להתחבר עם האלוקות.

נבאר יותר נקודה זו: חיבור אמיתי אינו יכול להיווצר בין שני דברים שאין להם שייכות. אתה יכול להעמיד אחד לצד השני, אבל אינך יכול לחבר אותם לאחדים. כשהתורה אומרת והיו לבשר אחד, זה רק מפני שעצם היא מעצמו ובשר מבשרו ולזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת. ולענייננו, נשמת היהודי, מאחר שהיא באה מהקב"ה עצמו, כי היא חלק אלוה-ממעל ממש, היא יכולה להתחבר עמו. מי שאין לו זאת - אין לו. לכן כשהיהודי מתחבר עם הקב"ה, זה מה שמעורר את האלוקות שבבריאה וכל הבריאה מתחדשת.

הגידולין מחדשים את העיקר

הנה במסכת נדרים (נט, א) יש סוגיא שלימה בענין בצל שנתעשר ושתלו באדמה וניתוסף עליו עליו, ומבואר שם יסוד שהגידולין שניתוספו על העיקר, הגם שהם מיעוטא ואין בהם רוב כנגד העיקר, הם מבטלים את העיקר, וכל הבצל חוזר לטבלו וצריך לעשרו מחדש. ובטעמא דמילתא מבואר שם בר"ן כי יסוד הוא שדבר שממשיך לגדול, כל כולו משתנה. לא מסתכלים על כך שתשעים ותשע אחוז נשארו כפי שהיו והתווסף עליהם עוד אחוז אחד, אלא גם תשעים ותשע האחוז נשתנו, כי אם יצא מהם תוספת, סימן הוא שנתעוררו, וכל כך נתעוררו, עד שיצאו מהם הגידולין האלה, ואם כן הם נתחדשו כולם והרי הם טבל.

יסוד כה נפלא הוא ועולה בקנה אחד עם כל מה שלמדנו עד כה. הנה מדוע אנו רואים

אם תתבוננו, תראו שהאדם כל הזמן ממאן להרפות את אחיזתו במה שיש לו כבר. הוא עושה זאת כלפי השי"ת, הוא עושה זאת כשמגיע לכיבוד אב ואם, ועושה זאת כשמגיע לאהבת ישראל. תמיד הוא אומר: "איני רוצה לעזוב את הכל, איני רוצה ללכת לנוח, כי אני ירא שאאבד את שלי". **אין הוא רוצה להניח את רצונותיו בצד.** כך הוא בכל הדברים ששואבים מהם חיות, באורייתא, בקב"ה ובישראל. **הוא ירא לעזוב, ולכן הוא רק הולך לצדם ואינו מקבל את החיות שהוא יכול לקבל.** אין הוא חוזר ומתחדש. **לכל מצוה, לכל דיבור של תורה, יש בכוח לחדש את האדם, אבל הוא צריך לגשת באופן זה.**

תשובה אינה תוספת אלא תנאי

זוהי הסיבה שיהודים חסידיים יודעים שצריך לחזור בתשובה קודם הלימוד. הנה זה עתה נלקח מאתנו אדם גדול איש חסיד שניסה להחביא את עצמו אל הכלים, הגה"צ **רבי פסח הלוי מיללער** זצ"ל. ידע את כל התורה כולה והיה עובד ה' נפלא (לא באנו בזה להספידו לתאר את גדולתו רק ללמוד נקודה זו ממנו). בניו סיפרו בהספדם שלא היה אצלו מושג להתיישב ללמוד בלי לעסוק קודם לכן בתשובה, ואם אירע שהיה צריך להפסיק באמצע לימודו משום סיבה נחוצה, כשחזר אח"כ לתלמודו, התחיל שוב בעסק בתשובה. מדברים על יהודי שהיה בקי בכל מכמני התורה בבהירות נפלאה. לא היה אצלו מושג ללמוד בלי תשובה. אכן מחמת כן זכה להשגותיו הנפלאות בתורה.

וכך הוא גם לגבי תפילה. אנשים חושבים שהתשובה היא תוספת. לא! **התפילה או התורה אינה יכולה לעבוד בלעדיה.** הלכת להתפלל, הלכת ללמוד, אבל לא באמת

זמן שיש לו לתלמיד הסתייגות מרבו, ואומר: "אני מקיים בעצמי את מאמר רבי מאיר תוכו אכל קליפתו זרק, כי אני הלא בוודאי הגעתי כבר למדרגת התנא הקדוש, ורבי, מה לעשות? הוא יש בו הרבה קליפה. אראה מה אוכל לברר מתוך הקליפה אותו אקח לעצמי", כל זמן שהוא אומר כך, אינו יכול להתעורר בנפשו כח התולדה. **אם הוא רוצה שיתעורר בו כח התולדה והחידוש, הוא צריך לבטל את עצמו ולעשות עצמו כלי קיבול.** כלי קיבול הוא לא מושג חיזוני, אלא פנימי. **הוא נכנע. הוא מרגיש - חטאתי עוויתי פשעתי, מה אני יודע? אני בער ולא אדע.** כך הוא ניגש אל רבו, ואז רבו יכול להשפיע עליו.

חדשים לבקרים רבה אמונתך

בתורה רואים זאת בפירוש, שאם האדם ניגש אל התורה ואומר: "אין לי כלום. אני מתחיל מאל"ף, בראשית ברא", אזי הוא יכול לגדול. לכן אמרו **חז"ל** שיש בית שמגדלין בו תורה או בית שמגדלין בו תפילה. פירושו של דבר שהוא לא מוסיף עוד אחד, כילד שאומר למלמדו: "כבר חזרתי שישים פעמים את המשנה, תרשום לי עוד עשרים נקודות". אין מוסיפים. היהודי מתחיל כל בוקר מחדש. זוהי באמת המציאות של חדשים לבקרים רבה אמונתך. על פי **קבלה** חייבים לנוח בלילה^א. אסור להיות ער כל הלילה. זה לא יעבוד למחרת. **אתה צריך לנוח,** לסגור את כל המערכות, לכבות את הכל, **להתבטל לריבוננו של עולם** בבחינת אחד משישים במיתה, **ואז אתה יכול להתחדש.** אם לא היה לך חלק זה, לא תוכל להתפלל. לא יהיה לך המוחין להתפלל, לא רק בגלל שתהיה עייף, אלא מפני שאינך יכול להתפלל אם לא כיבית את הכל וקיימת בידך אפקיד רוחי.

א. מובא באמרי פנחס פרשת קרח.

שכתב ה'אור החיים' הק' בפרשת בראשית ובשבת היא חוזרת ומתחדשת. ובכן, לאדם יש שבת שבקרבו, וכמו שכתב ה'אור החיים' הק' בפרשת כי תשא שהנשמה יתירה היא השבת שבתוך נשמת היהודי, והיא אינה נפגמת אף פעם לא על-ידי חטא ולא על-ידי שום דבר, והיא חייבת להיות שם כדי שממנה תוכל לצמוח הישועה.

תרתי דסתרי אהדדי

והנה האמת שהדברים נשמעים כדבר והיפוכו, כתרתי דסתרי אהדדי. מצד אחד אומרים לאדם: אתה רוצה להתחדש? אתה רוצה שהתורה תביא לך חיות חדשה? אתה חייב לחזור בתשובה. זה לא יעבוד בלי תשובה. אומר האדם: בסדר, אני הולך לחזור בתשובה. ומה הוא עושה? הוא מתחיל להתבונן בכל הבעיות שיש לו, והנה הוא מגלה שהחורבן נורא ואיום - כמה שתיארתי לעצמי, החורבן הרבה יותר גדול. חשבתי שמדובר בחורבן הבית הראשון או השני, ועכשיו אני רואה שמדובר בחורבן הבית השלישי. נורא ואיום! וכך הוא הולך ומתחבר לחלקים השבורים. הלא אמרת לו! אמרת לו שהוא חייב לחזור בתשובה. אבל רגע אחד! ההתחדשות הרי נעשית בצד האחר לגמרי, היכן שלא נפגם. מכאן אי אפשר להתחדש, מדוע אתה שוקע כאן? לך לשם, למקום שלא נפגם. ובכן, מה המהלך? מה באמת יכול להביא את האדם לידי התחדשות?

סיכום הקושיא: התחדשות פירושה שהאדם יתבונן בפנימיותו, ותשובה פירושה שיתבונן במה שאינו הגון אצלו, ואם כן מה באמת יביאנו לידי התחדשות, הלא הם תרתי דסתרי! לאן יפנה? או במה יתבונן?

חרטה נובעת מראיית התמונה

ולחשיב על כך, צריך האדם להבין חרטה מהי? הבה נחזור לדוגמא שהבאנו לא מזמן.

עזבת את כל מה שהיה לך בתחילה ולא עשית את עצמך כמת כדי שתוכל לקבל חיות חדשה שתחיה אותך מחדש, ולכן לא התחדשת.

התחברות לחלק שלא נהרס

וכדי לבאר איך באמת לעשות זאת נכונה, נאמר כך: מה היא באמת ההתחדשות? - האדם עשה הרבה עוולות וכל מיני מקומות בנפשו נחשבים כמתים, אך יש מקום אחד שממשיך לעבוד תמיד, והוא - הפנימיות שלו. היא אינה נכבית אף פעם. כך היא המציאות. אפילו יהיו חלקים הרבה שבנפש האדם הרוסים לגמרי, יודע האדם שחלק אחד אינו יכול להיהרס, והרי זה מנחם אותו. האדם מרגיש - אולי אני משוגע, אולי אני מטורף... כן, אתה רוצה לדבר על החלקים שנהרסו? יתכן. אבל הפנימיות אינה יכולה להיהרס ובה תלוי כח ההתחדשות. אומרים לו לאדם ככה: אם תתחבר לחלק זה שאינו נהרס, תוכל להתחדש. אבל אם לא תוכל להתחבר לאותו חלק, לא תוכל לעורר את ההתחדשות שבתוכך.

צריך להתרגל! התחדשות אין פירושה שהאדם אומר: "תן לי ללכת לנוח... מחר מפציע שחר חדש, נתעלם ממה שהיה עד כה וננסה שוב..." הבנה מאוד שטחית וילדותית היא זו בענין ההתחדשות. על האדם להבין שהתחדשות היא חלק מהבריאה והיא הראשונה מתרי"ג המצוות. היא מהיסודות של להיות יהודי. האדם מבין כך: המכונה השבורה יכולה לקום לתחייה. צריך רק למצוא את הדרך להגיע אל החלק שלא נהרס. קיים חלק כזה, רק צריך להגיע אליו.

וכפי שאנו מבינים שבשבת קודש יכול היהודי להגיע למקום הזה בנפשו, כי זהו באמת היסוד של שבת שהבריאה מתחדשת אז. הבריאה באה אל קיצה כמו

צריך לומר לו להתחרט. די לו בכך שהוא רואה את התוצאה, ומיד הוא אומר: יותר אני לא הולך לחזור על כך. הוא מחדיר במוחו - אינני הולך לעשות זאת יותר, זה גורם לי לסבל עצום. הוא מסתכל על תמונת לילו ויומו ומתחרט בחרטה עמוקה. **חרטתו נובעת מכך שתפס משהו.**

חרטה על-ידי התחדשות

זוהי חרטה. ומכאן אנו באים אל **ההתחדשות** - החודש הזה לכם ראש חדשים. הקב"ה אומר ליהודי: אני רוצה ממך דבר אחד, **שתבין מי אתה ותתבונן בפנימיותך שאינה נפגמת לעולם, וכשתעשה כן, תוכל להמשיך הלאה. אני רוצה ממך שתתחרט**, אבל אל תנסה לבוא לידי חרטה על-ידי הסתכלות בצד השני. ראשית, כי זה לא יביאך לידי חרטה; שנית, כי התחדשות בוודאי לא תהיה לך.

הלא זה דומה לאילן שאם תלך ותאמר לו: "תראה כמה עלים כבר נשרו ממך וכמה ענפים כבר נקטפו ממך", זה לא יועיל לו מאומה. הוא יכול להתחיל לצמוח רק על-ידי הדיבור עם הקב"ה והשקיה שמעוררים את הפנימיות. החרטה היא חלק מעיבוד הפנימיות. הנה מדוע שבת היא זמן של תשובה, וכפי שרמזו **הצדיקים** שבת ראשי תיבות שבת בו תשוב? הלא ידענו שבשבת אסור להזכיר עוונות ובהרבה מקומות נהרו שלא להוציא אפילו מהפה מילים של סליחות. התשובה היא שבשבת האדם מתחדש, **וכיון שהוא מרגיש את נשמתו, הוא אומר בלבבו: "החטאים אינם מתאימים לי, הם לא קשורים למהותי"**, וממילא הוא נפרד מהם.

היסוד של החודש הזה לכם הוא **שיש לו ליהודי כח להתבונן בפנימיותו**. הוא יכול להבין מהו יהודי וכמה אהבה יש לו

סילקו את הבחור אחר כבוד מן הישיבה, ואביו פעל עם הרבה לחץ ופרוטקציה להחזירו, והמשגיח אמר: אני מוכן לקבלו בחזרה, אבל אני צריך שיבוא אלי תחילה לדבר אתי, ואם אראה שהוא מתחרט, אפתח לו את שערי הישיבה. הבחור מגיע בזמן הנקוב והמשגיח שואל אותו: האם אתה יודע היכן שגית בהתנהגותך? והנה הבחור הלא נשאר אותו בחור, רק אביו לא ישן בלילה, ובכן, מבחינתו היא נשאר לעמוד על שלו שהוא הצדיק, ואם להתנצל, הרי שהמשגיח הוא זה שצריך להתנצל בפניו. אבל הוא יודע שהמפתח לשערי הישיבה נמצא בידי המשגיח, ולכן הוא חושב מה המשגיח רוצה לשמוע, ואת זאת הוא אומר - בוודאי, חטאתי עוונתי פשעתי לפניך, והריני מתחרט בחרטה גמורה.

הנה ברור לכל שחרטה זו אינה חרטה. היא אמירה בעלמא לצורך השגת המטרה. ומכאן, שכאשר אומרים לאדם: "התחרט", עדיין אין זה גורם לו להתחרט באמת. **החרטה האמיתית נובעת מכך שהאדם רואה את התמונה אחרת לגמרי**, לא כשהוא יושב באותו מקום ומנסה לעורר בלבו חרטה בכוח. זוהי הטעות שהרבה בני אדם עושים. הוא נשאר אותו אדם, ואומר: בסדר, צריך להתחרט? הנה אני מתחרט. אני מתחרט פעמיים. אינך מתחרט. אתה יכול להתחרט רק כשאתה רואה את התמונה אחרת.

דוגמא לדבר: האדם נמשך בלילה לשיחה בטילה ופתאום גילה שהשעון מורה על קריאת הגבר. לילה שלם שרף וכלה על פטפוטי סרק. ובהגיע השחר, אם תמיד הוא לומד בחברותא ואח"כ מתפלל בנעימות, הפעם לא היה לו לא זה ולא זה, ואח"כ שלום ביתו נפגע. איזה יום נורא היה לו. הנה ברור שאדם זה מתחרט, ואף אחד אינו

שהחזרת בי נשמתי. עכ"פ **לאחר שהתרגש היהודי והתפעל, עכשיו הוא אומר מה אנו מה חיינו**, עכשיו הוא אומר: אני מתחרט. זה לא אני. **ואז הוא חוזר אל הקב"ה ואומר: אינני יכול לבד, ואין לי שום דבר לבד, ואני מתבייש עם כל מה שהיה, אבל יש לי פנימיות - אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם אוהבך.** מה לא - כבר אמרתי, עכשיו אני אומר מה כן. מי הולך להתפלל? **בן אברהם יצחק ויעקב הולך להתפלל.** גם כשמתחילים שמונה עשרה אומרים כך, אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב, **חלק זה הולך להתפלל, ועם חלק זה יכול האדם להתחדש.**

והאדם יכול לעשות זאת אלף פעמים ביום. **כמה שתתבונן בחלק הזה שלא נפגם ותשקוה במים, כך הוא יתעורר ויאיר וידחה את החושך**, זאת בניגוד לשיבה בתוך החושך שאינה דוחה את החושך. **כל שתיגש לפנימיותך עם ביטול מוחלט, כך תזכה באמת להתחדש.**

להקב"ה אליו, ופעמים שהתשובה באה לו דווקא לאחר הלימוד או לאחר קיום המצוה, לאחר שהרגיש קרבת אלוקים, בבחינת אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי. הוא אומר בלבד: אם יהודי אני, למה אני צריך להרגיש זאת רק פעם ביובל?

אבל אנחנו עמך בני בריתך

אף סדר התפילה הוא באופן זה. בתחילה אומר האדם ברכות השחר, בהן הוא מודה ומשבח על הבריאה ובא לידי התחדשות, ורק אז הוא אומר: מה אנו ומה חיינו ומה צדקתינו וגו'. אכן כן, כשהאדם קם בבוקר, דבר ראשון הוא אומר: מודה אני לפניך מלך חי וקיים. מספרים על ה'דברי חיים' זיע"א שבקומו בבוקר והתחיל לומר מודה אני, עצר ואמר: אינני מכיר את המלך חי וקיים. התיישב ללמוד גמרא במשך שעתיים, ואז אמר: עכשיו אני כבר מבין, אני יכול להמשיך - מלך חי וקיים

יום שני פרשת בא ה' שבט תשפ"ד

כוחו של יהודי יוצא מצרים ללכת כנגד הטבע

כיון שהקב"ה הוציאם ממצרים, יכולים הם ללמוד תורה שהיא למעלה ממהלך הטבע ולהיות כלים להשראת הקדושה, וממילא יהיו בני חורין מן הטבע.

היד ה' תקצר להושיע בדרך הטבע!?

וממשיך ה'שפת אמת' שלכאורה יש לשאול עוד: המשך הפסוק הוא: "כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים", ופירושו שהקב"ה הוציאנו ממצרים באופן של שידוד מערכות, כידוע שכל אחת מהמכות היתה היפך הטבע, והשאלה היא: מה היה נחוץ לו להקב"ה להוציאנו באופן זה דווקא, וכי לא היה יכול להוציאנו ממצרים בדרך הטבע?! נרחיב קצת בשאלת ה'שפת אמת': על הפסוק הנאמר אצל השליו "ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר", כתב הרמב"ן שהתכוון לומר לו שהוא יכול להביא להם בשר לאכול בלי לשדד את המערכות. אין הוא זקוק לעשות בשביל זה נס. אכן יסוד גדול הוא למי שרואי במצוקה ומצפה לישועה, וחולפת לו המחשבה במוחו - הרי אין סומכין על הנס. ובכן, **דע לך שהקב"ה יכול להושיעך בלי לעשות נס. הקב"ה הוא האדם בלי לשדד את המערכות עבורו.** הוא יכול לסבב דברים הרבה בכל כך הרבה אופנים וצורות שאף בדרך הטבע הכל יסתדר. אפילו בעניני רפואה, כמה פעמים יש שהקב"ה קובע שעכשיו תתגלה עוד תרופה או עוד אופן לרפאות את המחלה, ונמצא שהאדם יכול להתרפאות בדרך הטבע. זה הקב"ה, אבל הקב"ה מביא את השפע יחד עם לבושים.

למען תהיה תורת ה' בפיך

לרגל יומא דהילולא של ה'שפת אמת' זיע"א, נלמד קצת מתורתנו על פרשתינו. בסוף הפרשה כתוב בענין מצות תפילין: למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים. וכן ידוע מה שכתוב שם הרמב"ן שכל המצוות נועדו להזכיר לנו שהקב"ה הוציאנו ממצרים ושברא את העולם. ובשפת אמת מבאר כמה פעמים בפרשה זו שכאשר הקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים, נעשו בני ישראל כלים להשראת הקדושה. וזהו קדש לי כל בכור הנאמר ג"כ בסוף הפרשה, שבני ישראל נעשו כלים ראויים שהקדושה תוכל לשרת על הכלל ועל כל פרט, ולכן צונו הקב"ה לקיים את המצוות, כדי להכניס את הקדושה בתוכנו. מאחר שנעשינו כלים לקדושה, כל פעם שיקיים האדם מצוה, המצוה תכניס בו קדושה נפלאה.

כעת נראה את דברי ה'שפת אמת' בביאור הענין. ה'שפת אמת' שואל על לשון הפסוק למען תהיה תורת ה' בפיך: וכי יש תורה שאינה מה?! אך התשובה שבאמת כל מה שברא הקב"ה בעולמו הכל הוא על-ידי התורה, רק שנתלבש בדרך הטבע, אבל בני ישראל כשיצאו ממצרים נעשו בני חורין מן הטבע. וזהו שאמר להם הקב"ה: למען תהיה תורת ה' בפיך. אתם יכולים לזכות לתורת ה' ממש בלי התלבשות בטבע. וזהו המשמעות לכך שנעשייתם כלים לקדושה. המון העם מחויבים להתאים את עצמם לסדרי הטבע, אשר אף הם תורה הם, אך אינם נקראים תורת ה', כי הם מלובשים בטבע, ורק בני ישראל,

ה'שפת אמת': **להודיע כי כדאי בני ישראל לבטל כל הטבע בעבורם, ושיתברר בכל העולמות כי הכל נברא בעבור בני ישראל ושיתבטלו בעבורם כל הטבעיים.**

זכר ליציאת מצרים בפועל ממש

ועוד ממשיך ה'שפת אמת' והוא עיקר הנוגע לנו למעשה, שאם האדם מבין זאת, אזי כשמזדמן לו נסיון אם להמשיך אחר סדר הטבע או לפעול כנגדו, כיון שהוא זוכר שהקב"ה ביטל את כל הטבע בשביל בני ישראל כי התייחדנו לעבדו ולעשות רצונו, הוא מבין שהוא צריך לשבר את הטבע, כי בשביל זה ברא הקב"ה את כל העולם כדי שהיהודי יתעלה על הטבע, כפי שאמרו חז"ל שהקב"ה ברא את העולם בשביל ישראל ותכליתם של ישראל היתה לבוא להר סיני ולקבל את התורה.

אומר ה'שפת אמת' בלשונו: "ובאמת בכח איש ישראל לגבור ולשבר הטבע בכח יציאת מצרים, ובכל עת שאדם מוזכר עצמו ויוצא מן הטבע, הוא זכר ליציאת מצרים". הבנה חדשה בזכר ליציאת מצרים. לא רק כשאתה מקדש על היין אתה עושה זכר ליציאת מצרים, ולא רק כשאתה קורא ק"ש ואומר אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכל לאלוקים, אלא כל פעם שאתה הולך כנגד הטבע ומשברו, אתה מקיים זכר ליציאת מצרים באופן המובהק ביותר, כי כשאתה מזכיר יציאת מצרים בפ"ך, אתה רק אומר שזה היה בעבר, אבל כשאתה משבר את הטבע, אז אתה מקיים יציאת מצרים בפועל.

לא הזכרון עיקר אלא המעשה

משל למה הדבר דומה, למי שנתבקש מחבירו שכאשר יגיע לעיירה פלונית, יביא לו משום חבילה מאוד חשובה, חבילה של תרופות שבריאותו תלויה בהן, שכל הדרך

ואם כן, השאלה עצומה: מדוע הוצרך המהלך של יציאת מצרים להיות באופן של נס. השאלה רחבה מאוד, כי הנה הרמב"ן אומר לנו שהקב"ה עשה ניסים גלויים כדי שמתוכם נכיר שגם הנעשה על פי טבע נעשה על ידו יתברך, אך היא גופא קשיא, שגם את הניסים הגלויים יעשה בדרך הטבע כפי שהיה בחנוכה ובפורים ולא באופן של שידוד המערכות.

למעלה מדרך הטבע

מבאר ה'שפת אמת' שהקב"ה רצה לקבוע בזה שבני ישראל הם למעלה מדרך הטבע. בימים טובים אחרים רצה הקב"ה לגלות שהוא מנהל את הטבע, אבל כאן ביציאת מצרים, רצה להראות יותר מכל שבני ישראל הם למעלה מן הטבע. לכן הוציאתם ממצרים ביד חזקה, וכאמור, זהו גם למען תהיה תורת ה' בפ"ך. הקב"ה אמר: **רצוני שבני ישראל יבינו ויקנו עכשיו דרגה חדשה, שהם עצמם למעלה מדרך הטבע הם ויכולים לעבוד אותי באופן זה.**

ממשיך ה'שפת אמת' שזהו שכתוב במדרש שבערב שבת ברא הקב"ה רוחות למזיקין, ועד שלא ברא הגופות, קידש היום, ולכן נשאר בלי גופות. והדבר מעורר בוודאי פלא גדול, כי הקב"ה הרי יכול לבראות הכל בין רגע, ומה שייך אצלו לומר שהיה באמצע לברוא אותם ונקטעה הבריאה באמצע כי קידש היום. אלא ודאי עשה כן הקב"ה ללמד לדורות שאפילו יעסוק אדם במלאכה יקרה, כשיקדש יום השבת - ישבות.

וכן הוא הדבר בענין גאולת מצרים. בוודאי היה הקב"ה יכול להוציאנו בין רגע בדרך הטבע, אבל הוא רצה להראות שיהודים אנו גבוהים מן הזמן והמקום, וכל סדרי הטבע משתנים בעבורנו, ובלשון

הכוח הזה הטמון ביהודי מן הכוח אל הפועל, זה יעבוד.

יציאה מהרגלים פסולים כנגד הטבע

אותו דבר לגבי הרגלים קשים שיש לו לאדם. לפי סדר הטבע אי אפשר לצאת מהם. אפשר רק לנעול אותם תחת שמירה שלא יחמיר מצבם. יש מחלות בימינו שכאשר האדם נחלה בהם, הרופאים אומרים לו: אין לנו רפואה למחלה זו, אבל אם תבוא כל שבוע ותקבל תרופה מסוימת, נוכל לשמר אותה שלא תחמיר או שלא תתקדם במהירות, וכך תוכל לחיות שנים הרבה. זוהי דוגמא למה שהעולם מציע להרגלים קשים. אומרים לו לאדם: בא נשמור שהמצב לא יחמיר, הבה ונסלול לך מהלך שתוכל לחיות תחת התנאים האלה, שלא תפסיד מחמתם כסף וכדומה. אבל לעקור לגמרי את ההרגלים, בשביל זה זקוקים לשינוי הטבע. ובכן, אתה בנוי אחרת, וכשתשתמש בכוח התפילה ובכוח האמונה ובכוחה של תורה לשמה, זה יוציא לפועל את הכוח הקיים בנשמתך, וכשתצליח בכך, תראה שאתה למעלה מדרך הטבע.

וזהו גם מה שכתב ה'אור החיים' הק' בפרשת אחרי על הפסוק כמעשה ארץ מצרים. הוא מסביר שם שבשלמא אם האדם לא היה חוטא עד כה לא בראיית העינים ולא בהרהור הלב, אזי היה אפשר לומר לו: תתרחק, אל תלך לשם, ודי. אבל לאחר שהאדם כבר טעם את טעם התאוה, ולאחר שנפשו נמשכת לזה ומוחו ולבו תובעים אותו לחזור שוב אל ההרגשים של אותם דברים רעים, אזי קשה לומר לו תתרחק, כי זה כבר טמוע אצלו בפנים. ולשונו של ה'אור החיים' הק' הוא שזה בלתי אפשרי, אך הוא עצמו מסיים שכל זה נכון לגבי הגוי, אבל היהודי, הקב"ה אומר לו: כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה

הוא משנן בפיו: "אל תשכח להביא את החבילה שנתבקשת להביא..." וכן הוא עושה לעצמו תזכורות ורושם לעצמו. אך מה הוא העיקר, האם העיקר שיוכיר לעצמו או שיביא את החבילה? גש למי שאתה צריך לגשת, קח ממנו את החבילה ותביא אותה.

אף כאן, אומר ה'שפת אמת', כשאתה מזכיר יציאת מצרים, זה רק ההתחלה. זה לא העניין עצמו. העניין עצמו הוא כשיש לך נסיון ואתה הולך כנגד סדר הטבע, כי עכשיו אתה מוציא את העניין של יציאת מצרים מן הכוח אל הפועל.

סליחת הלב כנגד הטבע

הנה לאחרונה הזכרנו שהגוי אינו יכול לסלוח באמת. אם מישהו עשה לו עוול, אינו יכול למחול על הצער, על הבושה, על הכסף. הפגיעה מאוד עמוקה בנפשו. הוא באמת גול ממני חתיכת חיות. הוא עשה לי עגמת נפש. באופן פוליטי הוא יכול להתאפק מלהתקוטט אתו. הוא יכול אף לחייך אליו, אבל למחול לגמרי, את זה רק היהודי יכול. זוהי אחת מהדוגמאות למה שאומר ה'שפת אמת'. על זה ה'שפת אמת' מדבר שכאשר האדם מגיע למצב כזה ומבין זאת ונותן מקום לסדר הטבע, ואומר: כבודו במקומו מונח. נכון שזה כאב לי. מה, אתה רוצה שזה לא יכאב לי?! מציאות היא. הוא עשה לי עוול והעוולה כואבת לי מאוד. כל אימת שאני חושב עליה, היא מכאיבה לי. ואז הוא אומר: אבל הקב"ה עשה אותי יהודי ובוזה שינה את המהות שלי. הוא עשה אותי כלי ראוי לקדושה. הוא נתן לי את היכולת לסלוח. איך? הרי כואב לי! התשובה היא: על-ידי שאחדיר בי את האמונה. כלי אני לאמונה ויכולה היא שתיקלט בנפשי. כשאתפלל לה' שיעזור לי לוותר ולמחול כי אני רוצה להוציא את

בן זומא, היה האדם טוען: איך אני יכול להזכיר יציאת מצרים בלילה? יציאת מצרים הרי היתה ביום! צריך שיהיה לכל הפחות איזה אור קלוש כדי שאוכל להזכיר יציאת מצרים. אך אז הגיע בן זומא ואמר: **כל ימי חייך לרבות הלילות.** ורבי אלעזר בן עזריה אמר: אף אני הרגשתי כך תמיד, אך לא היה לי בכוח להוכיח זאת מן הפסוק. אבל כך הוא - כל ימי חייך לרבות הלילות. **כשהאדם נמצא במצב חשוך מבחינה רוחנית, ואין קל לו,** הוא יכול וצריך להתחבר לענין יציאת מצרים, **ולהיזכר שיש לו כח מיוחד בפנים להוציא את עצמו מן החשכות,** ועכשיו הוא **צריך להוציא את הכוח מפנימיותו,** ואיך מוציאים אותו? **על-ידי המצוות המעשיות.**

לשעבד תאווה ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך

והאמת שבפסוקי התורה אנו רואים שיש **מצוות מסוימות שיש להם כח מיוחד להוציא את הכוח הזה מן האדם.** למשל, מצוות תפילין, וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך. נמצא שיש לנו עכשיו הבנה חדשה בלשם יחוד שאנו אומרים לפני הנחת תפילין. היהודי מתפלל **שלמצוה שהוא הולך לקיים תהיה כח מיוחד לשבר את הנטיות הרעות, את התאוות ואת מחשבות הלב, ולשעבדם לריבונו של עולם, ושהיצר הרע יעזוב אותו ויניח לו לעבוד את ה' כאשר עם לבבו.** פירושו של דבר שהאדם אומר כך: אני הולך להניח עכשיו תפילין... מדוע הקב"ה נתן לי את המצוה הזו? הבה ונפתח את החומש כבעל תשובה שזה עתה הגיע ממרחקים ונראה מה כתוב בו. אכן כשתלמד חומש עם רמב"ן ועם שפת אמת, תראה שהקב"ה נתן לך את מצוות התפילין **כדי שתקדש אותך ותוציא ממך את הכוח לשעבד את תאוותיך ומחשבותיך לעבודתו יתברך שמו.**

לא תעשו. הגם שישבת בארץ מצרים וכבר נפגמת, יש לך יכולת להתגבר על יצרך ולא לעשות כמעשיהם. זה מה שהתורה רוצה לומר לך, כי אלמלא היית נפגם במצרים אלא היית נשאר נקי לגמרי, זה אינו יהודי. כך אומר האור החיים 'הק' - זו אינה יהדות. למה? **כי אז אינך רואה שיש לו ליהודי כח למעלה מדרך הטבע.**

באופן תיאורטי, גוי שלא פגם מעודו כי גדל לבדו באי בודד ואכל עשבים, יכול גם להיות שמור לגמרי. אך זה אינו יהודי. יהודי הוא מי שהיה בארץ מצרים וישב בה, היינו שקלט טעם האיסור. הוא היה בערוות הארץ וזה השפיע עליו ונכשל, ועכשיו הוא יכול לצאת מזה. למה? כי הקב"ה מגלה זאת ואומר לו: **נתתי לך כח מיוחד להתעלות מעל הטבע.** ובלשון ה'שפת אמת': **על-ידי יציאת מצרים נתעלו בני ישראל לצאת מן הטבע להיות כלים לזה להתדבק בהקב"ה.**

זהו הזכר האמיתי ליציאת מצרים, וכשהאדם מקיים זאת, ומתאמץ לדלות מתוכו התנהגות שהיא למעלה מדרך הטבע, הרי הוא מביא את הבריאה אל תכליתה. ולכן הקב"ה נתן לנו מצוות הרבה זכר ליציאת מצרים, כדי שבהגיע עת נסיון נזכור את היסוד.

כל ימי חייך הלילות

לשון המשנה **בברכות** הוא: אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, שנאמר: למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - הלילות. **יש מושג לזכור יציאת מצרים בימים, ויש מושג לזכור אותה בלילות,** היינו כשחשוך, **כשהאדם כבר עומד אחרי הפגם.** לפני שבא

שהניצוצות יתווספו אליהם. אם לא היו נשלטים שם על-ידי המצרים ומגיעים להכנעה ונאנחים וזועקים, לא היו יכולים לקבל את הניצוצות שהיו שם. **על-ידי שעבודם במצרים יכלה נשמותיהם לשאוב אליהן את הניצוצות שהיו שם.**

כך אומר שם ה'אור החיים' הק', ונקודה מאוד חשובה היא בשבילנו, כי הנה לפעמים האדם צריך לחזור לקחת לעצמו חלק מנשמתו, ובענין זה ידוע המושג הנקרא מה' מצעדי גבר כוננו, שהקב"ה מסבב שיצטרך ללכת למקום מסוים, כגון בבית חולים בעיר אחרת או במדינה אחרת, ושם יקבל בחזרה את חלק נשמתו. אך צריך לזכור שיש לזה עוד חלק. זה שאתה מתייטר שם, זה שאתה צריך להיות שם ער בלילה, זה שיש לך שם עגמת נפש או שעבוד, כל זה הם הכף שעל ידה אתה מוציא את הניצוצות.

על האדם להבין זאת. הוא יושב לצד החולה. הוא עצמו אינו החולה, אבל הוא אבי החולה (ולואי שנדע רק מבשרות טובות), הנה הוא שואב עכשיו את ניצוצות הקדושה השייכות לו כפי שעשו זאת בני ישראל במצרים. באמצעות היסורים הוא עושה בהם קנין משיכה והגבהה בניצוצות וקונה אותם.

זהו השלב השני, והשלב השלישי הוא היציאה ממצרים. כשיוצאים ממצרים, עומד כל יהודי הוא מקבל תעודה - אתה מקבל תעודה שזכית לקבל בחזרה את ניצוצות הקדושה. **אכן הנקודה של יציאת מצרים היא שזכית לצאת אחרת מכפי שנכנסת ועכשיו אתה איש מסוג אחר לגמרי,** כי יש לך כוחות מיוחדים בפנים. **מעתה אינך משועבד לטבע, אלא יש לך תורת ה',** וממילא **אתה יכול לצאת מהרגלים קשים** ואתה יכול לסלוח למי שעשה לך עוול.

ה'שפת אמת' מביא לשון המכילתא: יש ימים שאתה מניח תפילין ויש ימים שאינך מניח תפילין, והם שבתות וימים טובים, ומבאר כי **השבתות והימים טובים יש להם כח מיוחד שאף שהם מניחים בהם תפילין, יכולים הם להוציא מן האדם את הכוח של למעלה מדרך הטבע,** כי הימים האלה הם למעלה מדרך הטבע בבחינת עולם הבא. ונמצא שזהו עוד אופן שהאדם יכול לצאת מחשכותו ומהרגליו הרעים. כשהאדם מתדבק לשבת כמו שצריך... **והצדיקים** גילו לנו שעושים זאת לא רק על-ידי שירות ותשבחות שבסדר התפילה, אלא גם על-ידי שירות ותשבחות של ליל שבת ושל סעודה שלישית, וכן גילו לנו והדריכו אותנו שהשבת נעשית בצוותא חדא עם יהודים אחרים. איש לרעהו יעזורו לעורר את הנשמה הפנימית. כשמתחברים מין במינו, יהודי עם יהודי, ושרים ביחד ומדברים בדברי תורה ומספרים סיפורי צדיקים, **יש לזה כח עצום להוציא את הנקודה העמוקה שבנשמה.**

בני ישראל נצרפו בכור הברזל במצרים

אומר לנו הקב"ה ברור מאוד בסוף הפרשה: אני רוצה שתדע את המציאות. בראתי אותך בתחילה כמו כולם, שהרי אתה מגיע מאדם הראשון. אח"כ לקחתי את בני אברהם יצחק ויעקב והכנסתי אותם במכונת כביסה, בכור הברזל של מצרים. לא היה להם קל, אבל **סוף כל סוף זה מה שהביא להם יותר קדושה,** כי הם לקחו את הניצוצות שנפלו שם ונשמתם התחזקה. זה היה החלק הראשון. חלק נוסף ה'אור החיים' הק' כתב בפרשת תולדות שיש ניצוצות שיכולים להצטרף אל הנשמה רק על-ידי הכאה. הוי אומר: העבודה שעבדו במצרים והתייסרותם שם, זה מה שגרם לכך

חיים נעימים. יש לו חיים מלאי צער ויגון ושאר מרעין בישין. הם רק נראים מן הצד נוצצים, כי היצר הרע הוא מלאך המות. הוא שולח את האדם לשם כי שם יש אוכל, ואז הוא מקדים לבוא לפניו ואורב לו לרצחו נפש. וכלשון **הגמרא** (ב"ב טז, א): יורד ומתעה ועולה ומרגיז, נוטל רשות ונוטל נשמה. אכן אנו מכירים זאת היטב. אין זה ענין רחוק מאתנו. אנו מבינים היטב את כל הענין.

מדרך הטבע לדרך החיים

אומר הקב"ה לאדם: כל זה רק אם אתה רוצה ללכת עם הטבע, כי כך הוא על פי טבע, רודפים אחר הקנאה התאוה והכבוד, והללו מוציאים את האדם מן העולם, והאדם מוצא את עצמו בחוץ. הוי אומר: סדר הטבע מוציא את האדם מן החיים. דבר מאוד מעניין. כל עולם הטבע מושך לקנאה תאוה וכבוד, והללו מוציאים את האדם מן העולם. ובכן, מי שאומר: אני רוצה להיות יהודי פשוט. לא חס ושלום להיות בעל עבירה, אבל אני רוצה להיות יהודי פשוט. כן, אני אומר לך את האמת, אני אוהב תאוה. אעשה זאת באופן המותר. הוא אוהב בשר, הוא אוהב יין, הוא אוהב ענינים אחרים. וכן לגבי הכבוד. כן, אני אומר לך בפירוש - אני אוהב את זה. פעמים שרואים מי שאינו מתבייש לומר: כן, אינני מתבייש, אני אוהב את זה. אומרים לו חז"ל: אך דע לך שסדר זה של הטבע שאתה רוצה להידיבק בו כיהודי פשוט, מוציא את האדם מן העולם. ובכן, אם אתה מעוניין לחיות במסלול זה, תראה כבר לאן זה יוביל אותך. נדבר אי"ה. תנסה, תיכשל, ואז נדבר.

אכן **הקב"ה שינה אותנו עם יציאת מצרים באופן שנוכל לנסוע על מסלול אחר לגמרי.** ולכן לאחר שהיהודי הלז ניסה לנסוע על המסלול הישן של סדר הטבע

אלה הן שתי הדוגמאות שהבאנו לעיל. ועכשיו נביא עוד כמה דוגמאות.

דרך הטבע המוציאה את האדם מן העולם

הנה כלל אחד יש לכל הדוגמאות, שמי שאינו יהודי ואינו למעלה מדרך הטבע, הרי הוא עבד לקנאה לתאוה ולכבוד. הן זהו פחות או יותר מה שכל העולם מסתובב סביבו. האדם מוכן לעבוד ח"י שעות ביום כדי שיהיה לו כסף ועל-ידי הכסף יקנה תאוה וכבוד. כך הוא בדרך כלל. את הקנאה יש לו בשעה שהוא עובד, ואח"כ הוא לוקח את הכסף, רץ אל חלפן הכספים ומבקש: תן לי כך וכך כבוד, כך וכך תאוה, ואחזור מחר ואודיע לך אם אני רוצה עוד כבוד או עוד תאוה. זהו בדרך כלל סדר העולם, חוץ מאצל מי ששינה זאת. ולדאבון לב אין זה סתירה עם לבישת שמונה בגדים. אכן לא תמיד זה בצורה של חיובי כרת ר"ל, אבל הוא עושה זאת באופן המקובל במחנינו. הוא הולך לחלפן משלנו ומבקש ממנו כבוד שיותר מקובל. פעמים שהאדם אומר: תן לי משהו שהולך כאן. איזה תאוה וכבוד הולך כאן בסביבה? תן לי מאלה, אבל בשרי, עסיסי. כך הוא סדר העולם.

אולם **אם האדם מבין את משמעותה של יציאת מצרים, הרי הוא נכנס למסלול אחר שבו אינו מחפש את הדברים הללו.** שואל האדם: מה, שלא אחפש את הדברים הללו? עדיין איני במדרגה זו. הוא אומר כך: אתה מדבר דיבורים ששייכים לעובדים גדולים. אני אדם פשוט. כן, אני אומר לך את האמת, אני עושה דברים כי אני רוצה סיפוק. הוא מדבר בשפה הישנה, השפה הגלותית, זו שהשתמשו בה לפני יציאת מצרים. אומר הקב"ה: **אני הוצאתיך מארץ מצרים ועליך לדעת איזה כח יש לך,** וזכור שמי שהולך אחר התאוה והכבוד, **אין לו**

והתאוה והכבוד. נתתי לכם כח ללכת כנגד הטבע. אכן כן, לא רק עקירת הרגל נחשבת כהליכה כנגד הטבע, אלא גם עצם הנסיעה על מסלול אחר שאינו מוביל לקנאה תאוה וכבוד. היהודי נברא באופן שלא יהיה להוט אחר הכסף. לא להיות להוט אחר הכסף פירושו שחדרה אצלו ההכרה שלא זה מה שהוא מחפש. הוא לא בדרגה הילדותית שיבוא ויצטדק - כן, אבל אני רוצה כסף כדי שאוכל לקיים בו מצוות. לא!!! זוהי הדרגה של לפני יציאת מצרים. הוא להוט אחר הכסף, מוחו משגע אותו שהוא רוצה לעשות עוד ועוד כסף, והוא מצטדק לאמור שהוא רוצה לעשות עם זה דברים טובים, הוא רוצה ליתן צדקה. היהודי נברא באופן שלא את זה הוא מחפש. בין כשהוא נמצא לבדו בינו לבין קונו ובין כשהוא נמצא במצבים ממצבים שונים, אף פעם אינו מחפש את זה. אמנם כן, הוא יודע שהוא צריך לכסות את החודש ולמלא את האחריות המוטלת עליו, אבל לא זה מה שהוא מחפש.

אכן בדרך כלל לאחר שכבר יש לו לאדם קצת כסף מיותר בסוף החודש, אפשר לראות מהר מאוד מה הוא מחפש. זה שעדיין חי כפי שחיו לפני יציאת מצרים, הולך מיד עם הכסף המיותר אל חלפן הכספים וממיר אותם לתאוה וכבוד. והכל לפי מה שהולך בסביבתו. אם כאן הולך יותר תאוה - הוא יקנה תאוה, ואם כאן הולך יותר כבוד - יקנה כבוד. לעומתו, זה שחי כיהודי שיצא ממצרים, כיון שרואה שנשאר לו כסף, אומר בדרך משל: אה! ברוך ה'. תמיד חלמתי לקיים מצות כתיבת ספר תורה. חששתי לבקש על זה, מה גם שמדובר בסכום גדול. אבל הנה הקב"ה נותן לי שפע ואוכל לממש את חלומי. אמנם גם בכתיבת ספר תורה יש שהאדם עושה כן בשביל הכבוד, אבל אנכי זכיתי להכיר כמה

וראה שאין זה מטיב עמו, הוא מחפש משהו אחר לגמרי.

כולם בעבר אחד והוא בעבר אחר

שואל האדם: אבל איך אפשר לנסוע כנגד התנועה? כולם נוסעים לכיוון הזה ואני אסע לכיוון ההפוך?! הלא אתנגש באחרים ויסתכלו עלי כעל מי שירד מדעתו. נכון, זוהי ההרגשה לפעמים בתחילת הדרך, אבל הכל דמיון, וכשאתה יודע שכולם הולכים בדרך הבלתי נכונה, אין לך מה להתבייש בלכתך בדרך הנכונה. הדבר מצוי מאוד. אתה רואה אנשים נוהרים ברכביהם לכיוון מסויים כדי לצאת מן השער, ואתה כבר חוזר משם. אתה יודע שהשער נעול. אתה מנסה לסמן לכולם מהחלון - סגור שם. אין לכם מה לנסוע לשם. אינך מתרגש מזה שכולם נוסעים לשם ומחכים בתור כדי לצאת, כי כבר היית שם.

לכן אפשר לראות לפעמים מי שהגיע ממרחקים וחזר בתשובה, שהיות שאינו מושפע ממוסכמותיו (הנורמות) של הציבור שאנו גדלים בו לקבוע מה הגון ומה אינו הגון, כאשר הוא מדבר בענין האיסור לדבר באמצע התפילה, אי אפשר להרגיע אותו. משוגע! מה אתה חושב? לאן אתה הולך? איך אתה עומד בבית הכנסת שמתפללים בו אל מלך מלכי המלכים הקב"ה ואתה מדבר דברי הבל? והטיפש קורץ בעיניו לחבירו - כן, כן, הוא בעל תשובה. והרי הוא מגלה דעתו שהוא עדיין שקוע עמוק בתוך החושך. ונקודת הדבר היא שמי שכבר מגיע משם, אינו מתרגש בראותו הרבה נוהגים באופן מסויים. להיפך! הוא מזהיר אותם: אתם יורדים לטמיון, היזהרו!

טוב סחרה מסחר כסף

רצה הקב"ה שזכור זאת, לכן אמר לנו: בראתי אתכם שלא תלכו אחר הקנאה

הגם שזה נכון מאוד, אבל הקב"ה רוצה שזה יהיה בדרגה יותר גבוהה, היינו שיאמר האדם: **התכלית שלי היא ללמוד ולהתבלבל ולהיות יהודי**, ואם אחרי כל העסקים שאני עושה, אני נשאר מרוחק מה', סימן הוא שמשוהו אינו כשורה אצלי. בשביל מה אני מתהלך כאן? **אני מתהלך כאן כדי להתקרב אל ה'**, **אני לוקח חיות מקרבת ה'**, ואין זה כה קשה להגיע לשם. אתם יודעים מדוע? כי הקב"ה נתן לנו מדרגות כדי להגיע לשם. איזה מדרגות? פתח חומש! הקב"ה נתן לנו תפילין ואמר לנו: עשה טובה לעצמך ולמשפחתך ולכל העולם ואומר לשם יחוד בכוונה. **כוון שאתה מניח את התפילין כדי שזה יוציא מתוכך את הרצון העמוק ותאמר: מה אני רוצה? אני רוצה וארשתוך לי לעולם, אני רוצה שיתקיים בי וידעת את ה'.** זה מה שאני רוצה. אבל איך עושים זאת? **גופי הרי מושך אותי לדרך ההפוכה! הנה לכן אתה מניח תפילין ואתה קורא ק"ש ומכוון פירוש המילות של ק"ש - ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך, תדבר ותחשוב על הקב"ה בשכבך ובקומך ובלכתך בדרך, עד שזה יהפוך לשיג ושיח שלך ותקבל חיות מדיבורי תורה ופרפראות חכמה ומשיחת חברים בליל שבת. תקיים את המצוות עם נשמה, תקיים אותן תוך שאתה זוכר - אשר קדשנו במצוותיו וצונו כדי להתקרב אליו, היינו שאדלה את הכוחות שבתוכי אשר נבראתי אתם, כדי שעל ידם אתגבר על הנטיות שמושכות אותי לכיוון ההפוך.**

האדם עושה עוד מצוה ועוד מצוה ועוד תורה לשמה ועוד שבת ועוד תשובה, ואז זה מתחיל לעבוד. אותו בן אדם, אותה שנת תשפ"ד, אותם נסיונות, אותו עובד, אבל אצלו זה עובד. למה? כי הוא יודע - הגוף ימשוך אותי לקנאה תאוה וכבוד, ואלה הרי מוציאים את האדם מן העולם. אך בתוכי

אנשים שהכניסו ספר תורה ואף אחד לא ידע מכך, וכשבירכו שהחיינו, בכו מרוב התרגשות. אף אחד אינו בוכה כשמדובר בכבוד. הם בכו, כי חסכו מלחמם פרוטה אחרי פרוטה, עד שזכו לקיים מצוה חשובה זו.

לא הכסף עיקר אלא החיים

ועוד דוגמאות הרבה יש לאנשים שמשתמשים בכסף לדברים נעלים ומוכיחים שהם מאלו שיצאו ממצרים. ולמשל, אנשים הרבה יש שמשלמים ממיטב כסף לתלמידי חכמים שילמדו אתם בחברותא. ושוב, אף לכאן היצר הרע יכול להתחמק, וכבר יש מי שעושה כן כדי שיוכל לומר לכולם: אתה מכיר את פלוני? אני לומד אתו בחברותא. בוודאי! אני משלם לו שכר נאה. עשיתי עמו הסכם יששכר זבולון. אבל יש יהודים לרוב שזה כל-כך נקי אצלם. הם משלמים כי אומרים: אני רוצה ללמוד, אני רוצה לעבוד את ה'. כמה זה יעלה לי? אני מוכן לשלם ככל שיידרש, אני מוכן לצמצם ממחייתי בשביל זה. הם מרגישים שזהו חייהם.

פעם יצא לי לדבר עם יהודי אחד בעל משפחה שכיתת את רגליו בעבור פרנסת ביתו וחיתון ילדיו, והיה נע ונד בחוץ לארץ חודשים ושנים. אמר לי הלה: אני איני כחברי. חברי נשאר בפורים באמריקה כי אז אפשר לעשות סכומים גדולים, וכן הוא נשאר שם בימים שלפני פסח ובימים שלאחריו, לפני שכל המושלחים חוזרים מארץ ישראל. אך אני איני נוהג כן, כי יש לי חיים, יש לי בית, יש לי משפחה, ואם אינני נמצא בבית בימים טובים, בשביל מה אני אוסף כסף? אני יכול לסגור את העסק.

וארשתוך לי לעולם

ובכן, הלה ביטא זאת במדרגה נמוכה,

היתירה שלו, ואם לא יכין את עצמו, יעיין אז באיזה גליון ויחכה שהזמן יעבור ויסיימו כבר.

ישישו וישמחו בכך כל מבקשיך

במכילתא על הפסוק "וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלותם על שכמם" איתא: וכי לא היה להם בהמות?! רק לחבב את המצוה. וכתב על זה ב'שפת אמת' שהיה זה בשבילים התחלה להותיר רושם על כל המצוות, כי היות שעשו את המצוה הראשונה בשמחה, יקיימו מעתה את כל המצוות בשמחה. וכתב שם בלשונו: "כי הנה עיקר תכלית המצוה להיות נשאר ממנה רשימה באדם וכו' כאשר עושין המצוות ברוב אהבה ותשוקה, נשארת הארת המצוה בנפש האדם".

ובכן, השמחה האמיתית היא כשהאדם מרגיש - זה מה שרציתי. הוא מרגיש דביקות ואומר: זה מה שחיפשתי. הוא מתמלא שמחה, כי הכין את עצמו עוד ועוד. מה רצית? את זה רציתי. אכן יש אנשים שאומרים את זה רציתי בדברים אחרים. אבל עד מהרה הם רואים שטעו ורק נדמה להם זה מה שרצו. אך כשמדובר בדבר אמיתי, אזי כשהאדם הצליח להוציא את כוחותיו כוחות היהודי מן הכוח אל הפועל, הוא באמת מתמלא שמחה.

נמצא כח למשוך אותי לכיוון אחר. ומה שאני רוצה על-ידי יגיעתי הוא להגיע לדביקות בה', אני רוצה להגיע לידי כך שארגיש הנאה ותענוג מאמירת נשמת. זוהי השגתו בהנאת העוה"ז, שיוכל להודות לה' ולשכוח מן העולם.

הכנה לנשמת כל חי

החסיד ר' נטע ציינווירט זצ"ל היה אומר: התבוננו ותראו שמהותו של היהודי הוא להכין את עצמו. בכל עת ובכל זמן הוא מכין את עצמו. בלילה הוא מכין את עצמו לק"ש שעל המיטה, בק"ש שעל המיטה הוא מכין את עצמו לשינה. השינה היא הכנה לקימה, הקימה היא הכנה לברכות השחר, ברכות השחר לתפילת השחר, תפילת השחר לעבודת הבוקר, עבודת הבוקר לתפילת המנחה, מנחה למעריב, וכן הלאה, מסתובב לו הגלגל ואינו עוצר לרגע. תשאלו: לאן מופנות כל ההכנות האלו? מתי יגיע היהודי ליעדו? התשובה תהיה: כל ההכנות מופנות לנשמת כל חי של יום השבת, כי נקודת השבוע היא השבת, ונקודת השבת היא יום השבת, ונקודת יום השבת היא השירות ותשבחות של פסוקי דזמרה.

הנה כי כן, האדם מכין את עצמו כל הזמן כדי שיוכל להודות לה'. הוא מוכרח להכין את עצמו, כי הוא צריך שתהיה לו היכולת להרגיש אז את נשמתו, את הנשמה

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת בא ד' שבט תשפ"ג

השראת השכינה על-ידי שמחה של מצוה

הקב"ה). גם אמרו (תיקוני זוהר תיקון כ"ט) כי תיבת מצוה יש בה שם הוי"ה חצי (מ"צ) בא"ת ב"ש, וחצי (ו"ה) בפשוט, והוא אומר ויקחו להם איש, פירוש על דרך **אומרם ז"ל** (סוטה מב, ב) איש - אין איש אלא הקב"ה, כי במצוה זו יקחו להם לקיחה גדולה ועצומה, והוא: איש, שהוא אלוקיניו מלכנו.

הוציא מקליפת מצות אנשים מלומדה

והנה אחת מפעולותיו של היצר הרע היא להשכיח מן האדם את היסוד הזה **שקיום המצה מטלטל את האדם ומכניסו למצב חדש לגמרי**. אכן זוהי אחת מהקליפות הקשות של מצות אנשים מלומדה. למצות אנשים מלומדה יש בעיות רבות. **הנביא** מוכיח את ישראל (ישעיה כט, יג): ויאמר ד' יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה וגו'. ואמרו **הצדיקים** **שהבעש"ט הק'** זיע"א הגיע לעולם כדי לסייע לבני האדם לעקור קליפה זו של מצות אנשים מלומדה. ואחד מן הגורמים הגדולים לבעיה זו היא שהאדם מוקף עם מצוות לרוב מדי יום, מצוות אמיתיות וגדולות מן התורה, ואינו שם לב אליהן. המצוות באות לידו ואינו מנצל אותן.

ויקחו להם איש/הקב"ה

בפרשת זו כתובה המצוה הראשונה, החודש הזה לכם, וכמו שהביא **רש"י** בתחילת התורה: אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וגו'. ובאור החיים הק' מביא כאן במצוה זו יסוד גדול איך צריך לגשת למצוה. לשון הפסוק הוא (בא יב, ג): דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. מדיקדק ה'אור החיים' הק' מדוע כתב 'להם', ומדוע כתב 'איש', ולכאורה לא היה צריך לומר אלא 'ויקחו שה לבית'.

מבאר ה'אור החיים' הק': אכן ירצה על דרך **אומרם ז"ל** (תנחומא) **בפסוק** ויקחו לי תרומה, וזה לשונו: אמר הקב"ה: קחו אותי עמכם, והוא אומרם כאן, לצד כי זו מצוה ראשונה, **הודיעם השגת המצוה, כי בעשותה, ישרה עליו ה' שכינתו**, בסוד (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך (המצוה מביאה את השי"ת אל האדם, וכן איתא **במדרש תנחומא** פרשת ויגש שצריך לכבד את המצוות כי הן שלוחיו של הקב"ה, וכשהאדם מכבד את המצוה, הוא מכבד את הקב"ה, ולהיפך, כשהאדם מבזה את המצוה, הוא מבזה את

והנה אחת מהעצות שנתנו לנו הבעש"ט הק' ותלמידיו היא **שהאדם יעשה איזה דבר למעשה לעורר בלבו את השמחה של מצוה**, שלא יסתפק בידיעה בעלמא שיש מושג של שמחה של מצוה, אלא יקום ויעשה מעשה. תרקוד, תשיר, תנגן, תעשה **כל פעולה שהיא לעורר בלבך שמחה של מצוה**, כי זה מה שיעורר את נשמתך ותרגיש מה גדול הדבר שעסקת בו עכשיו ו**כמה התרוממת והתקרבת אל ה'.**

אורו של משיח

מסופר על ה'אוהב ישראל' מאפטא זיע"א שפעם ביקש ממשמשו היות שהוא רואה שבקצה העיר מאיר אורו של משיח, שילך לראות מה קורה שם. הלך משמשו לקצה העיר ומצא שם שני יהודים ששוחים לחיים ורוקדים. שאל אותם לשמחה מה זו עושה. השיבו לו שבימים האחרונים עסקו בהכנסת כלה, ובשעת מעשה, קשה היה להם לשמוח כי טרודים היו במצוותם, ועכשיו שהמצוה באה לידי גמר, מצאו להם פנאי לשמוח על המצוה שקיימו.

אכן כן, לא די לספר את הסיפור. צריך לחקות אותו. מתיישבים, שותים לחיים, ויוצאים ברקידה - **"זכינו לקיים מצוה, אשרינו מה טוב חלקינו"**. זה הרבה יותר חשוב מכפי שאנו יכולים לתאר לעצמינו, אבל זה לא יחדור לעצמותינו אם לא נעשה כן למעשה.

סוף הסיפור היה שכאשר המשמש חזר לרבו וסיפר לו מה שראה ושמע, אמר ה'אוהב ישראל: שמע מינה **שלשמחה של מצוה יש אורו של משיח.**

האמת שיש לזה טעם יותר עמוק, כי אין **האדם יכול לזכות למלוא השראת השכינה של המצוה, כי אם על-ידי השמחה של**

כשאמרו שבעת קיום המצוה יכול האדם לפעול ישועה, אין זה סתם בתורת סגולה, אלא מפני שהוא מבין ומרגיש שהוא נמצא אז במצב מרומם. דוגמא לדבר: חתן העומד תחת חופתו ומתפלל בדמעות חמות, אין פירושו שהוא שוכח מחופתו כדי לעשות סגולה לפרנסה, אלא הוא מבין ממילא שהזמן גרמא להתחנן על נפשו ועל הבית שהוא בונה עכשיו. זהו הכלל, כשהאדם מרגיש שהוא מרומם וקרוב אל ה', הוא מדבר אליו. **כך בכל פעם שהאדם מקיים מצוה דאורייתא או דרבנן, מתחולל דבר נפלא. האדם יוצא ממצב הקליפה שלו והולך לקיים שליחותו של מקום, והרי הוא ממשיך בזה את השכינה לשרות עליו.** אך היצר הרע רוצה שהאדם ישכח מזה, ויאבד את ההזדמנויות שלו. אכן ככל שהאדם זוכר את היסוד הזה, כך המצוה מגינה עליו.

רישומה של מצוה

הנה לפעמים אדם שואל: "אני מקיים כל-כך הרבה מצוות ואינני רואה שזה מותיר עלי רושם", וכבר יתכן שמיד אחרי קיום מצוה גדולה, יוכל לעבור על איסור דאורייתא, לדבר לשון הרע או לעשות ליצנות מדבר שבקדושה. לו היה קולט שבעת קיום המצוה הוא נמצא בהיכל המלך, היה מרגיש מרומם לכל הפחות במשך חמש דקות לאחר מכן. אפשר לראות זאת בהדלקת נר חנוכה, שם בדרך כלל האדם מרגיש באמת שהוא הולך לקיים מצוה, וכשהוא מדליק את הנרות, הוא מרגיש מרומם, ותמיד נראה שיקח לו זמן עד שיוכל להיכשל בעבירה. יהיה לו קשה לאחר ההדלקה לפעול כנגד רצון ה', שהרי קיים עכשיו מצוה. וכך היא האמת, וכך היא האמת גם בשאר המצוות. תמיד הוא צריך להסתכל כך על קיום מצות ה'.

משמרתי, וצער גדול נצטערתי שאיני יכול לאכול כזית בסוכה. ידעתי שאסור לי לעזוב את משמרתי אפילו לרגע אחד ודאב לבי. והנה אני רואה שמעבר לגדר לא רחוק ממני יש בית של יהודי ובחצירו סוכה כשירה. אמרתי בלבי שכאשר כל השוטרים יסתלקו וישאירוני לבדי, אדלג בזריזות מעל הגדר, אגש אל סוכת היהודי, אקדש שם על היין ואוכל כזית חלה, ומיד אשוב. חיכיתי וחיכיתי שהשוטרים יסתלקו, אך לצערי הרב, הם המשיכו לשבת שם ולבלות את זמנם ולבי יוצא מרוב תשוקה לקיים מצות סוכה. רק כרבע שעה לפני חצות, החליטו השוטרים להתפזר איש איש לביתו, ואז קפצתי ממקומי ודילגתי מעל הגדר, רצתי, אכלתי כזית חלה ושבתי אל משמרתי כשאני מלא שמחה והודאה."

כשסיים לספר את סיפורו, אמר לו ה'יסוד העבודה': "אי משום הא, לא היו פניך מאירים. אמור לי מה עוד היה אתך". אמר לו החייל: "אה, מה עוד היה? הנה מרוב שמחה שזכיתי לקיים מצות סוכה, רקדתי כל הלילה". נענה אחריו ה'יסוד העבודה' ואמר: "עכשיו זה מובן לי".

הנה מעשה זה מגלם את היסוד האמור. **המצוה היא הסיבה להשראת השכינה, אבל כדי שהשכינה באמת תשרה על האדם, הוא מוכרח לשמוח אתה.**

יום טוב אין דער וואכן

עוד מסופר על הרה"ק רבי אהרן **מבעלזא** זיע"א שפעם ראה בול דואר מונח על הארץ, התכופף והגביהו, ומיד התחיל לרקוד ולפזם בפיו כי הנה יש לו הזדמנות לקיים מצות השבת אבידה. הוא התחיל

המצוה^א, שהרי כך אמרו **חז"ל**: אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. השכינה באה מצד המצוה, אבל אין היא יכולה לשרות על האדם, אלא אם כן האדם שרוי בשמחה מחמת המצוה. וביתר ביאור: הסיבה להשראת השכינה היא המצוה, אבל כדי שהשכינה תשרה על האדם, צריך האדם להיות כלי ראוי, ואינו נעשה כלי ראוי אלא על-ידי השמחה של אותה מצוה.

מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה

מסופר על ה'ברוך טעם' זצ"ל, חותנו של ה'דברי חיים' מצאנו זיע"א, שפעם ביקש ממנו מישהו הלוואה על משכון ונתן לו. בסוף היום, קרוב לשקיעת החמה, התנער ה'ברוך טעם' מתלמודו, כי נזכר שהלווה עני ועליו לקיים את הכתוב בתורה: אם חבול תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו. לקח את המשכון שהיה כר גדול, והתחיל לרוץ אתו ברחוב בחיפוש אחרי הלווה. תוך כדי ריצתו, פגש בראש הקהל, והלה רצה לשמוט את הכר מיידו, כי אמר שאין זה לפי כבודו של הרב לרוץ אתו ברחוב. כראות ה'ברוך טעם' שהראש הקהל רוצה לגזול ממנו את המצוה, אמר לו כמתחרה: תלווה אף אתה ממון לאנשים ותוכל ג"כ לקיים מצוה זו.

כי קרן אור פניו

עוד ראיתי מעשה עם **בעל יסוד העבודה** זיע"א שפעם ביום הראשון של סוכות נכנס לבית מדרשו יהודי פשוט ששירת בצבא המדינה, וה'יסוד העבודה' אמר לו: "אני רואה עליך אור גדול. אמור לי מה מקורו". החייל לא ידע מה לומר, אך לאחר שהצדיק הפציר בו הרבה, הודה ואמר: "אמש בליל החג, עמדתי על

א. ראה 'בית אהרן' תחילת מאמרי חנוכה.

והתמלא אורה כי הנה זיכה לו הקב"ה לקיים עכשיו מצות השבת אבידה.

אכן אין לתאר ואין לשער כוחה של מצוה, וכאמור, הצדיקים נתנו לנו עצות להועיל **שהמצוה תיבלע בדמינו והשכינה תשרה עלינו במלוא תפארתה**, ואחת מהעצות היא **השמחה של מצוה**. אמור מעתה: אף כשזוכים לרקוד בשבת קודש, יכולים לכוון בשעת מעשה ששמחים על שזוכים לשמור את השבת, שישו ושמחה כמקבלי מתן נחליאל, כי אז תחדור קדושתה ונזכה להשראת השכינה.

לברר של מי הוא הבול, ובסוף נודע לו שזה שייך למשמש ר' שלום פויגל ז"ל וכל כך שמח. הסיפור מובא ב**בוצינא קדישא** ושם כותבים שהיה נראה אצלו יום טוב, פשוטו כמשמעו. ר' שלום פויגל כבר לא היה אז בבית הרבי, והרבי הודיע שמחר בשחרית יתפלל בהשכמה, כי יו"ט הוא, הולכים לקיים מצות השבת אבידה.

כעין זה מסופר גם על אביו הרה"ק **מהרי"ד מבעלזא** זיע"א שבאחת השנים ביו"ט שבועות כשניגש אל הבימה לומר את האקדמות, ראה על הארץ אבנט. הרימו

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת בא ד' שבט תשפ"ג

לומדים ממעלותיהם של אחרים וחיים בעולם מאיר

לא ראו איש את אחיו

ויט משה את ידו על השמים ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים שלושת ימים, לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלושת ימים. וכתב באור המאיר שכאן מרומז אחד מהמעכבים הגדולים להתקדם בעבודת ה', והוא מה שאין האדם רואה מעלותיהם של אחרים. האדם הרי נפגש כל יום עם אנשים הרבה, יש לו חברים בבית כנסת, יש לו חברים במקום עבודתו, יש לו שכנים, יש לו קרובי משפחה, וכן הלאה, ויכול היה לנצל זאת כדי ללמוד ממעלותיהם. כאן הוא פוגש אדם שיש לו ביטול, כאן הוא פוגש אדם מסירות נפש למצוה, כאן הוא פוגש אדם שמחזיק חזק הגם שקשה לו, כאן הוא רואה אחד שנוהר עד מאוד בבין אדם לחבירו, כאן הוא רואה מי שמשלם טובה תחת רעה... איננו קולטים כמה מדות טובות אנו רואים אצל אחרים. בלי סוף! בכל פינה שאנו פוגשים, אנו יכולים להיות עדים להנהגות טובות של בני אדם, אך לדאבון לב אין האדם שם לב למעלותיהם של האחרים אלא לחסרונותיהם, ולכן אינם מתקדמים בעבודת ה'.

כל ימי גדלתי בין החכמים

וזה לשון ה'אור המאיר': "יש לרמוז תוכחת מוסר, אנשים אשר עינים להם ולא

יראו כושר מדותיהם הטובים של משכילים, כי אם כל עצמם ליפות את אורחותם, אם טוב ואם רע הכל נכון לפניהם, וזה הגורמת להם שבלתי אפשרי להם לילך ממדריגה למדריגה, וכאשר ביארתי פירוש המשנה (אבות פ"א מ"ז) כל ימי גדלתי בין החכמים, ועיקר הדברים כל ימי גדלתי והלכתי ממדריגה למדריגה, ולא עמדתי במדריגה אחד, ומה הגורם ככה? - להיותי בין החכמים, ואז הבנתי פחיתת ערכי ו[ש]עדיין לא למדתי אפילו מדה אחת טובה מרבותי".

מכל מלמדי השכלתי

וממשיך שם: "והכלל, מי שרוצה לעמוד במעלה המובהקת, צריך לקיים בעצמו מה שכתוב (תהלים קיט, צט) מכל מלמדי השכלתי".

והיינו כמו שכתב רש"י שם: "מזה למדתי קצת ומזה למדתי קצת". אנו צריכים להחדיר זאת היטב בעצמותינו. אנשים אומרים שנוסעים לצדיק כדי ללמוד הנהגות בעבודת ה', אך דעו לכם שיותר מזה אפשר ללמוד מן החברים. וכפי שה'אור המאיר' ממשיך וכותב: "וכמאמרם (תענית ז, א) הרבה למדתי מרבותי ומתלמידי יותר מכולם, ובפרט איש מרעהו וחבירו יכול

בן עשרים ושלוש, איזה טובה, ובנו הולך וטורח בצורה מופלאת ומעוררת התפעלות. מותר לך ללמוד ממנו. איננו מעלים בדעתנו אפילו שאפשר ללמוד מהילדים או מנוות הבית. האדם אומר בלבו: "רק זה לא. אולי אם אעבוד על עצמי הרבה, אצליח להגיע להכרת הטוב לילדים, אבל ללמוד מהם? זה כבר יותר מדי".

נביא עוד כמה דוגמאות. הנה בכל בית כנסת יש את מי שמגיע מוקדם, או מי שאכפת לו מבית ה' ודואג לסדר את השולחנות ולנקות מה שצריך. הוא עושה זאת כי זה בוער לו בפנימיות. וכן יש את מי שאומר תפילת הרבי ר' אלימלך, ומי שעונה אמנים על ברכות השחר של אחרים. אנו נוהגים לשים על כל אחד סטיגמה (חותם שלי) ולפטור את עצמינו מללמוד ממנו. חבל! **אנו מוקפים בכל כך הרבה אנשים שאפשר ללמוד מהם. ויש בזה כדי להועיל גם לכבד אחרים**, כי כשלומדים מן האדם, מכבדים אותו. זה קורה לבד. אין צורך להחליט לכבד אותו. חיים בעולם של טוב, בעולם של הצלחה. ברוך ה', האנשים טובים ואפשר ללמוד מהם בלי סוף.

ויהי חושך אפלה

ה'אור המאיר' ממשך: "אמנם עתה בדור הזה רבים עמי הארץ אשר לא ידעו בין ימינם לשמאלם, ועם כל זה הם מתפרצים ומתפארים ליטול את השם והכבוד, וכל מה שיוכלון ליתן דופי באחרים אזי מתכבדים בקלון חבריהם".

אכן כן, זה קורה באופן ממילא, כי **כשאינו לומדים מאחרים ורק רואים את חסרונותיהם, מזוללים בהם** ואומרים: "ברוך ה', אני איני כזה". ואף שאין אומרים בפה, חושבים על כך במוח. האדם מרגיש לא בנוח כשהוא מתבונן במעלותיהם של

ללמוד מדות טובות וכדומה מהמעלות". והסיבה פשוטה, ראשית כל כי מצד הכמות החברים שמסתובבים סביבו הם הרבה יותר. ומה טוען האדם? הוא טוען שהאנשים האלה אנשים פשוטים הם. אך מי אמר לך שהייתם אנשים פשוטים הוא סיבה שלא ללמוד מהם? טעות מוחלטת היא, עצת היצר.

ולמען האמת, **כשהאדם רואה את זולתו מתנהג כראוי וכנכון, זה משיפיע עליו יותר** מאלף ספרי חסידות. **זה מותר אצלו רושם עז בנפשו, בפרט אם מדובר באדם פשוט**, כי זה מעורר אותו לשאול את עצמו: "ומה אתי? תראה איך פלוני עומד על שלו ואינו נרתע משום דבר, מותר לי ללמוד ממנו". יש שרואים מישוהו שביום בהיר אחד עזב איזו התנהגות. הוא נוחל מזה בזיונות, אנשים שעינים צרה לוועגים עליו, אך הוא בשלו. צריך ללמוד ממנו. על האדם העומד מן הצד לומר לעצמו: "הלוואי עלי! לו הייתי חזק כמוהו, אף אני הייתי עושה את השינוי הזה". אתם יודעים כמה אנשים כאלה יש?!

אנו מוקפים במלמדים לרוב

ודעו לכם שמכל אחד אנו יכולים ללמוד דברים עצומים, אבל איננו שמים לב, כי כשאנו רואים אדם, אנו מסתכלים על המצב החיצוני שלו. מסתכלים על צורתו ואח"כ על מלבושיו, האם הם תואמים לצורתו, ואז מסתכלים על חסרונותיו. כך אנו חושבים שהסתכלנו על התמונה כולה. אך אין זה נכון. **אילו היינו מחליטים להתבונן בהנהגותיהם הטובות של אחרים, היינו יכולים ללמוד הרבה כל-כך.**

אפילו מהילדים שלנו היינו יכולים ללמוד. האדם אינו חושב על כך בכלל. יש שהאב מבקש מבנו, אם בן חמש עשרה, אם

שלו. כזה כאב הוא! כי ככה אין לומדים זה מזה. והרי האמת היא שלכל מקום יש מעלות עצמות שאינן קיימות במקומות אחרים, ואין שום בעיה לראות את האמת. הירגע! תסכים ללמוד ממעלותיהם של אחרים. האדם הישר מסתכל ואומר: "אני כל-כך נהנה לראות שכאן יש יהודים עם מעלה כזו, וכאן יש יהודים עם מעלה כזו". ואם חכם הוא, הוא לומד ממעלותיהן של כל קהילה וקהילה ויוצא משתכר.

הגעו עצמכם! וכי מפני שיש למקום אחד מעלות נפלאות, אסור להם לבני המקום להרוויח גם מהמעלות של המקום השני?! ברור שמותר, אלא שמציאות הדברים היא שבמקום זה מניחים דגש יותר חזק על ענין זה ובמקום השני מניחים דגש יותר חזק על ענין אחר. אכן הכסיל עוצם את עיניו ומברר שחלילה לא יראה כלום ממעלותיהם של בני המקום השני, ואז אולי יש לו את המעלות הקיימות במקומו... אף זה יש להניח בצריך עיון גדול... אבל מה יש אצל זולתו בוודאי אין לו. לעומתו, החכם והמבקש, מניח באמתחתו גם את מעלותיהם של המקומות האחרים, כי הוא יודע שהגם שבמקומו לא הניחו דגש על הענינים האלה, אין זה אומר שאין היהודי זקוק להם.

יותר מזה, הסיבה שבכל מקום מניחים דגש על מצוות מסוימות היא, כי טבעו של אדם שכאשר הוא משקיע את כל מרצו ודמו באיזו מצוה לעשותה בכל ההידורים, בפרט אם מדובר במצוה יסודית, זה מתרחב והולך לכל הענינים. למשל, אם האדם משקיע הרבה בלימוד התורה לשמה, או מתלמד איך להיות איש מתפלל עם כל הכרון בכך, ברור הדבר שזה לא יישאר שם, אלא זה יתרחב לכל תרי"ג המצוות. וכן מי שמקפיד על האמת עד הסוף, או מי שנוזהר עד הסוף בסוד מרע, או מי שמשקיע הרבה

כל אנשי בית מדרשו. הוא לא מוצא אז מקום לעצמו. הוא אומר: "תמיד חשבתי שאני האדם החשוב ביותר בבית המדרש, וכעת אני רואה שיתכן שאין זה מדוייק. ולכן הוא מרגיע את עצמו: "הכל בסדר... פלוני הוא... אני לא רוצה לומר... עדיף שלא להיכנס לזה..." הנה זה מה שנקרא התכבדות בקלון חבירו.

ועוד שם: **"מזה נמשך בעונותינו הרבים שנאת חנם, ואיש את רעהו חיים בלעו, ופערו פיהם לבלי חק. מול דברינו הנ"ל ויט משה את ידו על השמים ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים, כלומר בהעדר הדעת ויהי חושך אפלה וכו' ומפרש הכתוב מה הוא החושך ואפלה - לא ראו איש את אחיו. ראו משמעו לשון חשיבות, כמו רואה אני את דברך (ר"ה כה, א), וכמו רואה אני את דברי אדמון (כתובות קח, ב), וזהו לא ראו איש את אחיו, ירצה לא חשבו בלבם איש את אחיו ללמוד ממעשיהם הטובים, ואדרבא ממצויים תמיד חסרונות וקלון ודופי, ומייפיים מעשה עצמם, ולכן הולכים בחושך ולא אור להם לילך תמיד ממדריגה למדריגה, וזהו ולא קמו איש מתחתיו, כי אם המה תמיד במדריגה אחת, והוא רק בחינת עומד ולא הולך, ובאמת איש הישראלי צריך להיות תמיד בחינת הולך."**

בין חכם לטיפש

אכן מכת חושך זו, מכה קשה היא. קליפה נוראה היא שהשתלטה עלינו שכאשר אדם רואה קהילה אחרת, דבר פשוט הוא אצלו ואינו מנסה אפילו לחשוב אחרת, שהמקום שהוא נמצא בו, הוא כליל המעלות, ואף כי יש לו כמה חסרונות קטנים, עכ"פ במקום השני אין שום דבר טוב שיוכל ללמוד ממנו. הוא מרגיש שאם יחשוב שיש למקום השני מעלות, זה יפגום בהתקשרותו לצדיק או בעבודת החסידות

סביבו. יתבונן אפוא במעלותיהם וימצא דברים נפלאים. יעשה כן עוד קצת ועוד קצת ואז יראה כמה העולם מאיר ויתקיים בו כל ימי גדלתי בין החכמים, וכן יתקיים בו ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. בכל חושך יכול האדם לבחור להיות מאלה שיש להם אור במושבותם. אם הוא עובד על זה לפקוח את עיניו ולראות במעלותיהם של חבריו, הוא זוכה להיות מבני גושן שיש להם אור.

ובלשון צחות יש לומר שזהו הזמן לשאול כלי כסף וכלי זהב. אם העולם ישן והכל חשוך, ואתה פוקח את עיניך לראות עוד הנהגה טובה ועוד זהירות נכונה, אתה מרוויח הרבה מאוד. מה גם שפעמים שהאדם מוצא עצה באופן זה, לא רק מעלה. הוא רואה איך פלוגי שומר על עיניו או איך הוא מתפלל בריכוז המוח, ומאמץ לעצמו. **וכשהוא עושה כן, חוץ ממה שהוא מתגדל ומתעלה, הוא גם מתמלא שמחה.** במקום לחיות בעולם חשוך, הוא חי בעולם מלא אור.

באהבת ישראל ועובד בפנימיותו שלא תהיה לו שום טינה ושנאה לא על אביו ולא על אחיו וגיסיו ולא על שכניו, ועושה הכל כדי להיות עם כולם בשלום, בוודאי זה ישפיע על הכל, כי כל המצוות אחוזות ודבוקות, ואם כן זה שאין האדם רוצה לראות את המעלות הקיימות במקומות אחרים, רק מפריע לו ומעכב אותו מלהתקדם.

לראות מעלת חברנו ולא חסרונם

וכדברי ה'אור המאיר', מכת החושך היא שלא ראו איש את אחיו, אדרבא, תן בלבנו לראות מעלת חברנו ולא חסרונם. מה מעניין אותו חסרונותיהם של אחרים? הוא מסתכל רק על מעלותיהם ושמח אתם ומאמץ מה שיכול. אם נרצה, נאמר כך: בדרך כלל יש לו לאדם מצבים שאין לו מה לעשות בהם, כגון שהוא נמצא בבית המדרש ומחכה למישהו, או שהוא עומד בתפילת שבת והתפילה מתארכת מעבר למה שהוא רגיל, וכן הלאה, יכול הוא לנצל את הזמן **לעורר בלבו את האהבה לעומדים**

ליל שישי פרשת בא ד' שבט תשפ"ג

כך הבורא האוהב מעלינו ממדריגה למדריגה

בעשרה מאמרות כיון שהיה יכול להבראות במאמר אחד, וכי בעלילה בא חס ושלום?!

ביאור קושייתו: מדוע אתה נותן עונש יותר גדול לרשעים כי איבדו את העולם אשר זקוק היה לעשרה מאמרות כדי להיבראות, והרי לא באמת זקוק היה לכך, ולא היה זה טרחה יותר גדולה לבורא, ואם כן מדוע יגיע לו עונש יותר גדול. ומסיים ה'מאור עינים' את קושייתו: "וכן להיפך (ליתן שכר טוב לצדיקים), וכי משוא פנים יש בדבר".

כל המאמרות חטיבה אחת

ומכאן נחזור אל ה'שפת אמת' אשר תשובתו דומה לתשובת ה'מאור עינים', ואז נבארם על פי דברי ה'מאור עינים' בתשובתו שם. וזה לשון ה'שפת אמת': "השי"ת תלה המאמרות זה בזה, כי מאמר לשון חיבור, כמו שכתוב [וה'] האמירך, עשנו חטיבה אחת לבוא ממדריגה קטנה עד אליו יתברך, כי אם היה נברא במאמר אחד, לא היה יכול הרשע לבטל רצונו יתברך, וכן **הצדיק שיוכל להתדבק מיד במאמר השי"ת בשורשו אי אפשר**. רק ע"י **מדרגות, נתן השי"ת שהצדיק שעושה דבר טוב, יביאנו לדבר טוב יותר**, כמו שאמרו מצוה גוררת מצוה, והושם זה בעולם שמי **שעשה טוב, יביאנו לכל המדריגות**. וזה ענין החלוקה לעשרה, וכן **לרשע**, על-ידי **שמבטל מאמר אחד, יביאנו לזה לבטל יותר, עד שיבטל הכל**. וכן הוי עובדא, על-ידי **עשרה מאמרות, זכה פרעה לעשר מכות**".

אם ללצים הוא יליץ

ב'שפת אמת'^א פרשה זו (תרל"ד) כתב יסוד נפלא: **במדרש** בתחילת הפרשה על הפסוק "כי אני הכבדתי את לבי", הביא את הפסוק (משלי ג, לד) "אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן". והנה מפסוק זה למדו **חז"ל** (שבת קד, א ועוד) "בא ליטמא - פותחין לו; בא ליטהר - מטייעין אותו". התכוון המדרש לומר שהגיע לו לפרעה שהקב"ה יכביד את לבו, כי כך הוא הכלל, **אם האדם שואל מי ה' אשר אשמע בקולו, מגיע לו שתינטל ממנו הבחירה ויוכבד לבו**, והרי זה בא ליישב את הקושיא היתכן ליטול מן האדם את בחירתו.

בעשרה מאמרות נברא העולם

והנה **באבות** (פ"ה מ"א) שנינו: "בעשרה מאמרות (שנאמר בפרשת בראשית, בסיפור בריאת העולם, תשעה פעמים ויאמר, ובראשית הוא מאמר עשירי) נברא העולם, ומה תלמוד לומר? והלא במאמר אחד יכול להבראות! אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות".

ובטרם נמשיך אל יסודו של ה'שפת אמת', נביא קושיא שהקשה ה'**מאור עינים**' בליקוטים על דברי המשנה. הוא מקשה שם בלשונו: "לכאורה הדבר תמוה, כיון שהיה יכול להבראות על ידי מאמר אחד, מדוע יתן עונש לרשעים שמאבדין דבר שנברא

א. יומא דהילולא דיליה ה' בשבט.

מצוה גוררת מצוה, והושם זה בעולם שמי שעשה טוב, יביאנו לכל המדרגות. זהו הפירוש בעשרה מאמרות בעולם. כשאתה מקבל על עצמך קבלה קטנה, **כשאתה מקבל על עצמך בשיא הרצינות לכוון בקטע אחד קטן בתפילה, נגעת במדרגה הגבוהה ביותר, כי כל המדרגות חסיבה אחת הן.**

אם הקב"ה לא היה בורא את העולם בעשרה מאמרות, לא היה מושג שהאדם מתקדם קצת. או שאתה גוי, או שאתה דבוק בריבונו של עולם. אין באמצע. **ברא הקב"ה את העולם בעשרה מאמרות ובוה יצר מדרגות רבות כדי שהאדם יוכל להתקדם לאט** עוד קצת ועוד קצת, **ולזה הוסיף כח של מצוה גוררת מצוה,** ומעתה כיון שאתה עולה על המדרגה הראשונה על-ידי קבלה קטנה שאתה מקבל על עצמך, מיד אתה נחשב בא ליטהר לגבי המדרגה שמעליה, וכיון שכן, בוודאי תעלה גם אל המדרגה שמעליה, וממנה לזו שמעליה, וכן הלאה עד לכסא הכבוד.

שער אחד בכל פעם

לפעמים האדם מרגיש שהמדרגות הבאות רחוקות ממנו, עד שנשמע אותו אומר: "אני נכשל כל הזמן, אני נכשל בלשון הרע, במראות אסורות... לא יודע, אני אבוד לגמרי... באלף דברים אני נכשל..." אומרים לו: "תתחיל להתקדם", והוא תמה: "מאיפה אתחיל? הכל תקוע". אז אומרים לו: "תתחיל בדבר אחד קטן". והוא חושב שמדובר במשחק של המשגיח בשיבה קטנה - "תתחיל מדבר קטן ותתקדם לאט..." "תודה רבה! יקח לי אלף שנים להגיע לאן שאתה מצפה ממני שאגיע". והסיבה שהוא עכשיו מרגיש מושלל מהמדרגות האלה היא כי כשהוא נמצא למטה, אינו ראוי שיתחוו לו את השערים

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

הנה דברי ה'שפת אמת' קצרים כדרכו בקודש, וכעת נבארם על פי דברי ה'מאור עינים' שם, ונדבר בשפתינו לפי ערכנו. רגילים אנו לומר למי שרוצה להתחיל להתקדם בעבודת ה', שיקבל על עצמו קבלה קטנה בלבד שיוכל לעמוד בה. אומרים לו: "אם תקבל קבלה קשה מדי, לא תוכל לעמוד בה. קבל על עצמך קבלה קטנה, קבל על עצמך לכוון במזמור לתודה שבפסוקי דזמרה. במשך חודש שלם תכוון במזמור לתודה, וכשתראה שזה כבר נעשה חלק ממך, תוסיף לכוון בחצי הראשון של יהי כבוד, עד ה' מלך. אם תסתער מיד על הכל, תישאר בלי כלום". אנו מבינים שזוהי **הסיבה שצריך להתקדם בפסיעות מדודות בלבד, שלא נמעד וניפול ונסוג לאחור, וכפי שכל הצדיקים מדברים מזה.**

אומרים לנו הצדיקים שהענין עמוק מזה בהרבה. עשרה המאמרות הם עשרה צמצומים. **הקב"ה לקח השגות גבוהות בתורה/באלוקות וצמצם אותם בצמצום אחר צמצום כדי שיוכלו להגיע עד למי שנמצא במצב הנמוך ביותר, ועכשיו יוכל אף הוא לטפס ממקומו ולעלות עד לכסא הכבוד.** בעשרה מאמרות נברא העולם פירושו בשפתינו שהקב"ה עשה מדרגות, **הוא ברא מיליוני מדרגות בעבודת ה' עד למטה ממש, כדי שגם מי שיעמוד שם, יוכל לעלות למדרגה שלפניו ולטפס ממדרגה למדרגה עד למעלה.**

ממדרגה למדרגה תעלינו

ה'שפת אמת' מבאר שהקב"ה עשה מכל המאמרות חסיבה אחת, היינו שקישר את המדרגה הגבוהה ביותר עם המדרגה הנמוכה ביותר, וכך הצדיק שעושה דבר טוב, יביאנו לדבר טוב יותר, כמו שאמרו

שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו, הובא למדרגה זו.

אכן היסוד הזה הוא מחייב גדול בשבילנו. **הקב"ה פורר בשבילנו את העבודה לפירורים כה קטנים, שעבירה היא לשקוט על השמרים.** הלא אתה יכול להתקדם לפי דרגתך, מדוע אינך מתקדם? היצר הרע תמיד אומר לאדם: "זה???! הלא זה לילדים!!!". הוא מחפש משהו יותר גדול. הוא מחפש טעם בשבת, הוא אומר: "ללמוד חמש דקות זה מאוד יפה, אבל לא זהו הדבר שאני מצפה לו". זה כן! ואין זה ילדותי בכלל. רק היצר הרע אומר שזה ילדותי. **במדרגה המוטלת לפני רגלי האדם, שם נמצאת שייכותו לעבודת ה'.** כל המדרגה חטיבה אחת הן.

הבחירה ניטלת מן האדם

וכפי שראינו בלשון השפת אמת', פרעה הצליח להרשיע על-ידי עשרה המאמרות, ולכן 'זכה' לעשר המכות. ומוסיף שם שכנגד זה בני ישראל זכו לעשרת הדברות. ומסיים: "וזהו שאמר המדרש שעל ידי שחטא פעם אחר פעם, ניטל ממנו דרכי התשובה, וקל וחומר במדה טובה **על-ידי שעושים מעשים טובים, אין מניחין משמים ליפול עד לגמור הכל כבי טוב.**" ובזה רמז שמעלין את האדם אפילו על-ידי נטילת הבחירה, כי מדה טובה מרובה, ואם מפרעה ניטלה הבחירה מפני שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו, קל וחומר שמי שנלחם עם יצרו וכל פעם שיצרו אומר לו מי ה', הוא משיב אין כאלוקינו, **יש שנוטלים ממנו הבחירה ואין נותנים לו ליפול.** עושים לו שמירה מכאן ושמירה מכאן ומסלקים ממנו את הנסיונות. כזה **אב אוהב יש לנו שנתן לכל אחד מאתנו את המהלך שיוכל למצוא אותו מאיזה מקום שהוא נמצא.**

אל המדרגות הגבוהות. עכשיו פתוח לפניו השער רק למדרגה הראשונה שלפניו, וכשיעלה אליה, אז ייפתח לו השער לזו שמעליה.

לאחרונה שמעתי ממתחיל אחד ששמע לראשונה על המושג של תאות האכילה, וגמר אומר שבארוחה הבאה אין יותר תאות אכילה. אומר ועושה. אבל זה החזיק אצלו בין חצי דקה לדקה. אח"כ הגיע שבור ורוצץ - רבותי! זה לא עובד.

ברור שזה לא עבד. **אי אפשר להגיע בבת אחת למדרגה העליונה. עשרה המאמרות יצרו מדרגות.** תתחיל לברך ברכת הנהנין כיאות. לא כל הברכות, כי זה יותר מדי בשבילך, אבל בברכת המוציא תכוון כמו שצריך. **כשתהיה מוכן להתקדם הלאה,** נדבר על הברכה הראשונה של ברכת המזון. אבל בלי ויתורים. כל פעם שאתה מברך המוציא, אתה מכוון היטב. **עם הזמן זה יכניס קדושה באכילתך, ואז ייפתח לך השער למדרגה הבאה.**

זהו ליתן שכר טוב לצדיקים, שזה נותן אפשרות ותקוה לצדיק להגיע עד למעלה ראש. אפשר להגיע. בלי זה, לא היה באפשרי להגיע, כי אנו נמצאים למטה, והקב"ה נמצא גבוה כל-כך. אבל עכשיו יש לכל אחד מאתנו שייכות למדרגה העליונה ביותר. היכן אני עכשיו? אני על גרם המדרגות שמוביל אותי על לריבוננו של עולם.

וכן הוא לגבי הרשעים, כי עבירה גוררת עבירה, וזהו אם ללצים הוא יליץ, שכאשר האדם מקבל החלטה ללכת לכיוון ההפוך, נפתחים לו השערים לחטוא עוד ועוד ולאבד את עולמו, ולכן פרעה הגם שלא הגיע עדיין למדרגת הכבדת הלב, כיון

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
בית שמש	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8
בני ברק	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	ביהמ"ד תולדות אברהם יצחק	רח' חוון איש
אשדוד	שטיבלאך קרית הרמ"א	רמה ב'
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
ביתר עילית	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
חיפה	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
פתח תקוה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
אלעד	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
קריית גת	מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
	מקווה חוג חתם סופר	רחוב ברטנורא
מודיעין עילית	מקווה קרעטשניץ	רחוב נתיבות שלום 2
	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
גבעת זאב	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ו בסמוך למלון רימונים
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
	ביהמ"ד סאטמאר - הופפער	וילאמסבורג
	ביהמ"ד סאטמאר - בנין בראך	
	ביהמ"ד סאטמאר - וואלבאוט	
	ביהמ"ד סאטמאר - ליע גארדענס	
	ביהמ"ד סאטמאר - מוירטל	
	ביהמ"ד קראלי	
	Central Market Supermarket	
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangestraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Antoon van Dyckstraat 41	גור	
Mercatorstraat 58	בית המדרש פשווארסק	
Sint-Vincentiusstraat 26A	טשרנויבל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם **זיכוי הרבים**, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482